

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Eraõiguse osakond

Taavi Hein

**AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE *DISCOVERY* MENETLUSE VAHENDITE
EESMÄRKIDE TÄIDETAVUS EESTI TSIVIILKOHTUMENETLUSES**

Magistritöö

Juhendaja: Urmas Volens, dr. iur.

Tallinn 2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. KOHTUEELSE MENETLUSE EESMÄRGID	6
1.1 Discovery menetluse funktsioon ning funktsiooni täitvate vahendite eesmärgid.....	6
1.2 Eeltöendamismenetlus kui sarnaste eesmärkide täitmise vahend Eesti tsiviilkohtumenetluses.....	11
1.3 Esialgse avalikustamise funktsioon discovery menetluses ja selle täidetavus Eesti tsiviilkohtumenetluses	18
2. ISIKULISTE VAHENDITE EESMÄRKIDE TÄIDETAVUS.....	24
2.1 „Kirjalikud küsimused“ vahendi võimalikkus Eesti õigussüsteemis	24
2.2 Fakti jaatamine – kas discovery menetluse osa või hübriidvahend?	30
2.3 Fakti jaatamise vahendi eesmärgi võimalik täidetavus Eesti õigussüsteemis	35
2.4. <i>Discovery</i> menetluses sätestatud deponeerimise regulatsioon võrdluses Eesti õigusega.....	39
3. ESEMELISTE VAHENDITE EESMÄRKIDE TÄIDETAVUS	51
3.1 <i>Discovery</i> menetluses sätestatud dokumentide nõude regulatsiooni võrdlus Eesti õigusega	51
3.2 <i>Discovery</i> menetluses sätestatud <i>e-discovery</i> nõude võrdlus Eesti õigusega.....	58
3.3 <i>Discovery</i> menetluses sätestatud asjade ettenäitamise võrdlus Eesti õigusega	62
3.4 <i>Discovery</i> menetluses sätestatud vaatluse regulatsioon võrdluses Eesti õigusega	66
KOKKUVÕTE	71
ENFORCEMENT OF THE OBJECTIVES OF THE DISCOVERY INSTRUMENTS OF THE UNITED STATES OF AMERICA IN ESTONIAN CIVIL LEGAL PROCEEDINGS	79
KASUTATUD KIRJANDUS.....	82
LIHTLITSENTS LÕPUTÖÖ REPRODUTSEERIMISEKS JA LÕPUTÖÖ ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISEKS.....	90

SISSEJUHATUS

USA föderaalset tsiviilprotsessi reguleerib föderaalne tsiviilprotsessi normistik¹ (edaspidi FRCivP), mille 5. peatükk sätestab *discovery* menetluse. *Discovery* menetlus viiakse läbi asjaolude eelnevaks tuvastamiseks ning tõendite kogumiseks enne põhimenetlust. Menetluse eesmärk tuleneb FRCivP üldregulatsioonist, mis sätestab tsiviilprotsessi lahendada eesmärgilt õiglaselt, kiirelt ja võimalikult väikeste kuludega.² Piirkondlikes kohtutes prevaleerivad kohalikud normid, mis võivad FRCivP sätetest erineda ning on FRCivP suhtes erinormideks. Magistritöö lähtub föderaalset regulatsioonist, kuivõrd kõikide osariikide siseste regulatsioonide käsitus ei ole konteksti arvestades võimalik.

Discovery menetluse viivad läbi pooled, mille käigus on hagejal ja kostjal teineteise suhtes tõendite kogumiseks ja asjaolude tuvastamiseks võimalik teostada erinevaid toiminguid, kasutades selleks FRCivP-s sätestatud *discovery* vahendeid, ühtlasi on eesmärk põhimenetlust vältida, et pooled võiksid tuvastatud asjaolude pinnalt jõuda enne põhikohtumenetlust kokkuleppele ja seega asja lisanduvate kohtukuludeta lahendada.

Eesti tsiviilkohtumenetluse seadustiku³ (TsMS) 26. peatükk reguleerib eeltõendamismenetlust tõendite tagamiseks ja asjaolude eelnevaks tuvastamiseks. Eeltõendamismenetlust alustatakse erandlikel asjaoludel, kui tõendid võivad kaotsi minna või nende kasutamine raskeneda.

Eeltõendamismenetluses tehtavate menetlustoimingute loetelu ei ole ammendav. Seega sätestab TsMS § 244 lg 2, et eeltõendamismenetluses võib korraldada vaatluse, kuulata üle tunnistaja või teha ekspertiisi või muu menetlustoimingut.⁴ Tegemist on tõendite tagamise ja kogumisega, millele kohaldatakse tõendite esitamise ja kogumise kohta sätestatud, kui TsMS 26. peatükis ei ole teisiti sätestatud.

---

¹ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018, Disclosures and Discovery, 27.09.2018.

² Vt FRCivp 1. Scope and Purpose.

³ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

⁴ *Ibidem*.

Käesoleva töö eesmärgiks on analüüsida USA *discovery* menetluse vahendite eesmäärke ning praktikat föderaalset tsiviilprotsessis, et Eesti tsiviilkohtumenetlusele pakkuda välja edasise arengu tarvis lisandväärtust. Käesoleva magistritöö autor uurib USA *discovery* menetluse funktsiooni tervikuna ning *discovery* menetluse vahendite funktsioone vastavalt *discovery* menetluse uuritavale vahendile. Magistritöös leiab analüüsimist föderaalset *discovery* menetluse eesmärkide täidetavus Eesti tsiviilkohtumenetluses ning seejärel leiab hindamist, kas Eesti õigusesse võiks kaaluda mõne *discovery* menetluses kasutatava vahendi ülevõtmist või sarnase regulatsiooni loomist. Töö hüpoteesiks on püstitatud väide, et *discovery* menetluse vahendid on funktsionaalselt sobilikud Eesti tsiviilkohtumenetluses ülevõtmiseks.

Töös käsitletakse *discovery* menetluse peamisi vahendid, mille abil kohtueelne menetlus osariikides läbi viiakse. Käesolevas magistritöös on kõrvutatud Mandri-Euroopa ja *Common law* õiguse erinevaid elemente, mis on suunatud sarnaste eesmärkide täitmisele ning millest võiks Eesti õigus kiirema, ökonoomsema ja õiglasema tsiviilprotsessi huvides kasu saada või omandada käesolevast magistritööst lisandväärtuse. Töö autorile ei ole teadaolevalt keegi Eesti tsiviilkohtumenetlust ja USA *discovery* protsessi analüüsi teadustöö vormis koostanud.

Töö struktuur on üles ehitatud vastavalt *discovery* menetluse regulatsiooni vahenditele FRCivP-s, järgides *discovery* menetluse loogilist struktuuri. Töö autor uurib FRCivP-s sätestatud *discovery* vahendeid ning toob iga vahendi funktsiooni välja, kõrvutades seda seejärel Eesti tsiviilkohtumenetluses tehtava sarnase menetlustoiminguga, leides kas *discovery* menetluse vahendi funktsioon on täidetud Eesti õiguses või kas see täitmist vajab. Töö on jaotatud peatükkideks vastavalt *discovery* menetluses sätestatud vahenditele, tuues välja vahendite eripärad, suhestumise teiste vahenditega samas menetluses ning nende võimalikkuse Eesti õigussüsteemis.

Iga peatükk vastab iseseisvale alauurimusküsimusele, millele on vajalik vastata, et jõuda järeldusele töö üldises uurimisküsimuses – kas *discovery* menetlusest on vajalik Eesti tsiviilkohtumenetlusesse midagi üle võtta või luua sarnane regulatsioon? Alauurimusküsimused on peatükkide järjestuses järgnevad:

1. Millist funktsiooni *discovery* menetlus kannab ja kuidas on tagatud õigete andmete edastamine teisele poolele *discovery* menetluses?

2. Kuidas täidab Eesti tsiviilkohtumenetlus asjaolude tuvastamise ja tõendite kogumise funktsiooni enne põhimenetlust võrdluses *discovery* menetlusega?
3. Milline on *discovery* menetluse vahendi „esialgne avalikustamine“ funktsioon ja kuidas on see funktsioon täidetud Eesti tsiviilkohtumenetluses?
4. Millist funktsiooni kannab *discovery* menetluse vahend „kirjalikud küsimused“ ja kuidas on see funktsioon täidetud Eesti tsiviilkohtumenetluses?
5. Millist funktsiooni kannab instrument „fakti jaatamine“ ja kas see on *discovery* menetluse vahend?
6. Kuidas on täidetud „fakti jaatamine“ vahendi eesmärk Eesti tsiviilkohtumenetluses?
7. Millist funktsiooni täidab deponeerimine *discovery* menetluses, kuidas on see täidetud Eesti tsiviilkohtumenetluses?
8. Kuidas on täidetud *discovery* menetluse dokumentide nõude regulatsiooni eesmärk Eesti tsiviilkohtumenetluses?
9. Milline on *e-discovery* funktsioon ja kuidas on see täidetud Eesti tsiviilkohtumenetluses?
10. Milline on *discovery* asjade ettenäitamise funktsioon, kuidas on see täidetud Eesti tsiviilkohtumenetluses?
11. Mis on vaatluse eesmärk *discovery* menetluses, kuidas on see täidetud Eesti tsiviilkohtumentluses?

Põhjusel, et *common law* maades prevaleerib kohtupraktika, on suurel määral töö kirjutamisel kasutatud materjalidena USA kohtupraktikat. Teise suurema materjalide hulga moodustab USA õiguskirjandus – raamatud ning artiklid. Paralleelselt on töö autor kasutanud Eesti õiguskirjandust ja kohtupraktikat analüüsima Eesti tsiviilkohtumenetlust, kuivõrd töö kese on suunatud *discovery* menetluse vahendite analüüsile ja nende eesmärkide täidetavusele Eesti tsiviilkohtumenetluses.

1. KOHTUEELSE MENETLUSE EESMÄRGID

1.1 Discovery menetluse funktsioon ning funktsiooni täitvate vahendite eesmärgid

Discovery menetlus on kohtumenetluse eelne etapp, mille käigus mõlemad menetluspooled võivad taotleda teiselt poolelt dokumente ja muid tõendeid.⁵ *Discovery* menetlus saavutatakse vastaspoole taotluse alusel, mille kohaselt taotletakse teise poole valduses olevate andmete läbivaatamist. *Discovery* on faktide leidmise protsess, mis toimub pärast kohtuasja esitamist ja enne asja arutamist, et võimaldada kohtuasja pooltel valmistuda kokkuleppeks või kohtuprotsessiks. See põhineb veendumusel, et informatsiooni vahetus aitab tõenäolisemalt paljastada kaebuse aluseks olevate faktide tõde. Üks pool võib taotleda dokumente ja tõendeid ning survestada vastaspoolt võimalikke tõendeid välja andma läbi *discovery* menetluse instrumentide.⁶ Kaasuse faktide uurimine toimub tsiviilkohtumenetluse normide alusel, kogudes teavet vastaspoolelt ja isikutelt, kes kohtumenetluse pooleks ei pruugi olla. *Discovery* peamised instrumendid on „fakti jaatamine“⁷ (edaspidi FJ), päringud dokumentide ja asjade produtseerimiseks, kirjalikud küsimused ja ütluste deponeerimine.⁸

Discovery protsessi, mida reguleerib FRCivP normistik⁹, eesmärgiks on asjakohase informatsiooni vahetamine tuvastamiseks vastaspoole nõrgad ja tugevad kohad ning seeläbi istungiks valmistumine, pooled koguvad üksteiselt tõendeid minimaalse kohtu sekkumisega. Õiguskirjanduses on märgitud, et minnes läbi *discovery* protsessist, tuleks pooltel valmistuda ka võimalikuks apellatsiooniks. Selleks peab menetluspool olema kursis föderaalsete tsiviilkohtumenetluse normidega, et võimalikus apellatsioonis välja tuua menetlusõiguse rikkumine *discovery* menetluses või rikkumine põhi- või tsiviilõigustes.¹⁰

---

⁵ American Bar Association. „How Courts Work.“ Arvutivõrgus: https://www.americanbar.org/groups/public_education/resources/law_related_education_network/how_courts_work/discovery/ 26.01.2020

⁶ US Legal. Discovery. Arvutivõrgus: <https://definitions.uslegal.com/d/discovery/> 18.01.2020

⁷ Ing k - *Request For Admission*.

⁸ Thomas E. Willging , Donna Stienstra, John Shapard & Dean Miletich, *An Empirical Study of Discovery and Disclosure Practice under the 1993 Federal Rule Amendments*, 39 B.C. L. Rev. 528 (1998).

⁹ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

¹⁰ Bond, ptk 1.

Discovery menetlus algab peale kohtusse kaebuse¹¹ esitamist. Kohtunik määrab *discovery* menetluse läbiviimiseks tähtaja, mille möödumisel peavad kõik *discovery* menetluses tehtavad toimingud olema lõpetatud. Enne kui pooled *discovery* menetlusega alustavad, toimub konverents, mida reguleerib FRCivP artikkel 26(f).¹² Mõlemad menetluspooled töötavad koostöös konverentsi käigus välja *discovery* plaani. Kaardistatakse esialgsed ettepanekud, tunnistajad, ekspertidest ütluste andjad, kahju, elektrooniliselt kogutud informatsioon, ütluste ja küsimuste esitamise ajad, käesoleva *discovery* menetluse piirangud, istungite ajad jne.¹³ Samuti võib plaani lisada vastuväiteid ja muutusi esialgse avalikustamise käigus esitatava informatsiooni osas¹⁴, mille heakskiitmise kohtunik otsustab.

Kohus aktiivselt plaani koostamisel ei osale, vaid kohtule saadetakse poolte koostatud plaan kinnitamiseks poolte endi poolt. Plaani eesmärk on seada *discovery* menetlusele piirid ja ulatus. Peale kolmekümne päeva möödumist vahetavad hageja ja kostja allkirjastatud lisa, milles nähtuvad tunnistajate nimed ning menetluses asjakohased dokumendid. Hageja tunnistajad ei pea esitama aruannet selle kohta, mida nad on näinud või teavad, see on vajalik ainult siis, kui kohus sellekohase määruse teeb või juhul, kui hageja kasutab ütluste andjana eksperte. Mõlemal poolel on õigus nõuda *discovery* menetluses informatsiooni, mis ei ole kaetud privileegiga ja mis on nõudega asjakohane. Hageja ei pea esitama selliseid dokumente, mis ei ole mõistlikult kättesaadavad ja tekitavad ülemäära kulu. Kui kostja esitab selle peale kohtule kaebuse¹⁵, peab

---

¹¹ Hageja esitab kohtule kaebuse ja saadab koopia kostjale. Kaebuses/hagis kirjeldab kaebaja vigastusi või kahju ja selgitab kostja rolli (vt *Dollar v. Long Mfg., N.C., Inc.*, 561 F.2d 613, 615 (5th Cir. 1977)) kahju tekkimises. Algab kohtuasja ettevalmistamine ning tõendite kogumine. – Civil Cases. United States Courts. Arvutivõrgus: <https://www.uscourts.gov/about-federal-courts/types-cases/civil-cases> 25.01.2020

Avaldus ei pea olema sisustatud tõenditega, vaid see peab olema usutav, mida kohus hindab avalduses viidatud faktidele tuginedes. Kui kaebuse sisust nähtuvad ainult oletuslikud järeldused, lükkab kohus avalduse tagasi ja protsessi ei alustata. – Dodson, lk 214. Kohus on märkinud, et hageja peaks esitama võimalikult palju fakte, kostja on õigustatud teadma, millel tema vastu suunatud nõue põhineb. – *Johnson v. Kraft Foods North America, Inc.*, U.S. District Court, 236 F.R.D. 535 (D.Kan.2006).

¹² The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

¹³ Bond, ptk 3.

¹⁴ FRCivP 26(f)(3).

¹⁵ Ing k - *motion to compel*

hageja põhjendama miks nõutud teave ei ole mõistlikult kättesaadav või põhjustab ülemääraseid kulusid¹⁶.

Discovery menetluse eesmärgiks on tõendite kogumine poolte poolt kohtu minimaalse sekkumisega. Tõendeid kogutakse, et tugevdada õiguslikku positsiooni ning mõista enda ja teise poolte positsiooni kitsaskohti ning võimaliku põhimenetluse mõttekust. Kui pooled ei jõua mingites küsimustes läbivalt *discovery* menetluses kokkuleppele, võivad pooled pöörduda kohtuniku poole, kes vastava korraldusega¹⁷ poolte kasuks midagi teiselt poolelt välja nõuab või kohustab üht poolt mingiks toiminguks, näiteks andma välja dokumente või vastama teise poolte küsimustele. Õigete andmete avaldamist ühelt poolelt teisele tagavad vanne, kohtumäärus ning kohtumääruse mittetäitmise korral sanktsioonid¹⁸. Selleks, et kohus vastava määruse teeks, tuleb määrust taotleva poolte kohtule põhjendada millist toimingut ta teiselt poolelt taotleb. Lisaks tuleb poolte kohtule näidata, et ta on eelnevalt heauskselt nõutavat toimingut teiselt poolelt nõudnud või ebaõnnestunud seda teha proovinud, et taotletav eesmärk täita ilma kohtu sekkumiseta¹⁹. Kui pool on seda teinud, väljastab kohus määruse, mis kohustab teist poolt määruks sätestatud toiminguks. Juhul kui kohus otsustab rakendada sanktsioone, võivad nendeks olla FRCivP-s²⁰ sätestatu kohaselt kohtu poolte tehtud otsused teise poolte kasuks, näiteks võib kohus lugeda rikkumise tagajärjel mitterikkunud poolte väited tõendamist vajava asjaolu kohta õigeks, keelduda rikkunud poolte tõenditest vaidlusaluse asjaolu suhtes, mh võib kohus ka menetluse peatada kuniks rikkuv pool korralduse täidab. Kohtul on õigus poolte määrata sanktsioonina rahasumma mõistlikke kulude katteks, mille poolte tegevus on põhjustanud, sh näiteks teise poolte esindaja kulude tasumiseks²¹.

---

¹⁶ Bond, ptk 3.

¹⁷ FRCivP 37 (A). Ing k – *A motion to compel*, - vahend mida kasutatakse kohtult teise menetluspoolte või kolmanda isiku suhtes tegevuse kohustamiseks.

¹⁸ Pool, kes on rikkunud *discovery* regulatsiooni peab kohtule näitama, et rikkumine oli põhjendatud või see ei tekitanud kahju. - *Elion v. Jackson*, 544 F. Supp. 2d 1, 6 (D.D.C. 2008), *Elion v. Jackson*, 2006 WL 2583694 at *1: *Yeti by Molly, Ltd. V. Deckers Outdoor Corp.*, 259 F.3d 1101, 1106-07 (9th Cir. 2001)).

¹⁹ FRCivP 37 (A). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²⁰ FRCivP37 (b)(2)(A)(i)–(vi). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²¹ FRCivP 37 (b)(3). *Discovery* menetlusele on Ameerika Ühendriikides omane, et mõlemad pooled kannavad ise enda kohtukulud.

Peale *discovery* menetluse käigus tuvastatud tõendite hindamist soovib kostja tõenäoliselt jõuda kokkuleppele²², teoreetiliselt kui tõendid on hageja kasuks ning kohtuvaidlusel ei ole perspektiivi. Menetluse põhifunktsiooniks võib pidada kokkuleppele suunamist läbivalt, mida peaks soodustama iga *discovery* menetluses kasutatav vahend. Juhul kui pooled ei suuda *discovery* menetluse ajal kokkulepet saavutada, jätkub *discovery* menetlus vastavalt ajakavale.²³

Discovery menetluses esitatavad pooled nõuded üksteisele ilma kohtu vahendusega²⁴, kui kohtult nõutakse teise menetluspoole või kolmanda isiku suhtes mingiks tegevuseks kohustamist, väljastab kohus teisele menetluspoolele või kolmandale isikule vastavasisulise korralduse²⁵.

Lisaks kohtult korralduse taotlemisele (kui teine pool koostööd ei tee) peab seda tegev pool alati teist poolt enne ette teavitama ja alles seejärel saab esitada kohtule taotluse,²⁶ mis tuleb esitada seejärel ka teisele poolele. Kui kohtusekretär taotluse ametlikult kinnitab, peab hageja sellest

---

²² Ing k - *settlement*, menetluse faas enne põhimenetlust või põhimenetluse ajal toimuv lepitusmenetlus.

²³ Bond, ptk 3.

²⁴ Kuid siiski peab kohus vaatama läbi kõik dokumendid ja asjaolud, kui üks pool meelevaldselt teist poolt rõhub või esitab põhjendamatuid nõudeid, praktikas ei saa siiski kohus tagaplaanile jääda, vt ” *Brassell v. Turner*, Civil Action No. 3:05CV476LS, at *1 (S.D. Miss. Sep. 6, 2006).

²⁵ Ing k – *subpoena*. Kirjalik taotleva sisuga dokument, mille tagatis on kohtu autoriteet. Väljastajaks võib olla kohus menetlusosalisele või kolmandale isikule, samaaegselt võib väljastajaks olla ka õigusnõustaja (tavaliselt advokaat), kes esitab selle teisele poolele või kolmandale isikule taotledes teatavat informatsiooni, näiteks dokumente, kuid kõnealune dokument (*subpoena*) on oma olemuselt kaitstud kohtu autoriteediga. Adresssat võib esitada vastuväiteid, „*protective order*“ on vastulause, kui tegemist on täieliku kalastusekspeditsiooniga ja nõutavad dokumendid ei oma asjas mingit tähtsust või on nõutud ebamääraseid dokumente. Teine vastulause võib olla „*motion to quash*“, mille saavad esitada samuti teine pool ja kolmas isik, kui *discovery* menetlusega kuritarvitab üks pool menetlust, juhul kui nõue on rõhuv, ebamõistlik või põhjendamatult koormav (vt *Moses v. Halstead*, 236 F.R.D. 667, 674 (D. Kan. 2006)). Vastulause põhjendatuse üle otsustab kohus. Tavaliselt pooled „*subpoena*“ vahendit üksteise suhtes *discovery* menetluses ei kasuta, sest selle asemel saab kasutada kõiki teisi klassikalisi *discovery* vahendeid, vaid seda kasutavad menetluspooled kolmandate isikute suhtes. Teisalt ei ole see keelatud. (vt *Mortgage Information Servs. v. Kitchens*, 210 F.R.D. 562, 563-66 (W.D.N.C. 2002); vt *Hasbro, Inc. v. Serafino*, 168 F.R.D. 99, 100 (D. Mass. 1996)). Näiteks tahab pool kindlustada, et juba *discovery* menetlusega väljanõutud dokumendi koopia originaal oleks istungil saadaval. *Discovery* vahenditega ei saa nõuda teise poole kohalolekut kohtus, kuid teise poole kohalolek koos originaaliga saab kindlustada teiselt poolelt seda nõudes läbi „*subpoena*“ korralduse. Vt. *McGill v. Duckworth*, 944 F.2d 344, 353 (7th Cir. 1991). Kui *subpoena* esitab teisele poolele või kolmandale isikule advokaat, siis märgib ta dokumendile väljastajaks selle kohtu, kus asi menetluses on. Sellest tulenevalt on dokumendil kohtu autoriteet. “*Subpoenas: Using subpoenas to obtain evidence. Practical law litigation, p 1.*” <https://www.weil.com/~media/files/pdfs/subpoenas-using-subpoenas-to-obtain-evidence.pdf> 18.01.2020

²⁶ Bond, ptk 4.

koopia kostjale edastama.²⁷ Kohtu autoriteediga korraldus ei ole kehtiv ka sellise tunnistaja või ütlusi andma kohustava isiku suhtes, kes resideerub enam kui 100 miili kaugusel kohtumajast, mis on kohtumenetluse asukohaks.²⁸

Discovery menetluse instrumendid kitsendavad kohtuvaidluste probleemkohti, mille kaudu saab pool enda valdusesse teabe, mis ei ole taotleja poolele vabalt kättesaadav ning mida pool saab hiljem kasutada võimaliku tõendina kohtuprotsessis. *Discovery* protsess soodustab teoreetiliselt kaasuse lahendamist enne asja kohtusse jõudmist, andes pooltele võimaluse analüüsida teavet ja nendega seotud fakte, elimineerides riski ja hilisemaid kohtukulusid, mida saamata jäänud teabe tõttu tuleks kanda põhimenetluses. *Discovery* lükatakse tagasi, kui see ei ole asjakohane või kui *discovery* protsessi tahetakse saavutada kaitstud teabe²⁹ suhtes.³⁰ Sellist teavet nimetatakse privileegiga kaitstud teabeks, milleks on tavaliselt advokaadi-kliendi³¹ vaheline suhtlus mistahes vormis, ärisaladused ja abikaasade vaheline vestlus. Muu teave võib olla hõlmatud kaitsega, sõltuvalt kaasuse poole staatusest³² ning kaasusest endast.³³

Ameerika Ühendriikide seaduste³⁴ kohaselt tõlgendatakse tsiviilasja laialt ja hagipooled võivad taotleda peaaegu kõiki materjale, mis mõistlikult võttes võib viia lubatud tõendite leidmisele.³⁵

---

²⁷ Bond, ptk 4.

²⁸ Bond, ptk 4, FRCivP 45 c (1). Kui nõutakse dokumentide produktsiooni, elektrooniliselt kogutavat infot või materiaalseid asju siis kehtib 100 miili kriteerium kohast kus inimene elab, töötab või viib läbi oma igapäevast majandustegevust vastavalt artiklile FRCivP 45 c 2 (A).

²⁹ Sellisel juhul saab teine pool esitada vastulause, ing k – *protective order*, mille põhjendatuse üle kohus otustab.

³⁰ US Legal Home. Civil Procedure. Discovery. Arvutivõrgus: <https://civilprocedure.uslegal.com/discovery/> 25.01.2020.

³¹ Samas võib dokument kaitse minetada, kui samas dokumendis on tuvastatavat teavet. Näiteks advokaat on teinud dokumendile käsitsi märkmeid, mis iseenesest peaks olema kaitstud info. Vt *Baker v. General Motors Corporation*, 209 F.3d 1051, 1053 (8th Cir. 2000).

³² Näiteks on kaitstud alaealiste karistusregister, teatud meditsiiniline, sh vaimset tervist puudutav informatsioon jne. - What is Discovery in Civil Case? : Arvutivõrgus: <https://www.hg.org/legal-articles/what-is-discovery-in-a-civil-case-30930> 26.01.2020

³³ US Legal Home. Civil Procedure. Discovery. Arvutivõrgus: <https://civilprocedure.uslegal.com/discovery/> 25.01.2020.

³⁴ FRCivP 26 (b). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

³⁵ “*Mealy v. Ryan Environmental, Inc.*, C.A. 06-109 Erie, at *1 (W.D. Pa. Mar. 4, 2008); *In re LeBlanc*, No. 14-30198, at *5 (5th Cir. 2014); *Pathmark Stores, Inc. v. Gator Monument Partners, LLP*, CIVIL ACTION NO. 08-3082, at *1 (E.D. Pa. Aug. 21, 2009).

Taoline protsess on laialdasem kui lihtsalt tõendite väljanõudmine, sest see hõlmab endas erinevate materjalide kui ka tunnistuste uurimist, mis ei pruugi otseselt küll olla asjassepuutuvad, kuid mille tulemuseks võib olla muude tõendite avastamine, mis on asjakohased.³⁶

Kohtueelset *discovery* menetlust kasutatakse ka selliste isikute identiteedi kindlaks määramiseks, kes tunnevad hagi aluseks olevaid olulisi fakte. Paljud osariigid järgivad föderalsüsteemi,³⁷ kuid mõned osariigid on võtnud *discovery* menetluse läbiviimiseks teistsuguse vormi, vastavalt osariigi seadusandlusele³⁸.

1.2 Eeltõendamismenetlus kui sarnaste eesmärkide täitmise vahend Eesti tsiviilkohtumenetluses

Discovery menetluse eesmärged³⁹ kõrvutades Eesti õigussüsteemiga, leiab kõige sarnasema regulatsiooni eeltõendamismenetluse regulatsioonist. Eeltõendamismenetlus kui tsiviilkohtumenetluse vahend on sätestatud TsMS 26. peatükis, mis sätestab eeltõendamismenetluse tõendite tagamiseks ja asjaolude eelnevaks tuvastamiseks. TsMS § 244 lg 1 kohaselt võib kohus poole taotluses kohtumenetluse ajal või mõjuval põhjusel enne menetluse algatamist määrusega korraldada eeltõendamismenetluse, kui vastaspool sellega nõustub või kui võib eeldada, et tõendid võivad kaduma minna või nende kasutamine võib raskeneda.⁴⁰ Mõlemad menetlused on asjaolude tuvastamiseks ning tõendite tagamiseks. Siiski on eeltõendamis- ja *discovery* menetluse vahendid ning regulatsioonid märkimisväärselt erinevad.

---

³⁶ FRCivP 26 (b). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

³⁷ *Discovery* menetlust viiakse läbi ka kriminaalasjades. Föderaal- ja mitmete ühendriikide süüdistuses kriminaalmenetluses on ainult lubatud piirangutega *discovery* menetlust läbi viia, seevastu tsiviilasjades on piirangud minimaalsed. Kriminaalasjades on piirang kantud mh eesmärgist ennetada tunnistajate võimalikku hirmutamist.

³⁸ Subrin, Main, lk 506-511.

³⁹ Tuvastada asjaolusid ja koguda tõendeid.

⁴⁰ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005,26, 197; RT I, 19.03.2019,22.

TsMS § 244 annab eeltõendamismenetluse algatamise õigusliku aluse, sätestab selle algatamise eeldused, täpsustab eeltõendamismenetluse käigus teostatavad menetlustoimingud ja nende läbiviimise korra.⁴¹ Sätte eesmärk on luua võimalus eeltõendamismenetluse korraldamiseks ühelt poolt tõendite tagamiseks, mis hõlmab abinõusid tõendite kogumiseks, tõendina kasutatava teabe sobivasse tõendivormi viimiseks ning tõendite säilitamiseks, ning teiselt poolt põhimenetluse eel selliste asjaolude väljaselgitamiseks, mis on vajalikud hagi esitamiseks või esitamise põhjendatuse hindamiseks.⁴²

Õiguskirjanduses on selgitatud, et eeltõendamismenetluse saab sisuliselt jaotada kahte ossa, millest esimene osa hõlmab tõendite kogumist ja säilitamise tagamist ning teine asjaolude eelnevat tuvastamist.⁴³ Sisuliselt saab samu eesmärke jaatada ka *discovery* menetluses, mille eesmärk on samuti tõendite tagamine ja asjaolude eelnev tuvastamine, et pooled saaksid selgust hagimenetluse perspektiivis.

Kui *common law* maades on kohtulik *discovery* tõendusmaterjali puudumisel põhimenetluse eelduseks, siis Eestis on kohtud praktikas nõudnud eeltõendamismenetluse algatamiseks mõjuva põhjuse olemasolu, mis on samuti vajalik eeltõendamismenetluse algatamiseks enne hagi esitamist. Ühendriikides ei saa enne põhimenetlust alustada, kui pooled ei ole läbinud *discovery* menetlust ja tõendid puuduvad⁴⁴. Eesti erialakirjanduses on märgitud, et alternatiivselt mõjuva põhjuse olemasolule piisab eeltõendamismenetluse algatamiseks vastaspoole nõusolekust ning nõusoleku tagasivõtmisel peab kohus eeltõendamismenetluse sõltumata teiste menetlusosaliste nõusolekust lõpetama.⁴⁵ Näiteks ei ole eeltõendamismenetluse jätkamine asjakohane olukorras, kus pool on enda valdusesse saanud tõendid või teada mingid asjaolud, mille alusel ei ole otstarbekas teise poole suhtes hagi esitada, hoides kokku kulusid kui ka menetlusele kuluvat ressursi. Teine aspekt võib hõlmata sellise informatsiooni teada saamist, millest lähtudes sõlmivad pooled kohtuvälise

---

⁴¹ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005,26, 197; RT I, 19.03.2019,22.

⁴² Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt § 244 1.a) lk 1338.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ Esialgne avalikustamine ei ole vabatahtlik, selle käigus tuleb nõutud info avalikustada teisele poolele. Teised klassikalised *discovery* vahendid on kokkuleppelised. Kui poolel on kõik asjassepuutuvad tõendid olemas, siis selles osas ei ole vaja ka *discovery* menetlust läbi viia. Seega võib väita, et *discovery* on vabatahtlik kohtueelne protsess.

⁴⁵ *Ibidem*.

kompromisskokkuleppe ning kohtusse pöördumine ei ole ühele poolele (kes asja suure tõenäosusega kaotab) otstarbekas. Sarnaselt kompromissi ja lepitusmenetluse⁴⁶ eesmärgiga toimub *discovery* menetluse lõppedes kokkuleppe faas, kus pooltel on võimalik sõlmida kokkulepe ning kohtuvaidlust põhimenetluse kontekstis ei alustata. Põhjused on samad, - poolel kas on tõendid, mis sunnivad teise poole kokkuleppele või on kohtumenetluse alustamine perspektiivitu.

Peamiseks aluseks eeltõendamismenetluse korraldamiseks on vajadus koguda tõendeid kiiresti, et vältida nende kaotsiminekut või kasutamise raskenemist, sisuliselt tagatakse sellega tõendite olemasolu. Seda eriti juhul, kui potentsiaalne tõend võib hävida.⁴⁷

Eeltõendamismenetluse alustamiseks, kui puudub mõjuv põhjus, peab olema reaalne ja usutav oht, et tõend läheb kaotsi või selle kasutamine raskeneb. Lisaks peab tõendi kasutamise raskenemise oht olema faktiline, mitte õiguslik.⁴⁸

Samuti nagu *discovery* menetluses on ka eeltõendamismenetluses võimalik taotleda näiteks tunnistajate ülekuulamist, ainult selle erisusega, et kohtule tuleb esitada ja põhjendada asjaolusid, millest tulenevalt võib eeldada, et tunnistajaid ei ole hiljem võimalik kohtumenetluses üle kuulata. Kui *discovery* menetluses teevad toiminguid pooled kohtu minimaalse sekkumisega, siis eeltõendamismenetlust juhib kohus. Kohus sekkub *discovery* menetlusse sellisel juhul, kui üks pooltest seda taotleb. Nendel juhtudel ei tee üks pool mõistlikult koostööd või ei anna tõendeid üldse välja. Kohtult määrust nõudes saab teist poolt kohustada *discovery* päringuid täitma, vajadusel samuti rakendada rahalisi sanktsioone.⁴⁹ Tallinna Ringkonnakohus on märkinud, et kuna eeltõendamismenetlus algatatakse tavapärase olukorraga võrreldes erandlikel asjaoludel, siis peaksid ka asjaolud, millega tõendite kasutamise raskenemise riski põhjendatakse, olema erakorralised.⁵⁰ *Discovery* menetluses kuulatakse tunnistaja üle deponeerimisel, küll aga ei sõltu

---

⁴⁶ Lepitusseadus. RT I 2009, 59,385.

⁴⁷ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt § 244, 3.1.1.a) lk 1340.

⁴⁸ *Ibid*, 3.1.2.b) lk 1340.

⁴⁹ Vt FRCivP 37 ja punkti a2(A), kui üks pool ei tee koostööd, on teisel poolel õigus pöörduda kohtu poole, et see kohustaks poolt tegutsema.

⁵⁰ Tallinna RgKm 04.09.2013, 2-13-31128.

deponeerimisel tunnistajate ülekuulamine ilmtingimata erandlikust asjaolust, mistõttu ei ole võimalik tunnistajaid hiljem üle kuulata.

Sarnaselt *discovery* instrumentidele on eeltõendamismenetluse raames võimalik enne põhimenetlust saada eksperdiarvamus. TsMS § 244 lg 3 annab hagejale mõistliku võimaluse juba enne kohtumenetluse algatamist taotleda ekspertiisi läbiviimist küsimustes, mis saaksid põhimenetluses tõendusliku külje pealt otsustavaks ning ekspertiisi tulemuste põhjal hinnata kohtusse pöördumise vajalikkust ja mõistlikkust,⁵¹ mis ühtib *discovery* menetluse eesmärgiga, otsustada kohtusse pöördumise mõttekuse ja asja lahendamise üle enne kulukat ja pikka kohtumenetlust.

TsMS § 244 lõike 3 alusel on eeltõendamismenetluse algatamiseks nõutav avaldaja õigusliku huvi olemasolu, mis on põhjendatud siis, kui asjaolu tuvastamine aitaks vältida kohtuvaidlust.⁵² Õigusliku huvi võib jaatada, kui ekspertiisi teel saadav teave soodustaks tõenäoliselt kompromissini jõudmist või kui ekspertiisi tulemusel võib selguda hagi esitamise ilmne perspektiivikus. Näiteks on praktikas määratud eeltõendamismenetluse korras käekirjaekspertiis testamendile, mille tühisuse tuvastamist avaldaja plaanis nõuda. Kohtu põhjenduste kohaselt, kui testaatori allkiri tuvastatakse testamendil, saab selle lugeda piisavaks asjaoluks, et vältida kohtuvaidlust.⁵³ Seega on kohus jaatanud, et eeltõendamismenetluse üks eesmärk, sarnaselt *discovery* menetluse eesmärgiga on otsustada kohtusse pöördumise mõttekuse üle.

Lisaks kohtusse pöördumise põhjendatuse hindamisele on praktikas jaatatud õigusliku huvi esinemist ka olukorras, kus ekspertiisi tulemused aitaksid avaldajal sõnastada konkreetse haginõude või tuvastada muid hagi esitamiseks vajalikke asjaolusid, nagu näiteks nõude suurus ja kohustatud isik.⁵⁴

---

⁵¹ Kõve, Järvekül, Ots, Torga jt, § 244, 3.1.2.b) lk 1341.

⁵² Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22.

⁵³ Harju MKm 25.11.2014, 2-14-52432.

⁵⁴ Kõve, Järvekül, Ots, Torga jt, § 244, 3.1.3.1.e) lk 1343.

Eesti erialakirjanduses on märgitud, et arvestades eeltõendamismenetluse erandlikku iseloomu ning seda, et hagi aluseks olevaid asjaolusid on võimalik välja selgitada ja vajadusel nõuet täpsustada ka kohtumenetluse käigus, saab avaldajal olla eeltõendamismenetluse korraldamiseks enne hagi esitamist õiguslik huvi eelkõige juhul, kui esineb mingi mõjuv põhjus, mis takistab tal hagi esitamist enne vastavate asjaolude väljaselgitamist. Kui aga taotletud ekspertiisi läbiviimine võiks kohtuvaidlust ära hoida või oleks tulevase kohtumenetluse tõhususe huvides, tuleks eeltõendamismenetlus pigem korraldada.⁵⁵

Õiguskirjanduses on toodud esile ka seisukoht,⁵⁶ et siiski on kaheldav, kas ja millal peaks pelgalt asjaolude väljaselgitamine, ilma et esineks neid asjaolusid tõendavate tõendite kaotsimineku oht, olema eeltõendamismenetluse eesmärgiks ning seega menetluse korraldamise aluseks. Lisaks on viidatud, et eeltõendamismenetluse kohtupraktika õigsus ja kooskõla eeltõendamismenetluse eesmärkidega on küsitav.⁵⁷ Eeltõendamismenetluse korras on selgitatud välja ka muid asjaolusid, mis on avaldajale vajalikud selleks, et otsustada kohtumenetluse algatamise põhjendatuse üle või määratleda konkreetne nõue.⁵⁸ Töö autori hinnangul tuleneb eeltõendamismenetluse eesmärkide kahtluse alla seadmine kohtupraktikas ebaõnnestunud materiaalõigusest. TsMS § 244 lg 1 ja lg 3 on oma olemuselt vastandlikud ning sellest tingituna võib kohtupraktika kohati tunduda sätte eesmärgiga mitte kooskõlas olevat. TsMS § 244 lg 1 kohaselt on eeltõendamismenetluse alustamiseks vajalik mõjuva põhjuse olemasolu, ilma milleta kohus eeltõendamismenetlust alustama ei peaks, viidates selle erandlikkusele.⁵⁹ Selline erandlikkus, mille loob sätte paragrahv 1 ei ole üheselt mõistetav ega suhestu sama paragrahvi lõikega 3, mis seab eeltõendamismenetluse alustamise eelduseks õigusliku huvi olemasolu, mille defineerib TsMS § 244 lg 4. Sätte kohaselt on õiguslik huvi TsMS § 244 lõikes 3 olemas juhul, kui tuvastamine aitaks vältida kohtuvaidlust. Küsitav on, miks ei ole lõikes 1 seatud eeltõendamismenetluse alustamise eelduseks õigusliku huvi olemasolu, vaid mõjuv põhjus, mis annab sättele erandliku iseloomu. Nii nagu *discovery* menetluse keskne eesmärk on vältida ja lihtsustada kohtuvaidlust, võiks see nii olla ka eeltõendamismenetluse

---

⁵⁵ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt, § 244, 3.1.3.1.e) lk 1343.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ Harju MKm 19.12.2014, 2-14-62648.

⁵⁹ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22.

puhul läbivalt. Praegusel juhul aga nõuab lg 1 erandlikust jaatades mõjuvat põhjust, samas kui lg 3 ja 4 viitab eesmärgile vältida kohtuvaidlust, teisisõnu asja lahendamisele enne kohtumenetlust.⁶⁰ Kohtuvaidluse vältimise eesmärk on igati põhjendatud, seda nii menetluspoolte kui kohtusüsteemi huvides. Seda ideed toetab osaliselt ka kohtupraktika⁶¹, kuid mitte osas, milles jaatatakse eeltõendamismenetluse alustamise erandlikust.

Eeltõendamismenetluse algatamiseks mõjuva põhjuse põhistamiseks on kohtud nõudnud, et avaldaja näitaks avalduses, mida ta on ise teinud selleks, et kätte saada eeltõendamismenetluses taotletav tõend ning põhjendust asjaolude mitte teada saamise kohta.⁶² Erinevus, miks *discovery* menetluses sellist nõuet ei ole, seisneb rollide osatähtsuses menetluses. Kui Ameerika Ühendriikides on kohtu roll pigem järelevalveteostaja *discovery* läbiviimisel ja pooled tegutsevad aktiivselt ise asjaolude⁶³ teada saamiseks, siis eeltõendamismenetluses Eesti õigussüsteemis on menetluse juhiks kohus ning ilma avaldaja igasuguse tegevuse puudumisega jaatades eeltõendamismenetluse alustamise põhjendatust, kulutaks menetlus põhjendamatult kohtu menetlusressurssi, mis *discovery* menetluses jääb enamjaolt poolte kanda.

Sageli on kohtud jätnud eeltõendamismenetluse algatamata, viidates võimalusele taotleda tõendite kogumist põhikohtuasjas.⁶⁴ Samas ei ole välistatud, et eeltõendamismenetluses kogutud tõendid aitaks tõenäolisemalt rohkem kaasa põhimenetluse alustamata jätmisele, kuivõrd hüpoteetiliselt võiks üks pool soovida mingite asjaolude tuvastamisel kompromisskokkuleppe sõlmimist ning põhimenetluse vältimist. Kui kohus keeldub eeltõendamismenetluse algatamata jätmisest, jätkub vaidlus põhimenetluses, kus samade tuvastavate asjaolude pinnalt oleks võinud enne põhimenetlust asja laheneda. Sellest omakorda tõusetub küsimus, miks peaks eeltõendamismenetluses asja

---

⁶⁰ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22.

⁶¹ Tartu RgKM, 17.04.2013, 2-13-2493 p 13 ja 14.

⁶² Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt, § 244, 3.1.5.a) lk 1349.

⁶³ Kohtu praktikas kujunenud seisukoha järgi ei ole eeltõendamismenetlus mõeldud nt kostja tuvastamiseks, sest see ei ole käsitletav tõendi kogumisena TsMS § 244 lõike 1 mõttes. Kohtute hinnangul kinnitab seisukohta, et kostja tuvastamist ei ole ka seadusandja pidanud eeltõendamismenetluse raamesse kuuluvaks küsimuseks, TsMS § 244 lõikes 3 sätestatud ammendav loetelu asjaoludest, mille tuvastamiseks on isikul õigus nõuda eeltõendamismenetluses kohtult ekspertiisi määramist. Kostja tuvastamise taotlus sellesse nimistusse ei kuulu. Eeltõendamismenetlust saab seetõttu taotleda üksnes tõendite, aga mitte asjaolude kogumiseks (M. Mikiver, Juridica IX/2016, lk 612).

⁶⁴ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt, § 244, 3.1.5 b) lk 1350.

lahendama enne, kui nii eeltöendamismenetlust ja põhimenetlust viib läbi kohus ning kompromissi võivad pooled sõlmida ka põhimenetluses, menetlusressursi olulise kulutamise vaheta? Üks võimalik argument oleks, et saavutada õiglasem tulem või vältida tõendite hävimist. Näiteks mälu hägustub ajas ning isegi ilma erakorraliste asjaoludeta oleks eeltöendamismenetluses võetud tunnistaja ütlused täpsemad ja usaldusväärsemad.⁶⁵ Sellest omakorda võiks põhimenetlus hüpoteetiliselt kiiremaks muutuda, kuivõrd sellised asjaolud mis eeltöendamismenetluses oleks olnud lihtsamalt tuvastatavad, ei nõua põhimenetluses täiendavat ressursi.

Märkimist väärib küsimus, kas eeltöendamismenetluse võiks anda juhtida menetluspooltele, kus kohus sarnaselt *discovery* menetlusega sekkub alles poole taotlusel, juhul kui toiming või nõue ebaõnnestub teise poole vastuväite või muu asjaolu tagajärjel? TsMS § 244 lg 2 kohaselt võib eeltöendamisemenetluses teha lisaks vaatlusele, tunnistaja ülekuulamisele või ekspertiisi korraldamisele ka muu menetlustoimingu.⁶⁶ Mõeldamatu oleks, et pooled enda algatusel võiksid tsiviilkohtumenetluses kohtu poolt tehtavaid toiminguid ilma kohtu sekkumiseta läbi viia. Raske oleks seda nii teoreetiliselt kui ka praktikas ette kujutada, ka *discovery* menetluses on vahendid piiratud ning *discovery* menetlust reguleerib FRCivP-s iseseisev petaükk. TsMS § 2 kohaselt on tsiviilkohtumenetluse ülesanne tagada, et kohus asja lahendaks.⁶⁷ Poolte enda poolt juhitud menetlustoimingud võiksid olla ainult hüpoteetiliselt piiratud juhul teostatavad sarnaselt *discovery* menetlusele ja *discovery* menetluses kasutatavatele vahenditele, mida ja mille võimalikkust Eestis käesolev töö uurib. Isegi kui põhimenetluse alustamisel oleks pooltel hüpoteetiliselt tuvastatud asjaolud, mis poolte hinnangul tuvastamist vajasisid ja loodud regulatsioon annaks pooltele õiguse ise tõendeid koguda ilma kohtu menetlusressursi olulise raiskamiseta, kuivõrd menetlust juhiksid pooled, võiks hüpoteetiliselt selline (*discovery* saranane) regulatsioon põhjustada uusi vaidlusi, mis kokkuvõttes tsiviilprotsessi praegusest enam koormaks ja seetõttu kiirele, õiglasele ning võimalikult väiksete kuludega asja lahendamisele vastupidist mõju võiks avaldada.

---

⁶⁵ Vt Tallinna RgKm 04.09.2013, 2-13-31128.

⁶⁶ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22.

⁶⁷ *Ibidem*.

1.3 Esialgse avalikustamise funktsioon discovery menetluses ja selle täidetavus Eesti tsiviilkohtumenetluses

Discovery menetluse esimeseks faasiks võiks pidada esmast andmete avaldamist⁶⁸. Esialgne avalikustamine toimub enne, kui üks pool teisele poolele konkreetse *discovery* vahendi kasutamisel päringu saadab, näiteks dokumentide produtseerimiseks. *Discovery* menetluse FRCivP 26(A) sätestab, et kui samas reeglis väljatoodud erandid kõrvale jätta või kohtu poolt teisiti sätestatud, peab pool, ilma et ta ootaks *discovery* taotlust teiselt poolelt, edastama teisele poolele (i) kõikide eraisikute nimed, sh kui on teada aadressid ja telefoninumbrid, tuleb edastada ka need ja sama informatsioon isikute suhtes, kellel on tõenäoliselt asjakohast tuvastatavat teavet, mida avalikustav pool võib kasutada enda nõude või vastuväidete toetuseks, v.a kui teabe esitamine on ainult umbusaldamiseks.⁶⁹ FRCivP ei sätesta, millised kriteeriumid tuleb võtta kasutusele määratlemaks isikuid, kellel on „tõenäoliselt“ asjakohast teavet. Andmed esitatakse otse teisele poolele, kohus sekkub alles poole taotlusel, kui esialgne andmete avalikustamine ebaõnnestub. Seejärel toimub andmete edastamine juba kohtumääruse jõuga koos võimalike sanktsioonidega.

Esialgset avalikustamist illustreerib autor järgmise näite abil: A soovib hageda B-d. A ütleb, et ta leppis B-ga kokku, et B müüb talle enne viljavõttu kokkulepitud omadustega kombaini, kuid keeldub vahetult enne hooaja algust tehingut tegemast ning ei pea lepingust kinni. B ütleb, et ta arutas A-ga kombaini müümist, kuid arutelu näol oli tegemist pelgalt lepingueelsete läbirääkimistega, kus pooled kokkuleppele ei jõudnud. A ja B vaheline kokkulepe oli A väitel suuline ja kedagi teist läbirääkimiste juures ei olnud. A nõuab kahju hüvitamist.

FRCivP artikkel 26(A)(1)(i) kohaselt peab B edastama A-le enda aadressi ja telefoninumbri, muid andmeid B käsutuses ei ole, samuti ei ole muid isikuid, kellel võiks olla tuvastatavat informatsiooni.

A peab edastama B-le samuti enda telefoninumbri ja aadressi. Kirjalikku lepingut A-l ei ole, järelikult ei saa ta seda ka esitada. Kui A-l siiski kokkulepe oleks, peaks ta selle avalikustama

---

⁶⁸ Ing k -*initial disclosure*.

⁶⁹ FRCivP 26(A)(i). FRCivP 26 (b). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

artikkel 26(A)(1)(ii) kohaselt, mille järgi tuleb esitada koopia või kirjeldus kategooria ja asukoha järgi – kõikide dokumentide, elektrooniliselt kogutud info ja materiaalsete asjade kohta, mis on avalikustava poole valduses, hoole või kontrolli all ja mida võib kasutada enda nõude põhistamiseks või kaitseks, välja arvatud, kui seda kasutatakse ainult teise poole umbusaldamiseks.⁷⁰ Kuna A nõuab kahju, siis tuleb A-l esitada enda kahju aluseks olev arvutus.⁷¹ Oletades, et A nõue põhineb ainuüksi suulisel kokkuleppel, ei pea ta muud informatsiooni avalikustama, Nii nagu *discovery* menetluses läbivalt, esitatakse andmed otse teisele poolele ning andmete edastamise ebaõnnestumise korral tuleb poolel pöörduda kohtu poole, kes vajadusel vastava määruse teeb ning määruse mittetäitmisel sanktsioone rakendab.

Pool ei pea avalikustama sellist informatsiooni, mille eesmärk on ainuüksi vähendada teise poole usaldusväarsust. Autor illustreerib FRCivP 26(A) avalikustamise regulatsioonis fraasi „väljaarvatud kui seda informatsiooni kasutatakse ainult umbusaldamiseks järgmise näite abil.”⁷² B advokaat on teinud A kohta taustauuringu ning selle käigus välja selgitanud, et A on sagedasti esitanud hagnosisid sarnaselt eelkirjeldatud kaasusele ning selle käigus nõudnud kahju. A astub sageli müügieseme läbirääkimistesse, kuid ei jõua kunagi ostuni, vaid hakkab kahju nõudma. Seni on kohtunik jätnud A hagnosisid rahuldumata, sest A väited ei ole piisavalt tõendatud ning A ei ole ütluste andjana olnud usaldusväärne⁷³. Kui B kasutab seda infot ainuüksi, et õõnestada A usaldusväarsust juhul, kui A peaks ütlusi andma, siis ei pea ta seda informatsiooni avalikustama, aga kui B põhiliselt tugineb argumendile, et A valetab kokkuleppe sõlmimise kohta, ei pruugi tegemist olla „ainult umbusaldamiseks“ kasutatava teabega, mida ei tohiks avalikustamise protsessis edastada. Sellisel juhul on järelikult nimetatud informatsiooni puhul tegemist B nõuet toetava infoga

---

⁷⁰ FRCivP 26(A)(1)(i). FRCivP 26 (b). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

⁷¹ FRCivP artikkel 26(a)(1)(iii) järgi tuleb teha arvutus igas kategoorias nõutud kahju eest avalikustava poole poolt- kes peab võimaldama ka dokumendi või muu tõendusmaterjali inspekteerimist ja kopeerimist vastavalt Artiklile 34, välja arvatud kui kahju hüvituse arvutuse aluseks olev tõendusmaterjal on kaetud privileegiga või kaitstud avalikustamise eest muul viisil, kaasa arvates vigastuse laad ja ulatus.

⁷²Ing k - *unless the use would be solely for impeachment.*

⁷³ Kohus on identifitseerinud kuus peamist ebausaldusväarsuse näitamise tõendit: 1) Kui pool tõendab tunnistaja erilise huvi kohtuasja lahendamise vastu, mis suunab teda moonutama tõde. 2) Vasturääkivused. 3) Võimetus mäletada, seostada või tajuda. 4) Tuues välja ebausaldusväarsuse isikus või näidates ta eelnevat halba käitumist. 5) Kuriteos eelnevalt süüdmõistmine. 6) Ebausaldusväarsus tulenevalt eelnevaist ebakõlas avaldustest selle isiku poolt. - . - R. Newsome v. Penske truck leasing corporation. Case No. CBD 04-1024, lk 4.

kohtumenetluses, mis tuleks avalikustamise käigus teisele poolele edastada, kuid mille avalikustamine *discovery* menetluses on B perspektiivist pigem B kahjuks. Pool on kõnealuse fraasi „väljaarvatud, kui seda informatsiooni kasutatakse ainult umbusaldamiseks“ kohaselt vabastatud andmast teavet, mida ta kavatseb kasutada hilisemas kohtumenetluses ainuüksi teise poole ebausaldusväärsuse tõendamiseks, ilma, et midagi lisaks nõude faktidele tõendada. Sellise materjali väljajätmise põhjendus⁷⁴ on asjaolu, et avalikustamine halvendaks oluliselt materjali väärtust kohtusse pöördumise korral,⁷⁵ lisaks ei ole kooskõlas *discovery* mõttega tuvastada teavet, mis nõude aluseks olevaid faktilisi asjaolusid ei tõendaks või kostja vastust seesuguselt ei toetaks.

Eesti tsiviilkohtumenetluse seadustikus⁷⁶ ei ole üheselt regulatsiooni, mis kattuks „esialgse avalikustamise“ elemendiga föderaalset tsiviilkohtumenetluses, kuid sisuliselt on selle vahendi eesmärgid Eesti tsiviilkohtumenetluses kaetud eelmenetluses ja kostja vastuses hagiavaldusele. Esialgse avalikustamise käigus esitavad pooled teineteisele peale teineteise ja kolmandate isikute kontaktandmete enda väiteid toetavad tõendid, et mõlemad pooled mõistaksid millistel asjaoludel on vaidluse lahendamise seisukohalt tähtsust, pooled peaksid jõudma selgusele vaidluseseme ning tõendamist vajavate asjaolude suhtes. Peamine erinevus funktsioonist lähtudes võrreldes Eesti õigusega seisneb menetluse juhtimises, mida Eestis teeb kohus, kuid *discovery* menetluses juhivad menetlust pooled ilma kohtu aktiivse osavõtuta. Selgitamis ja- kvalifitseerimiskohustus on samuti jäetud Eesti tsiviilõiguses kohtu kanda, mille tulemusena peab menetlusosalistele selgeks saama, millistel asjaoludel on vaidluse seisukohast tähtsust, millised asjaolud vaidluse all on ning milline on tõendamiskoormise jagunemine.⁷⁷ Eesti õiguskirjanduses on märgitud, et eelmenetluse ülesannete õigeaegne ja täielik täitmine on vältimatuks eelduseks TsMS § 2 eesmärkide⁷⁸ tegelikul täitmisel. Sätte sõnastuse kohaselt on tsiviilkohtumenetluse ülesanne tagada, et kohus lahendaks

---

⁷⁴ Vältimatu on eristada kaht tüüpi tõendeid. Esimesed tõendid on materiaalsoiguslikud tõendid, mis seonduvad *discovery* menetluse ja vaidlusesemega. Teised tõendid seonduvad usaldusväärsusega ning nende ainus eesmärk on näidata, et adressaat ei ole usaldusväärne. – Neid tõendeid ei ole vaja esitada teisele poolele. - R. Newsome v. Penske truck leasing corporation. Case No. CBD 04-1024, lk 3. (Vt ka Chiasson, 988 F.2d at 517. In Behler v. Hanlon, 199 F.R.D. 553, 560 (D. Md. 2001).

⁷⁵ Vt *Denty v. CSX Transp., Inc.*, 168 F.R.D. 549 (E.D.N.C. 1996).

⁷⁶ RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

⁷⁷ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt. § 392 b) lk 720.

⁷⁸ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22. FRCivP 26 (b). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

tsiviilasja õigesti, mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega.⁷⁹ Samuti on FRCivP regulatsioonist tulenevalt vahendi „esialgne avalikustamine“ eelduseks eesmärgile lahendada asi õiglaselt, kiirelt ja võimalikult väikeste kuludega.⁸⁰

Eesti õigussüsteemis, eelmenetluses enda kasuks esitatud tõendeid faktiliste asjaolude põhjendamiseks ning enda seisukohtade kaitseks võib pidada föderaalse tsiviilkohtumenetluse esialgse avalikustamise regulatsiooniga võrreldes poolte seisukohast selgemaks. Ühest küljest on föderaalses süsteemis vähendatud küll koormust kohtule, kuivõrd kohtuniku roll on passiivne, kuid teisalt peavad oma nõudes ja positsioonis pooled ise selgusele jõudma. Tulenevalt Eesti eelmenetluse ülesannetest on kohtul aktiivne ja vastutav roll eelmenetluse ülesannete saavutamise osas, millest peamised on selgitamis- ja arutamiskohustus.⁸¹ Kuna selgitamiskohustuse piirid ja ulatus on seotud võistlevuse ja dispositiivsusega⁸² ei saa ka kohtuniku poolt selgitamiskohustuse täitmine põhimõtteliselt kaugemale ulatuda, kui pooled peaksid ise *discovery* menetluses esialgse avalikustamise käigus välja selgitama. Eelmenetluses tuleb kohtul eelmenetluse raames välja selgitada minimaalselt TsMS § 392 lg 1 p-des 1-6 nimetatud asjaolud.⁸³ Hageja nõuete ja menetlusosaliste seisukohtadega võrreldes täidab sama eesmärgi FRCivP 21 (a)1A.⁸⁴ Avalikustaval poolel tuleb esitada teisele poolele andmed menetlusosaliste kohta ning nende kontaktandmed, sarnaselt sätestab ka TsMS § 392 lg 1 p 6.⁸⁵ Lisaks peab pool esitama nende isikute kontaktandmed kelle valduses on tõenäoliselt tõendeid poole väidete ja nõuete kohta. Esitada tuleb kirjeldus kategooria ja asukoha kohta kõikide dokumentide ja asjade kohta, mis on avalikustava poole valduses või käsutuses enda nõuete ja väidete põhjendamiseks. Sisuliselt on kaetud sellega TsMS § 392 lg 1, v.a osas, kus kohus selgitab p 4 kohaselt asja lahendamisele kohalduvat õigust.⁸⁶

---

⁷⁹ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22.

⁸⁰ Vt FRCivP 1. Scope and Purpose. The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018, Disclosures and Discovery, 27.09.2018.

⁸¹ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt. § 392 b) lk 722.

⁸² *Ibidem*.

⁸³ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22.

⁸⁴ FRCivP 26 (b). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

⁸⁵ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22.

⁸⁶ *Ibidem*.

Andmete avalikustamise käigus peaksid pooled *discovery* menetluses mh selgusele jõudma, kas asi on võimalik lahendada ilma edasise *discovery* menetluse jätkamiseta ja kompromissi sõlmimisega.

Võrreldes *discovery* menetluses poolte initsiatiivi ja Eesti tsiviilkohtumenetluses kohtu rolli, tõusetub keskne küsimus, kas mõislikum on kohtul lasta selgitamiskohustust täita täies ulatuses või lasta pooltel endil vaidluse seisukohalt olulistes asjaoludes selgusele jõuda? Selgitamiskohustuse täitmine ei ole ainult oluline vaidlevatele pooltele kui ka kohtule, et kohus saaks asja lahendada katkematult ühel kohtuistungil.⁸⁷ Kuigi asja lahendamist ühe istungiga võib pidada erandlikuks, prevaleerib keskne eesmärk asi lahendada võimalikult kiirelt põhimenetluses ning menetlusökoonoomia on selgitamiskohustuse teine oluline eesmärk. Esmalt on selgitamiskohustuse eesmärk kohtu asi lahendada asi õigesti, kohus peab selgusele jõudma kõikides olulistes aspektides.⁸⁸ Seevastu *discovery* menetlus peaks ideaalis lõppema kokkuleppega nii, et asi laheneks enne põhimenetlust ning seega kohtu ressursi säästes. Kui asi siiski jõuab põhimenetlusesse, tuleb kohtul kõik asjaolud esmalt enda jaoks selgeks teha. Kuna enamus vaidlused *discovery* menetlusest põhimenetlusse ei jõua⁸⁹ vaid lahenevad poolte kokkuleppel, hoitakse olulist menetlusressursi kokku passiivse kohtu rolliga. Esmalt on asja lahendamise võimalus pooltel endil ning kohus olulisel määral⁹⁰ menetlusressursi enne kulutama ei hakka, kui pooled põhivaidluses jätkata soovivad.

Tuues *discovery* menetluse esialgse avalikustamise funktsiooni Eesti õigusesse, ei omandaks tsiviilkohtumenetlus eelmenetluse praegusel olemasolul vähimatki lisandväärtust, kuivõrd samad küsimused lahenevad eelmenetluses ja kostja vastuses hagiavaldusele. Kuna Eesti tsiviilkohtumenetluses siiski asjad enamikel juhtudel eelmenetluses poolte kokkuleppega ei lahene, ei oleks otstarbekas sarnast regulatsiooni Eesti tsiviilkohtumenetluses kehtestada ega anda eelmenetlusega taotletavate eesmärkide täitmist juhtida pooltele. Kohtu jäämisel passiivseks

---

⁸⁷ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt. § 392 b) lk 722.

⁸⁸ *Ibidem*.

⁸⁹ M. Purcell. The process of discovery in U.S litigation – And how you can prepare for it. Valla & Associates, Inc., P.C. December 12. 2012, lk 1. Arvutivõrgus: <http://vallalaw.com/va-articles/2015/7/24/winter-2012-newsletter>.29.03.2019

⁹⁰ Kuigi kohus sekkub võimalikult vähesel määral läbivalt *discovery* menetlusse on kohtu täiesti passiivseks jäämine välistatud. Kohtul tuleb vajadusel pooli kohustada toiminguteks, kui üks pool seda nõub ja teine pool ei tee koostööd, samuti on kohtul õigus rakendada sanktsioone.

suureneks poolte menetluskulud, sest kokkuleppele mitte jõudmise korral veniks kogu menetluse pikkus mõlema poole jaoks. Kohus hakkaks välja selgitama samu asjaolusid mida pooled eelnevalt enda nõuete ja faktide toetuseks teineteisele juba esitasid. Samuti jääks marginaalseks vaidluste lahendamise arv vaidluse algstaadiumis, mis ei kaaluks üles poolte menetlusökonoomia suurenemist neil hüpoteetiliselt vähestel juhtudel. Arvestada tuleks ka asjaoluga, et *discovery* menetlus toimub läbivalt kohtu passiivseks jäämise ning poolte poolt tõendite üksteiselt kogumisega, mis tähendab, et esialgse avalikustamise regulatsiooni menetlusökonoomiline mõju avaldub eelkõige koosmõjus teiste *discovery* menetluse elementidega ning ainuüksi esialgse avalikustamise regulatsioon ei kannaks asja lahendamise seisukohalt kõige suuremat rolli. Seega ei oleks mõistlik anda üht osa kohtuprotsessist juhtida pooltele, eduka sarnase regulatsiooni kohaldamine eeldaks ka teiste *discovery* regulatsiooni elementide sarnaste regulatsioonide kohaldamise mõttekust, mis käesoleva magistr töö raames käsitletust leiab. Kui kaoks ära selgitamiskohustus, mh osas milles kohus selgitab pooltele nende õiguslikku positsiooni, soodustaks oluliselt ebavajalike toimingute tegemine ning segadus menetluses. Kuna eelmenetlusega on *discovery* esialgse avalikustamise regulatsiooniga sätestatud eesmärgid juba põhiliselt täidetud, ei oma kohtu menetlusökonoomia argument piisavalt kaalu, mis õigustaks kohtu jäämist passiivsesse rolli menetlusökonoomia ja kulude seisukohalt.

2. ISIKULISTE VAHENDITE EESMÄRKIDE TÄIDETAVUS

2.1 „Kirjalikud küsimused“ vahendi võimalikkus Eesti õigussüsteemis

Vahendit „kirjalikud küsimused“ reguleerib *discovery* menetluses FRCivP artikkel 33. Kirjalikud küsimused on päring informatsiooni saamiseks, millega üks pool taotleb kirjalikult esitatud küsimuste esitamise läbi teiselt menetluspoolelt või isikult, kellel on vaidluse seisukohast tuvastatavat teavet⁹¹. Küsimused esitatakse küsija poolt otse adressaadile. Tüüpiliselt küsib üks pool teiselt poolelt informatsiooni, et saada selgust teise poole nõuetes ja väidetes, vahend võimaldab mõlemal poolel koguda teineteiselt teavet vaidluse asjaolude üle.

FRCivP artikkel 33 kohaselt peab vastama kohustatud pool andma kirjaliku vastuse igale küsimusele vande all, selleks määratud ajal.⁹² FRCivP üldregulatsiooni⁹³ järgi on küsimuste arvuline limiit kakskümmend viis, seejuures arvestades limiidi sisse ka peaküsimuse konkreetse alalõike. Kohus võib vajadusel tagada poolele suurema limiidi, samuti võib küsimuste arv erineda piirkonniti vastavalt osariigi kohalikule seadusandlusele. Kui isik ei vasta, võib küsimused esitanud pool pöörduda kohtu poole, kes isikut määrusega vastama kohustab, samuti võib kohus rakendada FRCivP regulatsioonist tulenevaid sanktsioone.

Õigusteadlased on vahendi „kirjalikud küsimused“ jaganud sisult kahte üldisemasse kategooriasse: „Identifitseerivad kirjalikud küsimused“ ja „sisulised kirjalikud küsimused.“ Identifitseerivate küsimuste eesmärk on tavaliselt küsida vastavalt poolelt lihtsat faktilist informatsiooni, näiteks dokumentide asukohta või kolmanda isiku identiteeti.⁹⁴ „Sisulised kirjalikud küsimused“ on

---

⁹¹ Tuvastatavat teavet on kohtupraktika järgi ka isikutel, kes aitavad päringu adressaadil küsimustele vastuseid ettevalmistada. Vt *India Brewing, Inc. v. Miller Brewing Co.*, 237 F.R.D. 190, 193 (E.D. Wis. 2006).

⁹² FRCivP 33(b)(1-3).

⁹³ FRCivP 26 (b). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

⁹⁴ *Jayne H. Lee, Inc. v. Flagstaff Indus. Corp.*, 173 F.R.D. 651, 652 (D. Md. 1997).

rohkem seotud teise poole väidetega kaebuses ja keskenduvad teiselt poolt faktide ja arvamuse⁹⁵ küsimusega, mis ühtlasi on teise poole kaebuse aluseks.⁹⁶

Õiguskirjanduses on välja toodud kaks võimalust kirjalike küsimuste sisu hindamiseks – õiguspärasus ja tõhusus. Selleks, et kirjalikud küsimused oleksid õiguspärased, peavad nad (nagu iga *discovery* menetluses tehtud toiming) olema olulised mis tahes poole nõude või kaitse seisukohalt.⁹⁷ Ameerika Ühendriikide ülemkohtu öeldu kohaselt tuleb asjakohasust tõlgendada laiendavalt ja vaidlusalused küsimused ei sea kirjalike küsimuste esitamisele ranget piirangut. Ühendriikide kohus on määratlenud, et asjakohasus hõlmab kõiki küsimusi, mis võivad kaasa tuua või mis võivad põhjustada muid küsimusi, mille lahendamine on asjakohane vaidluses.⁹⁸ Asjakohasuse mõiste *discovery* menetluses ei kattu TsMS §-s 238 sätestatud asjakohasuse mõistega. Tõend ei ole Eesti tsiviilkohtumenetluses asjakohane, kui tõendatavat asjaolu ei ole vaja tõendada, muu hulgas kui asjaolu ei ole vaidlusalune (TsMS § 238 lg 1).⁹⁹ Järelikult on *discovery* menetluses asjakohasuse mõistel palju laiem ulatus kui Eestis, sest asjakohane võib olla ka informatsioon (sh tõend) mille abil võib asjakohase tõendini jõuda, kusjuures asjaolu mille suhtes küsimus esitati ei pea vaidlusalune olema ega tegelikult otseselt asjasse puutuv¹⁰⁰.

Kuigi ühe õigusnõustaja poolt esitatud küsimused võivad olla asjakohased, ei peaks nad olema sõnastatud liiga laialt ning ebatäpselt, mis annab teisele poolele võimaluse sõnastada vastuseid

---

⁹⁵ Näiteks ei ole võimalik esitada vastuväidet lihtsalt seetõttu, et see küsib arvamust või sisu, mis seondub faktiga või õiguse kohaldamises fakti suhtes, kuid kohus võib määrata, et küsimusele ei pea vastama kuni osutatud *discovery* on lõppenud, või muu kohtu poolt määratud ajani.“ Vt *Riley v. United States*, 2012 U.S. Dist. LEXIS 51210 (D. Kan. Apr. 12, 2012); *Moses v. Halstead*, 236 F.R.D. 667, 674 (D. Kan. 2006) (“küsimused, mis taotleavad arvamusi või väiteid õiguse kohaldamise kohta faktidele on kohased ja küsitlus võib nõuetekohaselt uurida poolte väiteid.”); *Abbott v. United States*, 177 F.R.D. 92, 93 (N.D.N.Y. 1997); *Towner v. Med James, Inc.*, 1995 U.S. Dist. LEXIS 11669 (D. Kan. Aug. 9, 1995)

⁹⁶ Rennie, Douglas, lk 193.

⁹⁷ FRCivP 26(b)(1); vt *Woodmen of the World Life Ins. Soc. v. U.S. Bank Nat'l Ass'n*, 2012 U.S. Dist. LEXIS 63597, p 13 (D. Neb. Mai 7, 2012).

⁹⁸ *Oppenheimer Fund, Inc. v. Sanders*, 437 U.S. 340, 351 (1978).”); *Deakins v. T.S. Pack*, 2012 U.S. Dist. LEXIS 9409, (S.D. W. Va. Jan. 25, 2012).

⁹⁹ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

¹⁰⁰ Kui küsimus pole aga asjasse puutuv ja taotletav informatsioon on ka avalikult kättesaadav, siis kohus viitab sellele, vt *Blank v. Ronson Corp.*, 97 F.R.D. 744 (S.D.N.Y. 1983).

puudulikult ja lahtiste vastustena, millest tegelikkuses ei ole küsivale poolele mingit kasu, küsimused ei lukusta poolt esitatud väidete külge ega seo teda hilisemate väidetega. Seega peaksid sõnastatavad küsimused olema lühidad, lihtsalt ja üheselt mõistetavad ning täpsed.¹⁰¹

Eesti õigussüsteemis sarnane regulatsioon puudub, lähimalt võiks vahendit võrrelda menetlusosalise seletuste kui tunnistajaütluste eriliigi regulatsiooniga. Kuivõrd kirjalikud küsimused on suunatud menetluspoolele, ei saa eesmärgist lähtudes rääkida TsMS-s sätestatud kirjalike ütluste regulatsioonist, mis on suunatud tunnistajale kui mitte menetluspooleks olevale isikule.¹⁰² Kirjalike ütluste regulatsioon saab ka eeltõendamismenetluses kohalduda, sest menetlusosalise seletus ei erine tõendamismehhanismi poolest tunnistaja ütlustest ning TsMS § 244 lõikes 2 sätestatu kohaselt on lubatud teha „muu menetlustoiming“, mida säte ei täpsusta. Mõlemal juhul on tegemist isikulise tõendiga ja selle hindamisel mõjutavad tõendi usaldusväärsust samad tegurid. Menetlusosaline ei ole aprioorselt halvema ümbruse tajumise võimega, kehvema mälu ega ambivalentsema keelekasutusega. Seevastu on menetlusosalisel isiklik huvi märkimisväärselt suurem tsiviilasja tulemuse vastu, kui kolmandal isikul.¹⁰³

Menetlusosalise seletust peetakse üldiselt ebausaldusväärsemaks, kuna need on eelduslikult mõjutatud menetlusosalise huvist menetluse tulemuse vastu ega loo täiendavat tõendusteavet võrreldes sellega, mida pool muudes kirjalikes avaldustes annaks. Kui aga menetlusosaline saab teise poole antud ütlustest kinnitust, tugevdab see tõendite usaldusväärsust.¹⁰⁴ „Kirjalikud küsimused“ vahend on sobilik just kasutamiseks vastaspoole tõendite usaldusväärsuse õõnestamiseks - umbusaldamiseks, kuivõrd menetlusosalise vande all ülekuulamine Eesti tsiviilprotsessist taotleb sarnast eesmärki, tõusetub esimene küsimus „kirjalikud küsimused“ instrumendi või sarnase regulatsiooni loomise põhjendatusest. Siiski ei saa seda pidada ammendavaks põhjuseks, kuivõrd sätete rakendamise praktika on mõlemal juhul oluliselt teistsugune. Erinevalt *discovery* menetluses kasutatava kirjalike küsimuste regulatsioonist saab

---

¹⁰¹ *Hatfield v. A+ Nursetemps, Inc.*, 2012 U.S. Dist. LEXIS 53639, at *2 (M.D. Fla. Apr. 17, 2012).

¹⁰² TsMS § 251 lg 1 kohaselt võib tunnistajana üle kuulata iga inimese, kellele võivad olla teada asjas tähtsust omavad asjaolud, kui ülekuulatatav ei ole selles asjas menetlusosaline või menetlusosalise esindaja. - Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

¹⁰³ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt § 267, 2 a) lk 1442.

¹⁰⁴ *Ibid*, § 267, 3.1 lk 1443.

tõendamiskoormist kandev menetlusosaline vastaspoole vande all ülekuulamist taotleda siis, kui ta muid tõendeid ei ole esitanud või kui esitatud muude tõenditega ei ole õnnestunud tal oma väiteid tõendada.¹⁰⁵ Seega oleks eeltõendamismenetluses taoline ülekuulamine eesmärgilt küsitav, kuivõrd taotleva poole eesmärk ei ole eeltõendamismenetluses oma väidete tõendamine vaid tõendite tagamine ja asjaolude tuvastamine.¹⁰⁶

Kui Eesti õigussüsteemis ei ole menetlusosalise ülekuulamine esmane meede, siis kirjalikud küsimused *discovery* menetluses on tavapärane menetluses esitatav kirjalik ülekuulamise vorm. Sellest tulenevalt võib püstitada küsimuse, kas Eesti õigussüsteemis muutuks menetlus ökonoomsemaks, kui pooled võiksid sarnaselt *discovery* menetlusele esitada üksteisele kirjalike küsimusi ning seeläbi üksteist üle kuulata? Esmalt tuleb hinnata selle vahendi senist praktikat USA *discovery* menetluse näitel, teadmaks kas vahendi funktsionaalsus üldse oma eesmärki täidab. Välismaises õiguskirjanduses on leitud, et vahendi väärtus on *discovery* menetluses küsitavaks muutunud, sh võib leida seisukohti, mille kohaselt on kirjalikud küsimused head ainult kuritarvitamiseks,¹⁰⁷ sellega nõustub ka autor.

Kirjanduses esitatud seisukoha järgi saab kirjalike küsimuste kaudu harva kasulikku informatsiooni.¹⁰⁸ Teised *discovery* instrumendid on kitsamalt piiritletud ja tõhusamad tuvastamaks asjas tähtsust omavaid tõeseid fakte. Kirjalikud küsimused on oma olemuselt põhjendamatult koormavad ja sageli ebamõistlikud¹⁰⁹, keskendudes teiselt poolelt võtmekohtade väljameelitamisele ja/või teise poole strateegia ära arvamiseks.¹¹⁰ Sellisel juhul ei rakendu vahend enam eesmärgipäraselt tõendite kogumiseks. Kirjalikud küsimused on vältimatud ja arvukad ning ebakindla legaalse väärtusega. Sellest hoolimata leiab teine koolkond, et kirjalikud küsimused kui

---

¹⁰⁵ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt § 267, 2 a) lk 1444.

¹⁰⁶ Vt TsMS 26. pkt. Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

¹⁰⁷ Rennie, Douglas, lk 191.

¹⁰⁸ Luria, lk 30.

¹⁰⁹ EEOC v. Jewel Food Stores, 231 F.R.D. 343, 350 n.3 (N.D. Ill. 2005).

¹¹⁰ *Clean Earth Remediation and Const. Services, Inc. v. American Intern. Group, Inc.*, 245 F.R.D. 137, 141). (S.D.N.Y. 2007)

discovery menetluse instrument on vajalik tuvastamiseks detaile föderaalset tsiviilkohtumenetlust süsteemis.¹¹¹

Teise koolkonna seisukohaga ei saa nõustuda, identifitseerivate kirjalike küsimuste funktsiooni on suurel määral üle võtnud FRCivP artiklis 26 sätestatud esialgse avalikustamise regulatsioon. Põhiline erinevus seisneb selles, et teine pool ei pea ootama, millal sellist informatsiooni küsitakse, vaid ta peab avalikustamise käigus identifitseeriva iseloomuga informatsiooni teisele poolele ise esitama. Näiteks potentsiaalsete tunnistajate nimekiri.¹¹² Seega on identifitseerivad kirjalikud küsimused kaotanud oma tähtsuse. Lähtudes käesolevas magistratöös tehtud järeldusest, et esialgse avalikustamise funktsioon *discovery* menetluses on kaetud eelmenetluse kriteeriumidega Eesti tsiviilkohtumenetluses, saab järeldada, et Eesti tsiviilkohtumenetluses on samuti sellise iseloomuga informatsioon teisele poolele teada, mida kirjalike küsimuste eesmärk peaks osaliselt täitma.

*Bell Atlantic Corp v. Twombly*¹¹³ kohtuasjas tegi Ameerika Ühendriikide kõrgeim kohus otsuse, milles käsitleti konkurentsioigust ja tsiviilkohtumenetlust. Kohus leidis, et konkurentide paralleelne käitumine ainuüksi ei ole piisav põhjendamaks konkurentsioiguse rikkumist. Seeläbi suurendas kohus föderaalset tsiviilkohtumenetlust nõudeid, sätestades, et hagejad peavad esitama oma kaebuses piisaval määral fakte, et nõue oleks usutav, mitte lihtsalt võimalik või veenev.

Õiguskirjanduses on leitud, et peale nimetatud lahendit ei ole instrument enam otseselt vajalik, sest hageja peab lisama „usutavaks“ tegemise faktid enne, kui saab vahendit kasutada ning sama informatsiooni ei ole vajalik enam uuesti hiljem üle küsida. Teisisõnu kasutati vahendit enne viidatud lahendit „mõjuva põhjuse“ leidmiseks, mis toetaks hagemist, kuid lahendiga kitsendati *discovery* menetluse alustamise võimalikkust, sest edaspidi saab kohus hinnata taotluse vastuvõetamatuks, kui taotluse esitamiseks ei ole mõjuvat põhjust ehk teadaolevaid faktilisi

---

¹¹¹ *Clean Earth Remediation and Const. Services, Inc. v. American Intern. Group, Inc.*, 245 F.R.D. 137, 141). (S.D.N.Y. 2007)

¹¹² Rennie, Douglas, lk 191.

¹¹³ *Bell Atlantic Corp. v. Twombly*, 550 U.S. 544 (2007).

asjaolusid.¹¹⁴ Kirjalike küsimuste esitamist võib kasutada taktikaliselt suurendamaks teise poole kulusid, menetluse venitamiseks ja asja õiglase sisulise lahendamise vältimiseks.¹¹⁵

Kuigi termin „*discovery kuritarvitamine*“ on oma tähenduselt ebamäärane,¹¹⁶ avaldub kuritarvitus peamiselt kahel erineval viisil. „Üle kasutamine“ on ülemäärane või sobimatu *discovery* instrumentide kasutamine ahistamiseks, viivituse põhjustamiseks või liigsete kulude tekitamiseks teisele poolele. Sellist poole tegevust on kuritarvitusena keerukas tuvastada isegi tagant järgi, sest informatsiooni nõue, mis vajalikku informatsiooni ei taotle võib olla asjakohane sellel ajahetkel mil see tehti, kuid informatsiooni nõudnud pool ei saanud teada, et tema taotletud informatsiooni tegelikkuses ei eksisteeri. Pooltele tundub ahvatlev üksteiselt informatsiooni nõuda mitte ainult kasuliku informatsiooni teada saamiseks, vaid lisakulude põhjustamiseks¹¹⁷. Teine kuritarvituse levinud vorm on „*stonewalling*“ – mille käigus vastandatakse korrektset *discovery* nõuet eesmärgiga menetlust ja teist poolt põhjendamatult kurnata.¹¹⁸ Selle käigus esitatakse asjakohatuid vastulauseid või tõlgendatakse nõuet sihipäraselt kitsendavalt, jättes teisele poolele edastamata oluline informatsioon.¹¹⁹ Samas leidub õiguskirjandus ka mõneti vastandlik arvamus, mille kohaselt vastaja pool on sageli motiveeritud esitama oma kliendi nõude aluse tugevat ja põhjalikku kirjeldust, et suurendada selle tähtsust vastulause esitaja silmis.¹²⁰

Kirjanduses on leitud, et süsteem soodustab *discovery* kuritarvitamist arvukate stiimulite loomise läbi, mida juristid enda taktika huvides ära kasutavad. Praktikast toetatakse asjaolule, et kohtunikud ei rakenda sanktsioone kergekäeliselt ja kui nad seda teevad on menetluse kuritarvitamisega pool oma eesmärgi kas täitnud või teinud seda märkimisväärses ulatuses. Mitmed õigusteadlased on leidnud, et ühildades oma olemuselt laialdasi *discovery* instrumente vastandlikku konteksti, põhjustab see vältimatult kuritarvitusi.¹²¹ Viimased põhjustavad õigussüsteemis menetluskulusid

---

¹¹⁴ „*A Motion to dismiss*“- Kohus otsustab, kas kaebus on õiguskaitsevahendiga õiguslikult kaetud või mitte, eeldades, et kõik esitatud faktilised asjaolud on õiged. Samuti on kohtul õigus asi jätta käiguta, kui kaebus on aegunud.

¹¹⁵ Rennie, Douglas, lk 191.

¹¹⁶ Emery & Willging, lk 8.

¹¹⁷ Lundquist, lk 1071-1072.

¹¹⁸ Hare Jr, Gilbert, Ollanik, lk 48.

¹¹⁹ Rennie, Douglas lk 205.

¹²⁰ Grimm, Fax, Sandler, lk 35.

¹²¹ Rennie, Douglas, lk 205

ja viivitust, üldist rahulolematust õigussüsteemiga, õõnestust kutse-eetikas ning soosivaid ebaõiglaseid kokkuleppeid. Kuigi kuritarvitamist kui *discovery* väärpraktiseerimist jaatatakse erinevates kaasustes, ei ole täielikku selgust probleemi tegelikkuses ulatuses.¹²²

Eeltoodud ebaõnnestunud regulatsiooni arvukatest kitsaskohtadest lähtudes ei sobituks meede Eesti õigussüsteemi, sest kaheldav on meetme lisandväärtus, mida õigussüsteem sellest omandada võiks. Menetlusökonomiat ei saavutataks vahendi või sarnase regulatsiooni abil asjaolude tuvastamiseks ega välditaks seetõttu kohtumenetlust, vaid tsiviiliprotsess hakkaks venima, põhjustades lisakulusid, kuritarvitusi ning mõju tõenditele usaldusväärsusele oleks küsitav, milleks isegi vahendi kasutamine ei pruugi eeltoodu põhjal tulemuslik olla.

Kirjalikud küsimused kui vahend ei ole oma olemuselt piisav, et kohtuvaidlust vältida. Küsimuste käigus ei saa praktikas teada asjaolusid, mis survestaks teist poolt kompromissi sõlmima või oma mistahes rikutud kohustust täitma, kui tulemuslikust mingil määral oleks, siis hõlmaks sellised lahendid ilmselt ainult tühist osa tsiviilkohtumenetlusest. Lisaks eeltoodud probleemidele tõusetuksid probleemid sanktsioonide kehtestamises ning privileegi nõudvate küsimuste piiritlemises, mis peaksid arvestama muuhulgas andmekaitse regulatsiooniga.

2.2 Fakti jaatamine – kas *discovery* menetluse osa või hübriidvahend?

FRCivP artikkel 36 reguleerib föderaalset tsiviilprotsessis „fakti jaatamise“ (FJ) vahendit, millega pool võib otse teiselt poolelt või kolmandalt isikult nõuda tõele vastavuse kinnitust kirjalikult esitatud taotluses, menetluses oleva asja lahendamisel mingi asjaolu suhtes. Asjasse puutuv peab olema FRCivP artikkel 26 punkti b alapunkti 1 kohaldamisalasse jäävate küsimuste tõele vastavust taotlev ning küsimust ei tohi esitada enne FRCivP artiklis 26(d) sätestatud aega, mis viitab *discovery* menetluse kokkulepitud ja kohtu poolt kinnitatud ajakavale.¹²³ Küsimus esitatakse otse teisele poolele. Vastav pool peab tunnistama nõutud teabe õigeks (jaatama fakti, tunnistama dokumendi ehtsust jne), eitama nõutud teavet või selgitama miks ta ei saa nõudele vastata jaatavalt

---

¹²² Rennie, Douglas, lk 205.

¹²³ FRCivP 36. Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

ega eitavalt.¹²⁴ Iga vastus peab olema vastavuses küsitud sisuga ja hea usu põhimõttest lähtudes võib mõningatel juhtudel ainult osaliselt keelduda vastamast. Vastus peab määratlema, millist osa nõutud teabest antud vastus jaatab, millist eitab või millisele osale keeldub vastama. Vastav pool võib väita, et tal puuduvad teadmised või informatsioon. Seetõttu ei saa ta nõutud päringule vastata jaatavalt ega eitavalt ainult siis, kui ta väidab, et ta on teinud mõistlike pingutusi vastamiseks, kuid informatsioon mida ta teab või võib mõistlike pingutustega teada saada on ebapiisav, et eitada või jaatada tõele vastavust nõutu suhtes.¹²⁵

Menetluslikult esitatakse teisele poolele küsimus deklaratiivses vormis, näiteks: „Ajal kui hagiavalduses märgitud õnnetus leidis aset, olid ruumid kostja valduses või kontrolli all.“¹²⁶ Sellega pannakse kostja olukorda, kus ta vastab „õige-vale“ vormis jaatavalt või eitavalt. Kui pool on asjaolu jaatanud, ei ole tegemist enam vaidlusaluse küsimusega.

Kui kohus leiab, et vastama kohustatud poole vastus või vastulause on ebakohane, võib kohus otsustada, et vastav pool on nõutud asjaolu kohta tõele vastavust jaatanud või kohustab poolt esitama uue, eelnevast vastusest muudetud vastuse.¹²⁷ Poolel on aega nõudele vastamiseks 30 päeva,¹²⁸ tõepärasuse tunnistamine muutub menetluses automaatselt õiguspäraseks vahendiks ja allikaks, välja arvatud kui kohus määrab, et vastust ei tohi esitada või seda tuleb muuta. Erinevalt kirjalike küsimustest ja deponeerimisest ei sätesta föderaalne tsiviilkohtumenetluse normistik piirangut või küsitavate nõuete tõepärasuse jaatamise numbrilist arvu.¹²⁹

---

¹²⁴ FRCivP 36(a)(4). Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

¹²⁵ *Ibidem*.

¹²⁶ *McSparran v. Hanigan*, 225 F. Supp. 628, 636 (E.D. Pa. 1963).

¹²⁷ FRCivP 36(a)(6). Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

¹²⁸ Battaglia, lk 1.

¹²⁹ Võrdle FRCivP art. 30(a)(2), FRCivP art. 31(a)(2) ja FRCivP 33(a)(1) artikliga 36. FRCivP-st.

Vahendi eesmärk on põhiliselt kitsendada igas kaasuses probleemkohti, et pooled saaksid üheselt aru, mille üle vaidlus käib.¹³⁰ Vahendiga võib taotleda faktide jaatamist, seaduse kohaldatavust¹³¹ vaidlusalustele faktidele või mõlemas osas arvamusi ja dokumentide ehtsuse kinnitust. Vahendi kasutamise teine eesmärk on lühendada istungi aega. Fakti jaatamise vahend vähendab istungi aega, sest see aitab tõendada vaidluskohti, mis ei ole kaasusest elimineeritavad ja kitsendab vaidlust, läbi nende vaidlusaluste küsimuste elimineerimise, mida saab elimineerida.¹³²

Fakti jaatamise vahendit võib pidada Ameerika Ühendriikide *discovery* menetluses „ hübriidvahendiks“, sest FRCivP artikkel 26 reguleerib *discovery* menetlust ja kuigi FRCivP artikkel 36 on lisatud FRCivP peatükki, mis reguleerib deponeerimist ja *discovery* menetlust, ei ole FRCivP artiklis 36 nimetatud fakti jaatamise vahendit peetud *discovery* vahendiks praktilistel eesmärkidel.¹³³ Fakti jaatamise vahendit peetakse traditsioonilistest *discovery* vahenditest erinevaks, sest selle eesmärk ei ole välja selgitada, kas teave eksisteerib või mitte.¹³⁴ Selle asemel kõrvaldab FJ vaidlusalused küsimused kohtuprotsessis ning kiirendab hagimenetlust. FJ-d ei peeta mõne arvamuse kohaselt üldse *discovery* menetluse osaks¹³⁵, sest menetluse eesmärk on tuvastada kindla väärtusega teavet, kuid FJ käigus pool juba teab fakte või on tema käes dokumendid, mille kinnitust või ehtsuse jaatamist ta teiselt poolelt taotleb.¹³⁶

Teisalt, ei ole FJ-d võimalik käsitleda lahus *discovery* menetlusest, FJ ulatus on sama lai, kui (teiste) *discovery* vahendite puhul. FJ ulatus on piiratud ainult FRCivP artikliga 26(b)(1), mis sätestab *discovery* ulatuse ja piirangud. Sätte kohaselt on *discovery* ulatust defineeritud avaralt ja lubatud on taotleda kõike informatsiooni seoses poole nõude või vastuväidetega, mis ei ole kaetud privileegiga, kuigi kohus võib mõjuval põhjusel seoses menetlusega kohustada iga asjaolu tuvastamist, hoolimata privileegist.¹³⁷

---

¹³⁰ Roche, lk 39.

¹³¹ Küsimustega tuleb jääda *discovery* piiridese, vastasel juhul on kasutegur olematu. -A bbott v. United States, 177 F.R.D. 92, 93 (N.D.N.Y. 1997).

¹³² Sumner, Gray, lk 1.

¹³³ *Vt RLA Mktg. v. Wham-O, Inc.*, No. 04-3442, 2007 U.S. Dist. LEXIS 16629, 12–13 (D.N.J. Mar. 5, 2007).

¹³⁴ *Hart v. Dow Chem.*, No. 95 C 1811, 1998 U.S. Dist. LEXIS 3997, 8 (N.D. Ill. Mar. 25, 1998).

¹³⁵ Sumner, Gray, lk 1, *Nat'l Semiconductor Corp. v. Ramtron Int'l Corp.*, 265 F. Supp. 2d 71, 74 (D.D.C. 2003).

¹³⁶ *Vincent v. C.O. M. House*, No. 07CV632A, 2009 U.S. Dist. LEXIS 80776, 8–9 (W.D.N.Y. Sept. 4, 2009).

¹³⁷ Sumner, Gray, lk 1.

Iga väide, mis teisele poolele esitatakse, peab olema teineteisest esitatud eraldi. Näiteks, ei saa FJ kaudu küsida vastama kohustatud poolelt iga etteheidetava asjaolu jaatamist menetluses.¹³⁸ Avalduses olev teisele poolele esitav fakt tuleb kirjutada lihtsalt ja kokkuvõtlike terminitega, et sellele oleks võimalik vastata jaatavalt või eitavalt absoluutse miinimumi kasutamisega sõnavarast,¹³⁹ põhjendamaks miks konkreetsele päringule ei saa vastata. Kui FJ esitamisega taotletakse rohkemat ühe asja jaatamisest või eitamisest, keelab kohus tavaliselt FJ selles vaidlusasjas.¹⁴⁰

Õigusteoreetiliselt põhjustab vastuolu ka FJ nõude esitamise regulatsioon, mida siiski on föderaalses normistikus reguleeritud *discovery* vahendinda,¹⁴¹ seega ei ole põhjendatud FJ lugemine instrumendiks, mis ei ole *discovery* menetluse osas. Kuigi FJ vahendi eesmärk teistest *discovery* menetluse vahendite eesmärkidest võib õigusteoreetiliselt erineda, on FJ tervikuna vaadates autori hinnangul osa *discovery* menetlusest.

FJ kuulumist *discovery* menetluse vahendi alla toetab asjaolu, et FJ-d ei või teisele poolele esitada enne FRCivP artiklis 26 (reguleerib *discovery* menetlust) nõutud ajakava koostamist, samuti ei või jaatamist nõuda, kui *discovery* on lõppenud ja sh suletud kõikide *discovery* menetluse vahendite kasutamisele teabe tuvastamiseks.

Sealjuures peavad FJ vastused olema otsekohesed, täpsed ja põhjendamata v.a kui pool ei saa teha valikut. Kui pool jätab nii jaatamata kui ka eitamata ja sealjuures ei põhjenda detailselt miks ta ei saa üht või teist valikut kasutada, loetakse keeldumine vastamast võrdseks jaatamisega, samuti kui pool ei vasta tähtaegselt. Selleks on vaja siiski kohtu poolset sekkumist.¹⁴²

---

¹³⁸ Wise, Hendler, lk 661.

¹³⁹ *Loucas v. Cunningham (In re Cunningham)*, No. 14-15010, 2015 Bankr. LEXIS 672, 16 (Bankr. E.D. Pa. Mar. 4, 2015).

¹⁴⁰ *Grand River Enter. Six Nations, Ltd. v. King*, 2009 U.S. Dist. LEXIS 12896, 24 (S.D.N.Y. Feb. 13, 2009).

¹⁴¹ FRCivP artikkel 36 „*Request for admission*“ on reguleeritud peatükis V. *Disclosure and Discovery*.

¹⁴² Sumner, Gray, D, lk 1.

Kui jaatada õiguskirjanduses levinud seisukohta, et FJ ei ole *discovery* osa sellepärast, et selle vahendiga ei saa tuvastada midagi uut, mis pooltele juba teada ei ole, saab laiendava tõlgendamise korral siiski lugeda FJ informatsiooni tuvastamise vahendiks, isegi kui see on teisele poolele teada. FJ esitamisel teisele poolele ja viimase kinnitus dokumendi või fakti jaatamine on töö autori arvates samamoodi laiendavalt tõlgendades tuvastatav informatsioon, sest kui üks pool jaatab mingit vaidlusalust asjaolu, siis selle käigus tuvastatakse kas teine pool selle asjaoluga nõustub ning selle tulemina mingite asjaolude teada saamisel on tegemist uue, tuvastatud informatsiooniga. Pelk väide, et FJ ei ole nii traditsiooniline kui seda on teised *discovery* vahendid, ei ole piisav. Seda toetab asjaolu, et FJ on *discovery* menetluse vahendina kasutatav olenemata praktilise rakenduse sagedusest, seejuures lähtudes kesksest menetluse eesmärgist, mis taotleb asja kiiret ja võimalike väikeste kuludega lahendamist. Samuti ei saa liialt suurt tähtsust omistada õiguskirjanduses esinevale argumendile, et FJ on suunatud hagimenetluse kiirendamisele ning põhikohtuprotsessile endile ja seetõttu ei ole tegemist *discovery* vahendiga. Kui kõrvutada *discovery* eesmärki, mille keskne mõte on asja lahendamine enne kulukat ja aeganõudvat kohtuprotsessi, annab teoreetiliselt sellele märkimisväärse panuse ka FJ instrument. Kui pool mingit asjaolu jaatab või eitab, siis loob see justkui stiimuli, mis võib survestada asja lõpetama *discovery* menetluses, kuivõrd kohtumenetluses kasutatav FJ vastus on sellele vastanud poolele kohtumenetluses ebamugav mitmes mõttes: Kui pool jaatab mingit fakti või muud asjaolu, siis kohtus seda eitades tekitab vastuolu ning kahtlemata on varasemalt eitava ja hiljemalt jaatava poole usaldusväärsus rikutud. Teisalt läbiv jaatamine ei motiveeri ilmselt sellise vaidlusaluse küsimusega üldse kohtumenetluses ressursi raiskama minna, mis toetab *discovery* menetluses vaidluse lõpetamist, vähemalt selles osas, milles esitati fakti jaatamise päring.

FJ-d kasutatakse kõige tõhusamalt selleks, et kõrvaldada raisatud aeg ilmselgete vaieldamatute faktide ja dokumentide puhul. Õige kasutamise korral aitab FJ kokku hoida aega ning keskenduda küsimustele, millel on tõeliselt oluline tähtsus vaidluses. FJ-d on peetud ka tõhusaks vahendiks kasutamaks seda puudulike kirjalike küsimuste vastuste saamisel, dokumentide produtseerimisel või mõne muu vahendi kasutamise järgselt ebapiisava tulemuse saamisel. FJ-d peetakse ka efektiivseks strateegikaks deponeerimise eel, sest deponeerimise käigus on vastaspoolel raske väita, et ta on „segaduses“ või „ei mäleta“ kui eelnevalt ollakse mingit asjaolu jaatatud.¹⁴³

---

¹⁴³ Sumner, Gray, lk 1.

2.3 Fakti jaatamise vahendi eesmärgi võimalik täidetavus Eesti õigussüsteemis

Esmalt võib spekuloida, milleks taoline vahend üldse vajalik oleks, sest ilmselt võib ka mingite asjaolude kohta vastata üks pool teisele menetlusväliselt e-kirjade või muude suhtluskanalite kaudu. Sellisel juhul ei ole ühiskonnas mehhanisme, mis teist poolt ka esmapilgul vähem olulisemaid fakte või asjaolusid ajendaks jaatama või eitama. FJ vahendi tõhusus seisneb sellele vastamise kohustuses, millele vastamata jätmine loetakse jaatamiseks, see on istungil siduv ning seetõttu peetaksegi vahendit tugevaks relvaks kohtumenetluses¹⁴⁴, hoides kokku ka aega.¹⁴⁵

Muuhulgas on vahendit peetud suurepäraseks dokumentide autentifitseerimisel, eriti kui dokumente on palju. Seejuures tuleks lisada dokumendist koopia FJ-le ning konkreetse küsimusega viidata konkreetsele dokumendile, küsides selle kohta ehtsuse eitust või jaatust.¹⁴⁶ Eriti tõhusaks peetakse õiguskirjanduses vahendit „kirjalike küsimuste“ või deponeerimise jätkuks, kus FJ-d saab kasutada kinnitatava vahendina mingi asjaolu ilmsiks tulekul.¹⁴⁷ Küsitav on siiski, kui palju on vahendi kasutamisel tegemist ressursi raiskamise ja menetlusökonoomiaga. Ilmselt saab asuda vastandlikele seisukohtadele, võrreldes seda nii hüpoteetilise eeltõendamismenetluse või eelmenetluse vahendina. Teatavatel juhtudel, näiteks dokumentide autentimisel võib FJ hoida kulusid ning aega kokku, näiteks kui teine pool jaatab (vastumeelselt) dokumendi ehtsust

---

¹⁴⁴ Ühelt poolt tõhustab vahendi õige kasutamine asja lahendamist ja vähendab kulusid, kuid valesi kasutades võib põhjustada vastupidist efekti, sh kui pool ei vasta tähtaegselt või korrektselt. FJ eesmärk on lihtsustada istungit, et elimineerida küsimused, milles tegelikkus vastuolu ei ole, aga mida võib olla keeruline või raske tõendada. FJ-d ei ole eesmärgilt loodud uut informatsiooni või fakte teada saama ja seega ei tuleks neid sellisel eesmärgil kasutada. Samuti võivad tõusetuda küsimused kuritarvitavuses (Dombroff, lk IV-1) *Misco, Inc. V. United States Steel Corp* lahendis esitas *Misco* teisele poolele 2028 päringut, milles palus jaatada või eitada erinevaid asjaolusid. Kohus tõdes, et ühelt poolt on tegemist FJ kuritarvitamisega ning teiselt poolt on kuritarvitamine katse laiendada “kirjalikud küsimused” (*Interrogatories*) vahendit, milles küsimuste limiit teisele poolele oli kolmkümmend. Iga FJ esitatud küsimusega ei saa samuti teiselt poolelt nõuda iga vaidluse aspekti jaatamist, milles vaidluse kese seisneb. Kui küsida, kas teine pool on näiteks lepingut rikkunud, ärisaladust levitanud või konfidentsiaalsuskokkulepet rikkunud, tõusetub sellistest küsimustest praktikas vähe abi, sest teine pool tõenäoliselt eitab rikkumisi (Dombroff, lk IV-1).

Õiguskirjanduses on esile toodud, et FJ kasutamine on kõige eesmärgipärasem, kui vahendiga küsitakse oluliste, ent teisejärguliste asjaolude kohta, mis toetaks põhivaidluses poole seisukohta, näiteks töandja-töötaja, tootja-edasimüüja, üürileandja ja üürniku suhte kohta; allkirjade ehtsuse, kuupäevade, toimunud sündmuste asukohti jne. (Dombroff, lk IV-1).

¹⁴⁵ Dombroff, lk IV-1.

¹⁴⁶ Vt FRCivP 36(a)(4), 2018.

¹⁴⁷ (Dombroff, lk IV-1).

olukorras, kus sellele oleks vaja vastasel juhul korraldada ekspertiis. FJ päringule vastamisest keeldumine *discovery* menetluses põhjusega teadmatusel ei ole *discovery* menetluses piisav. FJ-d saab vältida, kui pool näitab, et tal ei ole piisavalt infot vastamaks ning ta on info teada saamiseks teinud mõistlike päringuid.¹⁴⁸ Üldjuhul vastamata jätmine tähendaks dokumendi ehtsuse kinnitamist ning eitamise väärtus oleks kaheldav, kuivõrd ekspertiisi tulemus oleks vastandlik (eeldusel, et tegemist oleks ehtsa dokumendiga, millest teine pool on teadlik). Samas on kaheldav, kui mõistlik on raisata ressursi veel nõ „üle kontrollimiseks“ peale tunnistaja või menetlusaluse isiku ütluste andmist samade asjaolude suhtes. Teisalt võib hüpoteetiliselt tekkida olukord, kus FJ taotluse esitanud pool taotleb mingi asjaolu tõele vastavust ja kohus loeb teise poole mistahes põhjusel ebaõnnestunult vastamata jätmisel asjaolu tuvastatuks olukorras, kus tegelikkuses on kohtu järeldus väär. Seevastu taolise olukorra tekkimise vältimine ajendab poolt aktiivselt tegutsema, milles seisneb meetme väärtus.

Discovery menetluse näitel ei ilmne fakti jaatamisel märkimisväärseid kuritarvituse võimalusi, kui tegemist ei ole just „kirjalikud küsimused“ vahendis küsimuste pikendamisega. Osariikide piirkondlikud regulatsioonid erinevad teineteisest, kuritarvituste vältimiseks on sätestatud piirkonniti erinevad regulatsioonid, nende erinevust käesoleva magistritöö kirjutamisel autor lähemalt ei uuri, kuivõrd töö on fokusseeritud föderaaltasandile ega sea oma eesmärgiks uurida osariikide siseseid regulatsioonide erinevusi.

Omaksvõttu käsitletakse tõendamisest vabastamise alusena ka Eesti tsiviilkohtumenetluses. Kõige sarnasema regulatsiooni FRCivP artikliga 36 sätestab TsMS § 231 lg 2, mille kohaselt on omaksvõtt poole tingimusteta ja selgesõnaline nõustumine vastaspoole faktiväitega kohtule adresseeritud kirjalikus avalduses või kohtuistungil, kus nõustumine protokollitakse.¹⁴⁹ Seega on omaksvõtt selline poole kirjalik seisukohavõtt, mis on kohtule adresseeritud ja tehtud kindlas arusaamises omaksvõtu protsessuaalsest tähendusest. Seadusandja rõhutab, et olemuselt ei ole tegemist mitte tõendusteabega, vaid tahteavaldusega.¹⁵⁰ Riigikohus ei ole omaksvõtuna käsitlenud

---

¹⁴⁸ (Dombroff, lk IV-1).

¹⁴⁹ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005,26,197; RT I, 19.03.2019,22.

¹⁵⁰ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, I osa, lk 1264.

olukorda, kus kostja palub hagejalt maksetähtaja pikendust,¹⁵¹ alltöövõtja poolt hagejale antud dokumenti, milles alltöövõtja tunnistab hagejale kahju tekitamist,¹⁵² samuti ei ole omaksvõtt kompromisslääbirääkimiste käigus pakutu või väljaõeldu, kuna see ei ole adresseeritud kohtule.¹⁵³ Sarnaselt tuleb FJ vahendi puhul küsimused selgelt adresseerida teisele poolele ning FJ vahendile tuginedes ei saa omaksvõttu jaatada poolte omavahelise suhtluse või mistahes tõendite abil.

Analoogselt *discovery* menetluses vastamata jätmisel FJ päringu esitamisel, eeldatakse omaksvõttu TsMS § 231 lg 4 sõnastuse järgi kõikide faktiväidete osas, mida sõnaselgelt ei vaidlustata^{154 155}. Seega on seadusandja pannud kostjale implitsiitse kohustuse vastaspoole väiteid üksipulgi analüüsida ning nendele vastuvaidlemisest selgelt teada anda, vastasel juhul loetakse selgelt vaidlustamata faktiväited omaksvõetuks. Siinkohal kattuvad tsiviilkohtumenetluse seadustiku kui *discovery* FJ regulatsioonide eesmärgid, sest mõlemal juhul peab kohtul olema hiljem võimalik kergelt välja sõeluda asjaolud, mille osas vaidlust ei olnud ning mis omistatakse poolele kas läbi vaikimise või fakti jaatamise.¹⁵⁶

Praktikas on Riigikohus Eesti tsiviilkohtumenetluses omaksvõtu tingimusi kitsendanud olukorras, kus pool faktiväitele ei reageeri.¹⁵⁷ Riigikohus on öelnud, et eeldatava omaksvõtu olukorras peab kohus võimalusel küsima poole seisukohta asjaolu kohta ning alles siis, kui pool ei avalda pärast seda otseselt või kaudselt tahet asjaolu vaidlustada, on alust lugeda, et pool on asjaolu omaks võtnud.¹⁵⁸

Erinevus siinkohal *discovery* menetlusega seisneb juhendamises ja abistamises. Kui Eesti tsiviilkohtumenetluses on läbival kohal selgitamiskohustus, kus kohus maandab poolte lohakusest

---

¹⁵¹ RKTko 23.09.2008, 3-2-1-72-08, p 12.

¹⁵² RKTko 17.06.2009, 3-2-1-73-09, p 13.

¹⁵³ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, I osa, lk 1264.

¹⁵⁴ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005,26,197; RT I, 19.03.2019,22.

¹⁵⁵ *Ibidem*.

¹⁵⁶ *Ibidem*.

¹⁵⁷ *Ibidem*.

¹⁵⁸ RKTko 01.07.2009, 3-2-1-72-09, p 12.

või saamatusest tulenevaid riske, näiteks jäetakse faktiväitele vastu vaidlemata¹⁵⁹, on *discovery* menetluses FJ vahendi puhul kindel struktuur (väitele vastustes „tõsi-vale“ stiilis), mille puhul on raske rääkida lohakusest või tähelepanematuses. *Discovery* menetluses kohtul selgitamiskohustust ei ole. Eesti õiguskirjanduses on märgitud, et tõendamiskoormise jaotuse selgitamine ei saa toimuda ilma, et kohus fikseeriks konkreetseid esitatud faktiväited, mille fikseerimine on igati kohane eelistungi käigus.¹⁶⁰ *Discovery* menetluses fikseeritakse faktiväited poolte endi poolt lubatud ulatuses konkreetsetl FJ instrumendiga enne põhimenetlust.

Kummagi, *discovery* ega Eesti tsiviilkohtumenetluse seisukohast ei ole omaksvõtt tõendamisõiguse tähenduses ütlus ega seletus, mistõttu omaksvõtu õigus on ka poolte lepingulistel esindajatel. Eesti õiguses võib omaksvõtt sisalduda eeskätt kostja vastuses hagiavaldusele, kuid kostja ei pea sõnaselgelt hageja faktiväidete osas seisukohta võtma. Arvestades, et hagiavaldus ja kostja vastus sageli ei haaku, võib kohus koostada eelmenetluse käigus kokkuvõtte olulisematest faktiväidetest ning siis pooltelt nõuda nende jaatamist või eitamist.¹⁶¹

Eeltoodust lähtudes võib asuda seisukohale, et FJ vahendi ja Eesti tsiviilkohtumenetluse omaksvõtu regulatsiooni eesmärgid suuresti kattuvad, siiski tasuks kaaluda menetlusökonoomia seisukohast, kas pooled ei võiks Eesti tsiviilkohtumenetluses FJ regulatsioonile sarnaselt esitada üksteisele konkreetseid faktiväiteid eelmenetluses, milles tuleb vastaval pooltel seisukoht võtta. Samas tuleb arvestada, et kostja ei ole põhimõtteliselt kohustatud menetluses osalema ja õiguslikult ei saa teda selleks sundida.¹⁶² Siiski teeb kohus TsMS § 407 lg-s 1 sätestatud eelduste täidetuse korral tagaselja otsuse,¹⁶³ kui puuduvad välistavad asjaolud, analoogselt võiks põhimõtteliselt ka hageja poolt esitatud faktiväiteid käsitleda sarnaselt tagaseljaotsuse tegemisega. Eesti erialakirjanduses on märgitud, et kostjal tuleks vastata ka siis, kui tal puuduvad hagile vastuväited.¹⁶⁴ Sarnast seisukohta oleks võimalik autori hinnangul jaatada hageja poolt kostjale

---

¹⁵⁹ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, I osa, lk 1264.

¹⁶⁰ *Ibid*, lk 1265.

¹⁶¹ *Ibid*, lk 1266.

¹⁶² Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, II osa, lk 752.

¹⁶³ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005,26,197; RT I, 19.03.2019,22.

¹⁶⁴ A. Pärsimägi (2016), lk 121.

konkreetsete faktide esitamisel, kus kostja peaks hagejale vastama. Nii nagu vastuse esitamata jätmisel hagiavaldusele ei saa kohus peale tagaseljaotsuse, kus faktilised asjaolud loetakse kostja poolt omaksvõetuks, rakendada sanktsioone, ei oleks need vajalikud ka vastuste esitamata jätmisel konkreetsetele faktiväidetele. Konkreetsete faktide omaksvõtu instrumenti ei oleks vajalik inkorporeerida TsMS § 394 regulatsiooni¹⁶⁵, vaid see võiks olla iseseisev instrument, kus ühel poolel on õigus koos hagiavaldusega esitada teatud arv faktiväiteid, millele teine pool on kohustatud sarnaselt FJ instrumendile *discovery* menetluses vastama „õige-vale“ stiilis ilma põhjendusteta, v.a kui pool jätab vastamata (siis lisada ka põhjendused). Seeläbi võiks lihtsustada kohtumenetlus seeläbi, et kohtul oleks olulistes faktiväidetes selgus juba kostja vastuse esitamisel. Taoline küsimustik võiks aidata ka kostja vastuse konkretiseerimises hagiavaldusele, mis paneks praktikas hagi ja vastuse omavahel paremini haakuma. Eelduslikult oleks pool vastuses hagiavaldusele motiveeritud käsitlema hageja esitatud faktiväiteid senisest enam.

2.4. *Discovery* menetluses sätestatud deponeerimise regulatsioon võrdluses Eesti õigusega

Eesti tsiviilkohtumenetlus deponeerimist kui tunnistajate ütluste eriliiki ei tunne. Eesti õiguses kasutatakse ütluste deponeerimist kriminaalmenetluses, milles eeluurimiskohtuniku juures kuulatakse üle isik, kes on kriminaalmenetluses tunnistajaks. Deponeerimise eeldustena kriminaalmenetluses peavad esinema selle vajalikkust põhjendavad asjaolud, mis võimaldavad järeldada, et tunnistaja hilisem ülekuulamine võib osutuda võimatuks või teda võidakse mõjutada valeütlusi andma.¹⁶⁶

USA föderaaltasandil on ütluste deponeerimine tsiviilprotsessis *discovery* vahend. Deponeerimisel annab tunnistaja vande¹⁶⁷ all ütlusi. Küsitlejaks on vastaspoole õigusesindaja, kes deponeeritavale küsimusi esitab. Deponeerimise juures on kohtu sekretär (*court reporter*), kes enne ütluste andmist deponeeritavalt vande võtab, mille kohaselt kohustub ütluste andja rääkima kogu deponeerimise

---

¹⁶⁵ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019,22.

¹⁶⁶ Kergandberg, Pikamäe, lk.236.

¹⁶⁷ Vande all antud tunnistus on tõend, kus tunnistaja on lubanud rääkida ainult tõtt. Valetunnistuse andmine on süütegu. Vannet andev tunnistaja tõstab üles oma parema käe ning kohtu sekretär küsib: “Kas te vannute, et räägite tõe, kogu tõe ja ainult tõe?”

protsessi jooksul tõde¹⁶⁸. Deponeerimine protokollitakse kohtu sekretäri poolt või salvestatakse videona¹⁶⁹. Pool võib deponeerimise läbi viia iga isiku suhtes ilma kohtult luba küsimata, kui deponeerimine ei toimu enne *discovery* konverentsi, kus toimingute ajaplaan ja tegevus koordineeritakse.¹⁷⁰

Küsimuste esitamisel loob vastaspoolest küsitleja deponeeritavast isikust kuvandi, proovides näidata tunnistajat ebausaldusväärseks. Kui tunnistaja hiljem oma seisukohta kohtus deponeerimisel võetud küsimuse osas muudab, loob see eelise vastaspoolele, sest tunnistaja pole enam kohtu silmis usaldusväärne. Vandekohus sageli eeldab, et deponeerimisel küsitakse ütluste andjale ebameeldivaid ja kompromiteerivaid küsimusi, mistõttu võib ütluste andja usaldusväärsuse kaotada vandekohtu silmis ka ebaprofessionaalse käitumise tõttu, andes seeläbi vastaspoolele eelise istungil. Kuigi paljud tsiviilasjad lahenevad enne kohtusse jõudmist, peetakse USA õiguskirjanduses deponeerimist võtme elemendiks hageja positsiooni tugevdamiseks või kostja positsiooni kaitsmiseks. Peamised põhjused miks deponeeritakse on (i) tunnistaja nõ „lukustamine“ enda tunnistusega, mida hilisemalt saab kasutada tunnistaja umbusaldamiseks, (ii) teiselt poolelt informatsiooni teada saamiseks ning (iii) kindlaks tegemiseks kuidas tunnistaja käitub ja ütlusi kohtuniku või vandekohtu¹⁷¹ ees annab.¹⁷²

FRCivP artikkel 30 (b)(1) kohaselt on deponeeriva poole õigusesindajal õigus määrata deponeerimise koht^{173, 174}. Hagejad ja nende esindajaid kohustatakse tavaliselt ütluste andmiseks olema kättesaadavad selles piirkonnas, millises piirkonnakohtus asi menetluses on.¹⁷⁵ Üldiselt

---

¹⁶⁸ Wright, Miller, Marcus, § 2168.1.

¹⁶⁹ Bond, ptk 5.

¹⁷⁰ Connell v. City of N.Y., 230 F. Supp. 2d 432, 436 (S.D.N.Y.2002).

¹⁷¹ Tsiviilasjades, kus vaidluseseme väärtus ületab 20 dollarit on õigus vandekohtule. -*Seventh Amendment – U.S Constitution*. Arvutivõrgus: <https://definitions.uslegal.com/s/seventh-amendment/> 29.05.2019

¹⁷² Pacini, Young, lk 55.

¹⁷³ Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

¹⁷⁴ Deponeerimist on võimalik USA tsiviilkohtumenetluse tarvis läbi viia ka teistes riikides, kuid sel juhul tuleb arvestada ka selles riigis kehtivate seadustega, üldiselt viiakse deponeerimine läbi Ühendriikide konsulaadis/saatkonnas. Näiteks on Jaapanisse sisenemiseks deponeerimise läbiviimiseks vaja välismaalastest advokaatidel taotleda eraldi sellekohast viisat. – Craig Allely. “*Successful deposition in international Litigation*.” Global Litigator. Vol.37, Issue 4 (Summer 2011), pp 12.

¹⁷⁵ Webb v. Green Tree Servicing, LLC, 283 F.R.D. 276 (D. Md. 2012).

viiakse kostja deponeerimist läbi kostja elukoha piirkonnas. See eeldus ei kohaldu juhul, kui hageja näitab, et deponeerimist on menetlusökoonomia, kulude ja sobivuse poolest mõistlikum läbi viia mujal.¹⁷⁶ Tavaliselt ei oodata kostjalt, et ta peaks ütluste andmiseks reisima, v.a kui tegemist on erandlike juhtumitega.¹⁷⁷ Korporatsioonide vaidlustes võetakse ütlused tavaliselt korporatsiooni põhilises tegevuskohas.¹⁷⁸

FRCivP artikkel 30(a)(1) kohaselt võib pool deponeerida iga isiku ütlusi ilma kohtu sellekohase loata, v.a selles artiklis sätestatud erandid.¹⁷⁹ Kuigi FRCivP kohaselt ei ole vaja eraldi kohtu luba, ei või deponeerida enne FRCivP artiklis 26(f) toimunud konverentsi.¹⁸⁰ Pool, kes soovib deponeerida, peab andma teisele poolele FRCivP artikkel 30(b) kohaselt mõistliku kirjaliku teate. Hindamaks, kas teatis on mõistlik, analüüsib kohus kõiki vaidluse asjakohaseid asjaolusid, arvestades asja keerukust ja ajakulu mida vastaspool ja tema esindajad kulutavad ettevalmistuseks; kui kaugel on *discovery* menetluse protsess ja poole vajadust ruttu tunnistus saada koos teiste asjaoludega.¹⁸¹

Pool peab deponeerimiseks taotlema kohtult luba, kui pooled ei ole eelnevalt deponeerimises kokku leppinud ja deponeerimise käigus esitatakse rohkem kui 10 küsimust. Suuliste ütluste deponeerimine on piiratud seitsmele tunnile päevas, kui selle kohta ei ole teistsugust kokkulepet või kohtu teistsugust korraldust.¹⁸² Kohtuluba on vaja juhul, kui küsitletav isik on korra samas asjas ütlused deposiiti varasemalt andnud või kui pool soovib deponeerida enne *discovery* konverentsil kokkulepitud aega, v.a kui pool esitab teate koos asjakohaste faktidega, et deponeeritav pool lahku Ühendriikidest ja on peale kokkulepitud aega kättesaamatu. Samuti kui deponeeritav on vanglas.¹⁸³

---

¹⁷⁶ *Ward v. Leclaire*, No. 9:07-CV-0026 (LEK) (RFT), 2008 U.S. Dist. LEXIS 31880 (N.D.N.Y.)

¹⁷⁷ Haydock, lk 20.

¹⁷⁸ *Salter v. Upjohn Co.*, 593 F.2d 649 (9th Cir. 1979).

¹⁷⁹ Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

¹⁸⁰ FRCivP 26(d)(1); *Connell v. City of N.Y.*, 230 F. Supp. 2d 432, 436 (S.D.N.Y. 2002)

¹⁸¹ *Hart v. United States* 772 F.2d 285, 286 (6th Cir. 1985); *Forstater v. State Farm Mut. Auto. Ins. Co. L.A. No. 30042. Supreme Court of California. October 15, 1973.*

¹⁸² FRCivP 30(d)(1).

¹⁸³ FRCivP artikkel 30(a)-(B).

Erienvalt teistest *discovery* peatükkidest, ei sätesta FRCivP¹⁸⁴ aluseid, millest otsustades kohus lähtub deponeerimise läbiviimise lubatavuse või keeldumise. Seetõttu kohaldavad enamik kohtuid kahte erinevat testi, valides nendest ühe. Esimene neist on *Notaro* test,¹⁸⁵ mis keskendub formaalsele analüüsile ning teine „*good cause*“ või ka „*reasonableness*“ test, mille kohaldamisel hindab kohus, kas taotluse esitanud poole nõue on mõistlik, arvestades kaasuse asjaolusid.¹⁸⁶ *Notaro* testi käigus selgitab kohus välja, kas deponeerimist taotlev pool on esile toonud:

- 1) korvamatu kahju;¹⁸⁷
- 2) väiksemagi tõenäosuse, et nõudel on perspektiivi;
- 3) mingi seose kiirendatud *discovery* menetluse ja korvamatu kahju vältimise vahel;
- 4) mingi tõendi, et kahju, mis tekkitab ilma kiirendatult *discovery* vahendi (deponeerimise) kasutamisetä kujuneb suuremaks kui kahju, mida kostja deponeerimise loa väljastamisega taluma peab.¹⁸⁸

Standard kohaldub üldiselt siis, kui pool tahab teist poolt deponeerida võimalikult kiirelt ning oma olemuselt on test võrreldav USA föderaalsetes kohtumenetlustes hagi tagamise kontrolliga. Kohus põhistab *Notaro* lahendis, et taoline standard on kohane kaitsmaks kostja huve varajases hagimenetluse faasis. *Gucci America Inc v. Daffy's Inc*¹⁸⁹ lahendis kohaldas kohus *Notaro* standardit ja keeldus andmast luba kiirelt deponeerimisele, sest taotlus sisaldas sisulist elementi. Kohus uskus, et *Gucci* kavatses kasutada deponeerimisel saadud informatsiooni, et „välja juurida“ teatud *Gucci* brändi turustajad, kes müüvad nende käekotte või kes annavad käekotte kostjale allahindlusega. Kohus märkis lisaks, et kui pool on kohustatud avalikustama enda

---

¹⁸⁴ Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

¹⁸⁵ *Notaro v. Koch*, 95 F.R.D. 403 (S.D.N.Y. 1982).

¹⁸⁶ *Better Packages, Inc. v. Zheng*, Civil Action No. 05-4477 (SRC), *3 (D.N.J. May. 17, 2006); “Entertainment Technology, Corp. v. Walt Disney Imagineering, No. 03-3546, 2003 WL 22519440 *3 (E.D.Pa. October 2), 2003); *Gucci America, Inc. v. Daffy's, Inc.*, No. 00-4463, WL 1720738 (D.N.J. Nov. 14, 2000); *Philadelphia Newspaper Corp. v. Gannett Satellite Information Network, Inc.*, No. 98-CV-27821, WL 404820 (E.D.Pa. July 15, 1998)” *Better Packages, Inc. v. Zheng*, Civil Action No. 05-4477 (SRC), *4 (D.N.J. May. 17, 2006).

¹⁸⁷ Selle all tuleks mõelda asjaolusid, mis on pöördumatud. Sisuliselt võrreldav Eesti õiguses hagi tagamisega.

¹⁸⁸ *Notaro*, * 95 F.R.D. 405.

¹⁸⁹ *Gucci America, Inc. v. Daffy's Inc.*, 2000 WL 1720738.

turustajad, riivaks see suuresti *Daffy* huve ja annaks *Guccile* informatsiooni, mida nad võiksid pidada hagimenetluse ülimaks eesmärgiks. Kõrgendatud standard oli asjakohane, sest kohus kahtles *Gucci* motiivides.¹⁹⁰

Reasonableness standardit peetakse rohkem liberaalseks kui *Notaro* standardit. Selle standardi kohaldamine sõltub iga juhtumi tegelikest asjaoludest, samuti teatavate asjaolude kaalumisest, nagu näiteks menetluses olev hagi tagamise taotlus, taotletava eesmärgi laius ja vajalikkus *discovery* vahendi (deponeerimise) järgi.¹⁹¹ Pennsylvania Ida Piirkonnakohus on märkinud, et kiirendatud *discovery* on eriti sobiv juhul, kui hageja taotleb kohtult hagi tagamist,¹⁹² hagi tagamise menetluse kiire loomu tõttu.¹⁹³ Kiirendatud *discovery* tuleks kohaldada, kui see võimaldab hagi tagamise lahendamisel aidata kohtunikul paremini hinnata poolte huve ja perspektiivi. Kui taotlus vastab hagi tagamise asjaoludele, tuleks kohtul luba väljastada, kui taotlus on sõnastatud liiga laialt ja väljub hagi tagamise piiridest, peaks kohus jätma taotluse käiguta.¹⁹⁴

Standardi kohaldamisel kaalub kohus üleüldist õigust deponeerimisel vastama kohustatud poole kahjuks. Kohus võtab arvesse enne korralist deponeerimist esitatud deponeerimise taotluse ajavahemikku, taotluse iseloomu – selle eesmärgi ning taotluse koormavat mõju vastaspoolele, lisaks taotlusele vastamise mõistlikku oodatavat kiirust.¹⁹⁵ Otsustamaks kumba standardit kohaldada on kohus praktikas pidanud vajalikuks vaadata taotlust kogu ümbritsevate asjaolude valguses tervikuna ning seejärel kohaldada „*good cause*“ standardit, v.a kui kohalduvad *Notaro* tegurid.¹⁹⁶

Deponeerimisel on õiguskirjanduses peetud tähtsaks deponeerimise aega, mis annab poolele võimaluse vahendi kasutamist sobitada vastavalt strateegiale. Varajane deponeerimine võimaldab

---

¹⁹⁰ *Better Packages, Inc. v. Zheng*, Civil Action No. 05-4477 (SRC), *4 (D.N.J. May. 17, 2006).

¹⁹¹ *Entertainment Tech., Corp.*, 2003 WL 22519440 *3.

¹⁹² “*Injunctive relief*”.

¹⁹³ *Philadelphia Newspaper Corp.*, 1998 WL 404820 at *2 (quoting *Ellsworth Associates, Inc. v. United States*, 917 F.Supp. 841, 844 (D.D.C. 1996)).

¹⁹⁴ *Better Packages, Inc. v. Zheng*, Civil Action No. 05-4477 (SRC), at *5 (D.N.J. May. 17, 2006)

¹⁹⁵ *Better Packages, Inc. v. Zheng*, Civil Action No. 05-4477 (SRC), at *5 (D.N.J. May. 17, 2006).

¹⁹⁶ *Entertainment Tech. Corp.*, 2003 WL 22819440 at *4 (quoting *Merrill Lynch*, 194 F.R.D. at 624).

tavaliselt täpsemaid ütlusi ning võimaldab poolel uurida fakte, mis ütluste andmisel koos vaidlusaluste küsimustega ilmsiks tulevad. Samuti võib varajane deponeerimine survestada poolt kompromissile, kui vaidluse jätkamine ei ole otstarbekas ning poolte positsiooni tasakaal ühe kasuks tugevalt kaldu on.¹⁹⁷

Seejuures, mõnedes olukordades peetakse kasulikumaks deponeerimine läbi viia hilisemas ajajärgus. Deponeerimisega viivitamine annab küsitlevale poolel paremad võimalused asjaoludega, mille kohta küsimusi esitada, tutvumiseks. Uurimine võib vajalik olla, et paremini deponeerimiseks ette valmistuda, ka teised *discovery* vahendid võivad vajalikku informatsiooni esile tuua, mida deponeerimisel ära kasutada. Deponeerimise läbiviimine võib sõltuda ka teistest deponeeritavatest ütlustest, mida ei ole veel võetud. Hilisemal deponeerijal võib olla eelis, olles olnud kohal teise isiku varasemal deponeerimisel, lugenud varasemalt antud ütluste stenogrammi või näinud videosalvestist, mis võib mõjutada ütluste andja seletust tegelike asjaolude kohta, sobitades seda varasemalt antud teiste isikute sama poole eest antud ütlustega või muul viisil mõjutada ütluste andmise sisu. Et seda probleemi vältida, võivad pooled üksteise deponeerimise korraldada samal päeval.¹⁹⁸

Deponeerimise kavandamine võib mõjutada teiste *discovery* vahendite kasutamise aega. Kui pool tahab vastaspoolt deponeerida enne mingisuguse omapoolse informatsiooni avalikuks tegemist, mis mõjutaks deponeeritava mälu ja ütluste andmise ulatust, peab pool või kohus määrama deponeerimiseks aja. Kui üks pool on teiselt poolelt ütlused võtnud ja need salvestanud, võib ta enne salvestiste avalikustamist viia lõpule ka teised deponeerimised. Mõned kohtud eeldavad, et ütluste andja sobitab enda ütlused salvestistega ja väljastavad sellekohase määruse, mille järgi võib pool deponeeritud omale hoida kuni deponeerimiste lõpuni, samas mõned kohtud praktiseerivad vastandlikult, nõudes mõjuvat põhjust,¹⁹⁹ et pool võiks keelduda deponeeritud ütluste avalikustamisest enne mõlema poole deponeerimiste lõppu.²⁰⁰

---

¹⁹⁷ Haydock, lk 19.

¹⁹⁸ *Ibidem*.

¹⁹⁹ Ing k - “*Good cause*”.

²⁰⁰ *Cornell v. Jim Hawk truck Trailer, Inc.*, 297 F.R.D. 598 (N.D. Iowa).

Kuigi Eesti õigus tsiviilkohtumenetluses deponeerimist ei tunne, lubab eeltõendamismenetlus TsMS § 244 lg 2 üle kuulata tunnistaja, lähtudes eeltõendamise ühest kesksest eesmärgist, - kohtul on õigus tunnistaja üle kuulata asjaolude tuvastamiseks. Õiguskirjanduses on märgitud, et tunnistaja ülekuulamine eeltõendamismenetluses võib osutuda vajalikuks eelkõige juhul, kui esineb põhjendatud kahtlus, et tema ülekuulamine hilisemas kohtumenetluses ei pruugi olla enam võimalik.²⁰¹

Tallinna Ringkonnakohus on määruse 2-13-31128 põhjendustes märkinud, et eeltõendamismenetlust võib ilma teise poole nõusolekuta korraldada mh üksnes juhul, kui tõendite kasutamine võib raskeneda. Kohus on märkinud, et avaldaja ei ole usutavaks teinud mõjuvat põhjust, mille järgi tuleb tõendeid koguda enne hagi esitamist, sh milline mõjuv põhjus takistab tal hagi esitamast, samuti ei toonud avaldaja viidatud lahendis esile ühtegi põhjust, mis õigustaks eeltõendamismenetluse algatamist.²⁰²

Discovery menetlusega võrreldes võiks mõjuvaks põhjuseks olla juba ainuüksi asjaolu, et avaldaja saaks teha otsuse, kas üldse kohtusse pöörduda või mitte, mille eesmärgipärane regulatsioon on sätestatud TsMS § 244 lõikes 3. Kohus ei pea praktikas eeltõendamismenetluse alustamist põhjendatuks ajendil, et inimese mälu aja jooksul halveneb. Määruskaebuse esitaja tõi TlnRnk 04.09.2013 lahendis nr 2-13-31128 esile, et isiku ülekuulamine on tähtis just eeltõendamismenetluse raames. Isiku mälu hägustub ajapikku tehingu detailide osas. Avaldaja tõi välja, et eluliselt usutavalt ei pruugi isikul enam kui poole aasta möödudes olla meeles lepingute sõlmimise täpsed asjaolud. Mida hiljem tunnistaja üle kuulata, seda ebatõenäolisemaks muutub tegelike ja tõele vastavate faktide tuvastamine ning kohtuasjas tähendust omavate asjaolude arvestamine. Tunnistajat sooviti üle kuulata just nende asjaolude kohta, mille osas oli oluline meenutada kuupäevi ja muid täpseid tehiolusid.

Enne hagi esitamist haakuks tunnistaja ülekuulamine TsMS § 244 lg 3 kontseptsiooniga,²⁰³ st hageja saaks märkimisväärselt enam kindlust, kas pöörduda hagiga kohtusse või mitte. Kuulates

---

²⁰¹ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, § 244 p 3.2.1 lk 1351.

²⁰² TlnRnKm 2-13-31128, 04.09.2013, lk 3.

²⁰³ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

üle tunnistaja alles menetluse käigus, hāgustub tunnistaja mālu tōenäoliselt jārjepidevalt ning üsnagi tōenäoline on, et kuupāevad ja muud olulised detailid on ununenud vōi māletab inimene fakte valesti, seda endale teadvustamata. Selle tulemusena muutub menetlus keerukamaks, kui eeltōendamismenetluse käigus oleks tunnistaja ütlused olnud tāpsemad, siis pōhimenetluses hūpoteetiliselt ei pruugi enam tunnistaja ütlused olla piisavad selle konkreetse asjaolu tōendamiseks, mis oleks sama tunnistaja ütlustega tōendatud eeltōendamismenetluses. Viivitus ja tunnistaja ütluste edasilūkkamine kulutab hūpoteetiliselt nii menetlusōkonoomiat kui suurendab poolte kulusid, lisaks vōib mōjutada kohtuotsust. Viidatud Ringkonnakohtu māärusest ei selgu, miks ei ole tunnistaja mālu halvenemine piisav ning milleks peaks mālu halvenema kuidagi erandlikult kiiresti, et eeltōendamismenetlust alustada. Ainuūksi fakt, et inimālu ei ole pūсив, vōiks olla piisav pōhjendus, et tunnistajalt ütlused vōtta ning ūhtlasi sellega tōend kindlustada. Taoline kontseptsioon toetaks asja kiiremat lahenemist, haakuks TsMS § 244 lōikega 3 ning ūhtlasi haakuks *discovery* menetluse eesmārgi ja deponeerimise kontseptsiooniga. Seevastu eeltōendamismenetluse algatamata jātmine ei too kaasa nāhtavat soodsat vōi positiivset mōju.

Kōrvutades tunnistaja ūlekuulamise regulatsiooni Eesti tsiviilprotsessis fōderaalse deponeerimisega, ei saa asuda seisukohale, et vahendid tāidavad samu eesmärke. Deponeerimine annab poolele oluliselt parema positsiooni ning rohkem vōimalusi teabe saamiseks ja kohtuprotsessi kujundamiseks kui tunnistaja ūlekuulamise regulatsioon Eesti õiguses. Kuigi deponeerimisel antud ütlused ei ole kohtus siduvad²⁰⁴ erinevalt tunnistaja antud ütlustest eeltōendamismenetluses, on deponeeritud ütlused sobiv vahend hiljem poole usaldusvārsuse kahtluse alla seadmiseks, info hankimiseks ning hindamaks kas hagil on perspektiivi ja vōimalik saavutada teise poolega kompromiss, vāltides pōhimenetlust. Hūpoteetiliselt vōiks tunnistaja antud ütlused osaliselt eeltōendamismenetluses samu eesmärke tāita, kuivōrd eeltōendamismenetluse eesmārk on samuti tagada tōendeid ning tuvastada informatsiooni, mis aitaks kohtuvaidlust vāltida. Kord tunnistuse andnud tunnistaja oleks varasemalt oma ütlustega seotud ning mōlemal menetluspoolel oleks enam kindlust tunnistaja antud ütluste suhtes. Seejuures hōlmab deponeerimine tunnistaja ütluste regulatsiooni Eesti tsiviilprotsessis eeltōendamismenetluses tāielikult. Deponeerimise eesmārk on *discovery* menetluses lisaks uue teabe tuvastamisele tōendite

---

²⁰⁴ Hamilton, Strand, lk 5. - Siduvuse all tuleks mōista, et deponeeritu ūldjuhul tunnistab kohtus ning sellisel juhul vōib ta oma ūtlusi muuta.

tagamine ning kohus võib otsustada kasutada deponeeritud ütlusi ilma ütluste andja uuesti ülekuulamist tunnistajana kohtus.²⁰⁵

Teisalt on Eesti õiguskirjanduses märgitud, et vahetu tunnistaja ülekuulamine on märkimisväärselt usaldusväärsem, kui tunnistajalt muul viisil ütluste võtmine. Tunnistajalt tõendusteabe saamise vormiks peaks peamiselt olema ja jääma tunnistaja vahetu küsitlemine kohtu poolt. Kui tunnistajat ei küsitle kohus vahetult, jääb kohtu kontrolli alt välja hulga faktoreid, mis just tunnistaja ütluste usaldusväärsust teoreetiliselt mõjutavad. Kohtul ei ole võimalik veenduda, et tunnistajat mingil viisil ei ole mõjutatud ütluste andmisel, näiteks ähvarduste või vägivallaga.²⁰⁶ Igal juhul oleks deponeerimisel võetud ütluse usaldusväärsus madal. Konfliktised ja mõjutatud ütlused võiksid ka menetlusökonoomia mõttes hiljem kohtus segadust valmistada ning mõjutada negatiivselt hiljem kohtus antud ütlusi, mis oma usaldusväärsust pelgalt eelneva deponeerimise käigus tehtud mõjutuste läbi kaotaks. Kuigi usaldusväärsus on deponeerimise keskne mõte föderaalses tsiviilprotsessis, ei nähtu meetmeid, mis tagaks, et tunnistaja ei ole deponeerimisel mõjutatud.

Siiski ei saa jätta kõrvale fakti, et deponeerimist föderaalses tsiviilkohtumenetluses võib videona salvestada. See aitaks küll ohtusid maandada, aga täielikult neid ei välistaks. Föderaalses tsiviilprotsessis on deponeerimisel ütlusi andev tunnistaja teda küsitleva teise poole mõjusfääris ning kohtu autoriteet protsessis tegelikkuses puudub. See loob oluliselt madalama usaldusväärsuse antud ütlustele, kuivõrd küsitlejaks ei ole teine pool isegi mitte kohtu vahendusel vaid otse tunnistajat küsitledes. Taolises olukorras võib hüpoteetiline tunnistaja mõjutamine ilmnedas pelgalt asjaolust, et kohtu osalus on minimaalne.

Järelikult ei saa asuda seisukohale, et deponeerimine on tõhus vahend tunnistaja usaldusväärsuse kahtluse alla seadmiseks õiglase kohtumenetluse mõttes. Kuigi deponeerimine võib õõnestada tunnistaja usaldusväärsust, võib see olla tingitud hoopis tunnistaja küsitleva mõjust tunnistajale, mitte aga sellest, et tunnistaja otsustab deponeerimisel tõtt rääkida ja hiljem mistahes põhjustel valeütlusi anda. Ütluste deponeerimist teise poole poolt ei saa pidada õiglases ja ausas

---

²⁰⁵ Vt Sandler, Paul M., Archibald, James K. Model Witness Examination. American Bar Association;(3d ed. 2010).

²⁰⁶ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt. § 253 b) lk 1389.

kohtumenetluses põhjendatuks. Töö autor asub seisukohale, et tulenevalt ülekuulamisest, mis ei ole vahetu ja mis ei toimu läbi kohtu, ei ole tegemist usaldusväärsete ütluste võtmisega, sest puudub kohtu autoriteet ning tunnistaja on mistahes tegevuse või tegevusetuse läbi märkimisväärselt kergemini mõjutatav kui kohtusaalis.

Märkimist väärrib, et suureks põhimõtteliseks erinevuseks deponeerimisel võrreldes Eesti tsiviilõigusega võib pidada ka subjektide ringi. FRCivP 30 ja 31 kohaselt võib deponeeritav olla „iga“ isik.²⁰⁷ See tähendab, et ütlusi saab võtta ka teist poolt esindavalt advokaadilt. Nii Mandri-Euroopa kui *Common Law* õigussüsteemis on advokaadile teada olev informatsioon kaitstud, kuid mitte kõik advokaadi poolt teatav teave ei pruugi olla kaitstud informatsioon. Taoline teave võib olla tuvastatav *discovery* menetlusega, kuid väga piiratud ulatuses. Teise poole advokaadi ütlusi deponeerida lubanud kohtud on sätestanud spetsiifilised eeldused, mis peavad deponeerimiseks olema täidetud. Pool võib õiguspärastelt deponeerida teise poole advokaati ainult sellisel juhul, kui: (i) ühtegi teist meetet ei eksisteeri informatsiooni saamiseks; (ii) otsitav informatsioon on relevantne ning ei ole kaetud privileegiga; ja (iii) taotletav teave on oluline vaidluse ettevalmistamiseks.²⁰⁸ Pool, kes soovib välistada advokaadi poolt deponeeritud ütluste võtmise, peaks tuginema põhjendamatule koormamisele ja rõhumisele. Selleks tuleb tal veenvalt kohtule näidata, et (i) esitatavad küsimused, mis on deponeerimise kese, ei ole faktilised probleemkohad/küsimused.; (ii) küsitlaval poolel on võimalik kasutada teisi *discovery* vahendeid, mis teevad advokaadi küsitlemise üleliigseks; ja (iii) kahjustavad poole esindusõigust, lastes poolt esindaval advokaadil anda vastuseid. Pool võib küsitleda advokaati või advokaadibürood selle seadusliku esindaja läbi, kui advokaadil on asjakohast tuvastatavat informatsiooni. Ka juhul, kui advokaat ega büroo ei esinda hagejat istungil ja küsimused ei sisalda midagi, mis võiksid paljastada teise poole taktika.²⁰⁹

---

²⁰⁷ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

²⁰⁸ *Boughton v. Cotter*, 65. F.3d 828 (10th Cir. 1995); *Helton v. Am. Motors Corp.*, 805 F.2d 1323, 1327, 1327 (8th Cir. 1986); *Engel v. Rapid City Sch. Dist.*, 506 F.3d 1118, 1127-28 (8th Cir.2007)

²⁰⁹ “*United States v. Phillip Morris Incorporated*, 209 F.R.D. 13, 17 (D.D.C. 2002).” *Ellipsis, Inc. v. Color Works, Inc.*, 227 F.R.D. 496, 497 (W.D. Tenn. 2005).

Selliselts sätetatud nõuded piiravad advokaadi küsitlemist ainult asjakohaste faktideni, mida advokaat võib teada ega hõlma kognitiivset tööprotsessi, mille mõned kohtud on määratlenud kui „*opinion work product*“. Kommentaatorid on selle määratlenud ka kui „*creative legal matters*“, - advokaadi poolt loodu.²¹⁰

Materjalid, mis sisaldavad faktilist informatsiooni eraldatuna kognitiivsest advokaadi töö tulemusest võivad olla tuvastatavad materjalid ülal toodud eelduste täidetuse korral, ent kognitiivse protsessi tulemina valminud advokaadi töövili peaks jääma alati *discovery* ulatusest välja²¹¹. Märkmed ja täheldused, mida advokaat uurimise käigus teeb on *discovery* eest kaitstud.²¹² Samas on kohus leidnud, et dokument, mis sisaldas tuvastatavat informatsiooni ja mis sisaldas ka advokaadi kognitiivse tööprotsessi vilja, võib olla asjakohane *discovery* objekt, kui kognitiivse protsessi vili on dokumendis redigeeritud ning dokument on seega muudetud tuvastatavaks.²¹³ Kliendi- advokaadi vaheline infovahetus, hõlmates endas „advokaadi kognitiivset tööprotsessi“ jääb kaetuks privileegiga FRCivP artikkel 26(b)(3) kohaselt.²¹⁴

Kohtud on koostanud „*selection and compilation*“ doktriini, osana juristi kognitiivse mulje doktriinist, esmalt välja toodud lahendist *Sporck v. Peil*.²¹⁵ Valik informatsiooni ja dokumente kaitstakse samal alusel nagu juristi enda mõttetöö vilja. Küsimused, mis on deponeerimiseks ettevalmistatud, on selle doktriini alusel *discovery* eest kaitstud.²¹⁶ Seega ei saa tekkida olukorda, kus üks pool hakkab teist pool küsitlema eesmärgil teada saada, mida teine pool temalt küsida plaanib.

---

²¹⁰ Haydock, lk 27.

²¹¹ *Hatamian v. Advanced Micro Devices, Inc.*, No. 14-cv-00226-YGR (JSC), at *2 (N.D. Cal. Sep. 24, 2015); *United States v. Nobles*, 422 U.S. 225, 238 (1975); *Admiral Ins. Co. v. U.S. Dist. Ct. for Dist. Of. Ariz.*, 881 F.2d 1486, 1494 (9th Cir. 1989)(citing Fed. R. Civ. P. 26(b)(3)).

²¹² *Trs. Of Plumbers & Steamfilter v. Crawford*, 573 F. Supp. 2d 1023 (E.D. Tenn.2008).

²¹³ *Mattenson v Baxter Healthcare Corp.*, 438 F. 3d 763, 768 (7th Cir. 2006).

²¹⁴ *Allen v. Chicago Transit Auth.*, 198 F.R.D.. 495, 500 (N.D. III.2001); *Intermedics, Inc. V. Ventritex, Inc.*, 139 F.R.D. 384, 392 (N.D. Cal. 1991).

²¹⁵ *Sporck v Peil*, 759 F2d 312 (3d Cir. 1985).

²¹⁶ *Xarelto (Rivaroxaban) Prods. Liab. Litig.*, 314 F.R.D. 397 (E.D. la. 2016).

Menetlusosalise või tema esindaja tunnistajana ülekuulamist ei saaks pidada Eesti õigussüsteemis mõistlikuks. TsMS § 251 sätestab otsesõnu, et tunnistajana võib ülekuulata iga inimese, kellele võivad olla teada asjas tähtsust omavad asjaolud, kui ülekuulatatav ei ole selles asjas menetlusosaline või menetlusosalise esindaja.²¹⁷ Eesti õiguskirjanduses on märgitud, et menetlusosalise esindajal on esindatava suhtes lojaalsuskohustus ning see hõlmab kohustust konfidentsiaalset informatsiooni mitte avaldada. Lojaalsuskohustus võib minna konflikti tunnistaja kohustusega anda tõeseid ja täielikke ütlusi.²¹⁸ Lähtudes järeldusest, et tunnistaja ülekuulamine tsiviilkohtumenetluses ei ole deponeerimise läbi põhjendatud ning ei too kaasa nähtavat positiivset mõju, ei saa ka asuda seiskohale, et mingitel kaalutlustel võiks olla deponeeritavaks menetlusosalise esindaja.

---

²¹⁷ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

²¹⁸ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga jt. § 251, lk 1384.

3. ESEMELISTE VAHENDITE EESMÄRKIDE TÄIDETAVUS

3.1 *Discovery* menetluses sätestatud dokumentide nõude regulatsiooni võrdlus Eesti õigusega

USA *discovery* menetlus annab õiguse nõuda välja dokumente, elektrooniliselt kogutud informatsiooni ja asjade produtseerimist, valdusesse sisenemist vaatluseks või teistel eesmärkidel FRCivP artiklis 34. Dokumentide koopiade nõudmist ning nende inspekteerimisega seonduva regulatsiooni sätestab FRCivP artikkel 34(a)(1)(A).²¹⁹ Eestis tsiviilkohtumenetluses reguleerib dokumentide väljanõudmist TsMS § 278 jj.²²⁰ Kui Eestis nõuab dokumendi välja kohus, siis USA *discovery* menetluses teeb seda pool ilma kohtu sekkumiseta, v.a kui dokumendi väljanõudmine ebaõnnestub.²²¹

TsMS § 278 eesmärk on menetlusressursi raiskamise ning kalastusekspeditsioonide vältimine, viimane on omane just *discovery* menetluses läbivalt, sh dokumentide väljanõudele. Väljanõutava dokumendi mõiste sisustamisel tuleb lähtuda Eesti õiguses TsMS § 272 lõikest 1 ja 2, mille kohaselt on dokumentaalne tõend igasugune kirjalikult, pildistamisega, või video-, heli- või elektroonilise salvestusega või muu andmesalvestusega jäädvustatud dokument või muu sellesarnane andmekandja, mis sisaldab andmeid asja lahendamiseks tähtsate asjaolude kohta ja mida on võimalik kohtuistungil esitada tajutaval kujul.²²² Dokumendid on ka ametlikud ja isiklikud kirjad, kohtulahendid teistes kohtuasjades ning menetlusosalise poolt kohtule esitatud eriteadmistega isikute arvamused.²²³

Seevastu FRCivP on jätnud dokumendi mõiste defineerimata, kuid on lisanud näidisloetelu, mis kattub TsMS dokumendi sisustavate sätetega.²²⁴ Mõlema regulatsiooni puhul on dokumentaalne

---

²¹⁹ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²²⁰ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005,26,197; RT I, 19.03.2019,22.

²²¹ FRCivP 37. Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, I osa,

²²² Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197

²²³ Vt TsMS § 272 lg 1 ja 2. RT I, 04.07.2017, 31; RT I 2005, 26, 197.

²²⁴ Vt FRCivP 34 (a)(1)(A). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

tõend oma olemuselt teabetalletus - objekt, mis on loodud informatsiooni salvestamiseks ning taasesitamiseks kohtule temas sisalduva informatsiooni pärast.²²⁵

Nii *discovery* kui ka Eesti tsiviilkohtumenetluse eeltõendamismenetluse sisuks on asjaolude tuvastamine, mida dokumendi väljanõudmise funktsioon teiste vahendite kõrval täidab. Eesti õiguse järgi peab kogumist taotlev pool taotluses põhjendama, millist olulist asjaolu kogutav tõend tõendab, samuti tuleb ära näidata tõendi kogumist võimaldavad muud andmed st eelkõige see, kus tõend taotleja teadmisel asub ja kohtu võimalus see kätte saada.²²⁶ Võrreldes USA *discovery* menetluse regulatsiooni Eesti õigusega, ei ole vaja kohtule esitada põhjendusi, kuidas dokument kätte saada või kus see asub. See on tingitud *discovery* menetluse juhtimise eripärast, kus pooled sisuliselt ise menetlust juhivad ning kohus on tagaplaanil. Seejuures tuleb mõlemas menetluses dokumendi väljanõudmisel olla piisavalt täpne, et kohustatud isik saaks aru, millist dokumenti temalt nõutakse. TsMS regulatsiooni kohaldamisel hindab kohus, kas kogumist taotletav dokument on asjakohane.²²⁷ Näiteks on kohus leidnud, et perspektiivitu hagi korral ei pea kohus faktiväidetele vastavaid dokumentaalseid tõendeid välja nõudma, sest hagil ei ole perspektiivi.²²⁸ Nii väldib kohus menetlusressursi raiskamist, kuid kohtu (järelevalve) roll USA *discovery* menetluses ei tähenda seda, et pool saaks teiselt poolelt nõuda dokumente välja, kui asjal ei ole mingit perspektiivi. *Twombly*²²⁹ lahendiga kõrgenenud hagemisstandardeid kinnitanud *Ashcroft v. Iqbal*²³⁰ kohtusajas²³¹ märkis kohus, et hagemisstandardi hindamisel tuleb lähtuda kahest tööpõhimõttest. Esimesena peab kohus kaebuses sisaldavate väidete õigsust eeldades jätma eeldamata, et nende põhjal saab teha õiguslike järeldusi, sest need on üksnes väited, mis ei õigusta kogu kaebuseeset. Teiseks, ainult kaebus, milles märgitakse ära usutav nõue õiguskaitsevahendi kohaldamiseks, võetakse menetlusesse.²³² Seega kui hageja nõu on perspektiivitu, ei tõusetu küsimust, kas teine pool peaks dokumendi välja andma või mitte, sest *discovery* ei jõua sellesse faasi, kus seda vahendit

---

²²⁵ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, lk 1458.

²²⁶ *Ibid*, lk 1479.

²²⁷ *Ibidem*.

²²⁸ Tartu RgKM, 2-14-14356, 23.02.2015, p 9.3.

²²⁹ *Bell Atl. Corp. v. Twombly*, 550 U.S. 544 (2007).

²³⁰ *Ashcroft v. Iqbal*, 556 U.S. 662 (2009).

²³¹ Kirjanduses viidatakse mõlemale kohtulahendile ka kui *Twiqbal* lahendile.

²³² *Ashcroft v. Iqbal*, 556 U.S. 662, 663 (2009).

kasutada saaks. Kirjeldatud lahendis märkis kohus, et määramaks kas kaebus hõlmab usutavat nõuet õiguskaitsevahendi kasutamiseks on sisuline ja spetsiifiline kohtu ülesanne, mis nõuab, et asja läbivaatav kohus toetub oma kohtulikule kogemusele ja tervele mõistusele.²³³

Sisuliselt võib asuda seisukohale, et tegemist on kohtu küllalt laia diskretsiooniotsusega. Kohus alustab perspektiivi hindamisel menetluse hindamisest, milles identifitseerib menetluse asjaolud, sest poole esitatud asjaolud ei ole muud kui järeldused ning ei pruugi olla eelduslikult tõesed. Kui õiguslikud järeldused moodustavad õigusliku raamistiku kaebuse hindamisel, peab seda toetama faktiliste asjaolude kogum. Kui faktilised asjaolud on piisavalt selged, siis kohus eeldab nende tõepärasust ja otsustab, kas nõue on usutav ja õigustab õiguskaitsevahendi kasutamist või mitte. Vastasel juhul *discovery* menetlust ei alustata.²³⁴

Dokumendi asjakohasust²³⁵ ei ole vaja nõude esitamisel *discovery* menetluses põhjendada ka teisele poolele, küll aga saab teine pool esitada vastuväiteid, kui nõutav dokument ei peaks olema asjakohane. Sisuliselt võib pool nõuda teiselt poolelt välja suvalisi dokumente kuniks vastuväidet ei esitata. Isegi kui dokument on asjakohane, ei kattu see Eesti tsiviilkohtumenetluses asjakohasuse mõistega, sest *discovery* menetluse käigus nõutav dokument on asjakohane ka siis, kui see võib kuidagi vaidluse lahendamisele kaasa aidata, aga otseselt tõend ei ole. Määratlus on lai ning nõue esitatakse otse teisele poolele, kohus sekkub alles poolte taotlusel, kui koostöö ei suju. FRCivP²³⁶ hetkel kehtivas ja varasemates redaktsioonides on märgitud, et vastuväited peavad olema sisult täpsed ja alates 2015. a muudetud FRCivP-ga²³⁷ sätestatakse, et seoses dokumendi väljanõudmisega, peab igas vastuses eraldi olema märgitud, kas dokumendi inspekteerimine või seotud tegevused on nõudvale poolele lubatud seoses nõudega või esitab pool vastuväite, st kas üks

---

²³³ *Ashcroft v. Iqbal*, 556 U.S. 662, 664 (2009).

²³⁴ *Ibidem*.

²³⁵ Ühendriikide kohus on määratlenud, et asjakohasus hõlmab kõiki küsimusi, mis võivad kaasa tuua või mis võivad põhjustada muid küsimusi, mille lahendamine on asjakohane vaidluses.

²³⁶ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²³⁷ *Ibid*, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2015.

pool on nõus võimaldama teisele poolele tegevuse, mida viimane nõuab või mitte. Sel juhul tuleb märkida vastuväite alused ning koos sellega vastuväite põhjendus.²³⁸

Sarnaselt Eesti õiguskirjanduses märgituga tuleb nõustuda, et dokumendi nõue on oluliselt lihtsustatud teise poole jaoks, kui taotleja täpselt teab, millal ja kes on dokumendi koostanud või välja andnud ja mis nimetuse all dokument on vormistatud – leping, arve jne.²³⁹ Liiges mahus dokumentide väljanõudmine võib dokumendiavaldajale olla liigselt koormav. Kui Eesti õigussüsteemis koormaks arvukas hulk dokumente põhjendamatult kohut, siis USA menetluses valdavalt teist poolt ning eelduslikult on teine menetluspool huvitatud võimalikult täpsete dokumentide hulgast, et hoida kokku kulusid õige materjali välja selekteerimiseks. Eestis langeb koormus kohtule, mistõttu õiguskirjanduses soovitatakse liiga laialt formuleeritud taotlusi vältida ja kohus peaks sellisel juhul taotluse esitajalt nõudma taotluse täpsustamist. Teisalt võib liiga spetsiifiline nõudeavaldus teisele poolele anda võimaluse õige sisuga dokumentide väljaandmist vältida.²⁴⁰ Dokumendi väljanõudmisel nii Eesti kui USA tsiviilkohtumenetluses²⁴¹ tuleb spetsiifiliselt formuleeritud nõuet hinnata igas konkreetsetes kohtuasja kaasusepõhiselt, arvukate dokumentide väljanõudmine teiselt poolelt võib *discovery* menetluses olla tõenäoliseks vastuväite aluseks, mille kohaselt põhjustab nõue välja andvale poolele ebamõistlike kulusid.²⁴² Sellisel juhul ei saa rääkida mõnest ära kirjas või arvest, vaid näiteks arvukatest e-kirjavahetustest, mille teisele poolele produtseerimine põhjustab ebamõistlike kulusid ning kohus võib kulude kandmise määrata osaliselt nõudvale poolele²⁴³. Vastasel juhul suureneks oht kuritarvituseks, et teisele poolele tekitada sihipäraselt kõrgeid kulusid.

---

²³⁸ FRCivP 33(b)(4) ja 34(b)(2)(B). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²³⁹ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, § 244, 3.2.1 a) lk 1479.

²⁴⁰ *Ibidem*.

²⁴¹ *Ibidem*.

²⁴² “The court may, for good cause, issue an order to protect a party or person from annoyance, embarrassment, oppression, or undue burden or expense”- *McBride v. Medicalodges, Inc.*, 250 F.R.D. 581, 583 (D. Kan. 2008).

²⁴³ Vt. *Zubulake v. UBS Warburg LLC*, 216 F.R.D. 280, 283 (S.D.N.Y. 2003). Märiline kaasus, milles hageja nõudis endiselt tööandjalt mh e-kirju, et tõendada soolist diskrimineerimist. Kostjal tuli produtseerida 8,344 e-kirja andmete varundusseadmetelt, mille abil diskrimineerimine leidis tõendamist.

Eesti tsiviilkohtumenetluses võib kohus TsMS § 279 lg 3 järgi määrata poolele trahvi, kui pool on kohustatud dokumendi välja andma ja ei ole seda teinud.²⁴⁴ Sarnaselt Eesti õigussüsteemiga omab täpne dokumendi määratlus tähtsust ka USA menetluses, sest kuigi menetluse juhid on pooled, kes üksteisele *discovery* raamides nõudeid esitavad, võib pool dokumentide edastamata jätmisel FRCivP artikkel 37 alusel õiguse pöörduda kohtu poole, kes teisele menetluspoolele kohustava määruse edastab. Seega peab ka kohus vajadusel aru saama, milliseid dokumente üks pool teiselt välja nõuab.

TsMS ja FRCivP on sarnaselt sätestanud ka dokumendi valduse. FRCivP artikkel 34(a)(1) kohaselt peab dokument olema poole valduses, hoole (*custody*) või kontrolli all.²⁴⁵ Sarnaselt tuleb mõista Eesti tsiviilkohtumenetluses kehtestatud regulatsiooni.²⁴⁶ Saksa kommentaatorite järgi on dokument isiku valduses eelkõige otsese valdaja, valduse teenija ja juriidilise isiku puhul selle organi valduses. Kui dokument on valduse teenija vahetu kontrolli all, sõltub valdus reaalsest ligipääsust dokumendile. Seega ei sõltu dokumendi valdus mitte õiguslikust alusest, vaid reaalsest kontrollist dokumendi üle ja vahet ei ole, kas dokument on isiku valduses seaduslikult või ilma õigusliku aluseta.²⁴⁷ Sama järeldust tuleb jaatada FRCivP artikkel 34 regulatsioonis dokumendi väljanõudmisel, mis nimetab otsesõnu „kontrolli“ dokumendi üle, välistades seega õigusliku aluse sõltuvuse väljanõudel.

Peamine erinevus USA ja Eesti tsiviilkohtumenetluses dokumendi väljanõudmisel seisneb väljanõudja rollis, dokumendi originaalsuses ja arvukuses. Kui USA regulatsiooni järgi nõutakse välja dokumendi koopiaid, siis Eestis reguleerib väljanõudmise säte ka originaaldokumente. USA tsiviilkohtumenetluses kinnitab hiljem dokumendi koopia väljastanud pool dokumendi ehtsust istungil. Siinkohal tõusetub probleem tõendite tagamisel, kui Eestis on eeltõendamismenetluse eesmärk tõendite tagamine ja dokumendi väljanõudmisel saab peale koopia välja nõuda ka originaaldokumente, siis FRCivP ei täpsusta, millistel juhtudel ja kas poolel on õigus välja nõuda ka originaaldokumente. Selle põhjuseks võib pidada eeltõendamis-, ja *discovery* menetluse eesmärgi lahknemist tõendite tagamisel ja asjaolude tuvastamisel. USA regulatsiooni eesmärgist ei

---

²⁴⁴ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, § 244, 3.2.1 a) lk 1479.

²⁴⁵ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

²⁴⁶ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, lk 1481.

²⁴⁷ MüKoZPO/Schreiber (2013) § 420, änr 2.

nähtu tõendite tagamise funktsiooni sellist kaalu nagu Eesti eeltõendamismenetluses, kuid piirkondlikult kehtestatud normide alusel võib see osariigiti olla võimalik. Dokumendi koopia väljanõudnud poolel on õigus FRCivP artikkel 34 alusel õigus nõuda dokumendi inspekteerimist, millesse on võimalik kaasata ekspert ning hiljem kasutada eksperdi tunnistust kui *discovery* vahendit.²⁴⁸

Piirkondlikud normid seevastu võivad lihtsustada koopia ja originaaldokumendi vahelistest võimalikest probleemidest tõusetuvate küsimuste võimalikke lahendusi. Näiteks Massachusettsi osariigis sätestab piirkondlik norm otsesõnu, et dokumenti produtseeriv pool annab pooltele õiglase võimaluse verifitseerida koopiaid läbi nende võrdlemise originaalidega.²⁴⁹ Ebamõistlikuks võiks pidada regulatsiooni, kus üks pool peaks teisele väljastama originaali ja seejuures endale jätma koopia. Sellisel juhul oleks originaaldokumentide väljanõudmine hüpoteetiliselt enamjaolt vaid kuritarvitamise objekt ning vältimatu oleks dokumendi hoidmine kohtu või muu erapooletu instantsi käes.

Kui Eesti tsiviilprotsessis peab pool dokumenti piisavalt täpselt kirjeldama, siis föderaaelses tsiviilprotsessis on „piisavat täpsust“ tõlgendatud laiendavalt. Nii võib pool välja nõuda näiteks kõik dokumendid, mis toetavad tema hagiavalduse aluseks olevat kaebust. Näiteks võib pool välja nõuda kõik dokumendid, mis põhjendavad kahju hüvitamise nõuet hagiavalduses või mingit konkreetset osa, kõik dokumendid, mis puudutavad esemele tehtud kahjustusi jne. Eesti õigus nõuab aga dokumendi sisu kirjeldamist, seega annab föderaalne tsiviilprotsess õiguse nõuda välja ka selliseid dokumente, mille sisu nõude esitanud pool täpselt ei tea. Kuna nõue on laialt määratletud, ei ole ka tagatud, et pool ainult osa dokumente esitab, sellepärast on oluline nõude esitamisel dokumendid võimalikult spetsiifiliselt määratleda. Kui pool jätab vastamata ega esita midagi, võib nõudev pool pöörduda kohtu poole, kes määrusega kohustab poolt dokumente esitama.²⁵⁰ Kui teine pool ka siis koostööd ei tee, võib kohus määrata sanktsioonidena rahatrahve.

---

²⁴⁸ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²⁴⁹ Massachusetts Rules of Civil Procedure. Rule34(b)(2)(C) ii, lk 140.

²⁵⁰ FRCivP 37 (a)3(B). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

Eesti õigussüsteemis ei saaks sellist regulatsiooni pidada mõistlikuks, arvukas hulk dokumente koormaks põhjendamatult kohtusüsteemi. Teisalt võiks küsida, kas dokumente välja andma kohustatud pool ei võiks dokumente välja anda sarnaselt *discovery* menetlusega kohtu asemel teisele menetluspoolele? Seejuures peaks dokumentide originaalide asemel olema ära kirjad. Dokumente välja andval poolel säiliks samasugused õigused vastuväidete esitamisele nagu hetkel kehtivas õiguses. Samuti oleks mõistlik nõuet arvuliselt piirata. FRCivP ei sätesta föderaalset tsiviilprotsessis (dokumentide) produtseerimise arvu,²⁵¹ kuid piirkondlikud normid võivad seda teha. Näiteks Marylandi piirkonnas sätestavad normid²⁵² piiranguks kolmkümmend päringut, hõlmates pea-ja alasektsioone, kui kohus ei määra teisiti.²⁵³

Küsitavust võib tekitada mehhanismide tõhusus, mis ajendab poolt dokumente välja andma, kui dokumentide sisu ei ole täpselt kirjeldatud ning dokumente väljanõudev pool ei pruugi sisu ka ise täpselt teada vaid soovib „kalastusekspeditsiooni“ läbi viia. Eesti kehtivas õiguses kuulatakse pool TsMS § 283 kohaselt üle, mille tulemusena jõuab kohus teoreetiliselt veendumusele, kas dokument on valdaja käes või mitte.²⁵⁴ *Discovery* menetluses see võimalik ei ole, sest pool taotleb asjakohaseid dokumente, mille sisu ta ei pruugi teada. FRCivP artikkel 37 on üldregulatsioon, mille kohaselt nähakse sanktsioonid ette koostööst keeldumisel ja asja produtseerimata jätmisel.²⁵⁵ Küsitavaks võib pidada, kuidas on võimalik kontrollida, et pool esitab just need dokumendid, mis teise poole jaoks enim tähtsust omavad ja mida pool taotleb? Siiski ei ole välistatud, et dokumentide põhjendamatul esitamata jätmisel nõutakse põhimenetluses samu dokumente ja seejuures nende sisu teades, mille olemasolu kinnituse korral rakenduvad kohtu poolt määratud rahalised sanktsioonid²⁵⁶.

Siiski ei ole taoline „kalastusekspeditsiooni“ hüpoteetiline lubatavus Eesti õiguses vajalik. Dokumentidega tutvumist täiendab lisaks menetlusnormidele VÕS §-s 1015 sätestatud

---

²⁵¹ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²⁵² United States District Court for the District of Maryland. Local Rules. Rule 104(1). Arvutivõrgus: <https://www.mdd.uscourts.gov/local-rules> 24.01.2020.

²⁵³ Grimm, Fax, Sandler, lk 78.

²⁵⁴ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

²⁵⁵ *Ibidem*.

²⁵⁶ FRCivP 37. - Failure to Make Disclosures or to Cooperate in Discovery; Sanctions.

dokumentidega tutvumise regulatsioon,²⁵⁷ mis täidab FRCivP-ga²⁵⁸ sarnast eesmärki. Dokumendi võlaõiguslik regulatsioon sisustab dokumendi mõistet sama definitsiooniga nagu tsiviilkohtumenetluses²⁵⁹, st lähtuda tuleb TsMS § 272 lg-tes 1 ja 2 sisalduvast dokumendi mõistest.²⁶⁰

Dokumendiga tutvumise kriteeriume võib Eesti õiguses võrreldes FRCivP-ga madalamaks pidada, kuivõrd dokumendiga tutvumise eesmärgiks võib olla ka VÕS § 1014 ja sätte mõtte kohaselt nõude enda eelduste kontrollimine, mis annab õiguse nõuda vaid sellise dokumendiga tutvumist, mis on koostatud nõudja huvides või kajastab nõudja ja valdaja vahelist õigussuhet või tehingu ettevalmistamise kulgu. Küll aga peaks nõue ise olema laiem kui dokumendi ettenäitamise eesmärk omaette, vastasel juhul ei pruugi kohus hagi rahuldada.²⁶¹

3.2 *Discovery* menetluses sätestatud *e-discovery* nõude võrdlus Eesti õigusega

Hoopis keerulisemad probleemid tekkivad dokumentide esitamisel, mis ei asu füüsilisel andmekandjal. Eesti õiguses ei ole elektroonilise informatsiooni talletamine nii ulatusliku problemaatikat ja kõlapinda kätkenud, kui föderaaelses tsiviilprotsessis, kus *discovery* menetluses tuleb poolel esitada teisele poolele dokumente, mida võib äärmisel keeruline olla produtseerida või leida. Ühe menetluspoole infotehnoloogistes aparatuurides võib peituda dokumente ja informatsiooni raamatukogu suurustes andmemahtudes, kui need füüsiliselt paberile teisaldada.

Eesti tsiviilprotsessis reguleerib elektroonilise dokumendi esitamist TsMS § 274, mille kohaselt esitatakse elektrooniline dokument kohtule väljatrükina või edastatakse elektrooniliselt sellises formaadis, et oleks võimalik sellega tutvuda ja see turvaliselt säilitada kohtu infosüsteemis.²⁶² USA föderaaelses tsiviilprotsessis reguleerib elektrooniliste dokumentide esitamist *discovery* menetluses

---

²⁵⁷ Võlaõigussaadus.- RT I 2001, 81, 487; RT I, 20.02.2019,8.

²⁵⁸ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²⁵⁹ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019,22.

²⁶⁰ Varul, Kull, Kõve, Käerdi, lk 561.

²⁶¹ Varul, Kull, Kõve, Käerdi, lk 561.

²⁶² Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

FRCivP artikkel 34 ja 37, millest artikkel 34 annab õiguse nõuda teiselt poolelt mistahes elektrooniliselt kogutud informatsiooni.^{263 264} Eesti õiguskirjanduses on selgitatud, et elektrooniline dokumendi all peetakse silmas tõendit, mis on salvestatud digitaalsele andmekandjale – CD-plaat, kõvaketas, mälupulk või virtuaalketas mõnes serveris. Kohtupraktika järgi on elektrooniline dokument ka elektrooniliselt peetav täitedokument.²⁶⁵ Muuhulgas on elektroonilised dokumendid ka digitaalfotod ning digitaalkujul säilitatavad video -ja helisalvestised. Elektroonilise dokumendi määratlemiseks on peetud asjaolu, et inimene ei saa vahetult seda lugeda/kuulata ega selle sisuga tutvuda ning selleks on vaja mingit seadet, millega dokument inimese jaoks tajutavale kujule viiakse. Ka vanema generatsiooni andmekandjad nagu kassetid ja magnetlindid võetakse tsiviilasja toimiku juurde nagu asitõend või paberkandjal dokument.²⁶⁶

Kui dokument on erakordselt mahukas või sisaldab ka ebaolulisi asjaolusid menetluse seisukohast, siis võib kohtule esitada kinnitatud väljavõtte dokumendi osast või viidata kohale, kus kohus ja menetlusosalised võivad dokumendiga tutvuda.²⁶⁷ Kohus võib vaadelda ja uurida dokumenti selle hoidmise kohas või lasta seda teha erinõude alusel tegutseval kohtul või korralduse alusel tegutsevale kohtunikule.²⁶⁸

Sellega antakse kohtule ja menetlusosalistele paindlikkus tõendit uurida spetsiifilistes situatsioonides, kus dokumendi kohtusse toimetamine ei ole mõistlik.²⁶⁹ Föderaalses tsiviilprotsessis kohus tõendeid dokumentide asukohas ei uuri, vaid seda teevad menetluspooled. Hiljem kinnitab dokumendi õigsust kohtus isik, kes väljavõtte õigsust kontrollis või kes väljavõtte tegi.²⁷⁰

Sobilikuks formaadis Eesti õiguses tuleb veenduda, et formaat on kohtu jaoks sobiv. Vastav regulatsioon lubatud failitüüpidest on reguleeritud Justiitsministri 28.12.2005 määruses nr 59

---

²⁶³ Kirjanduses kui „*e-discovery*“ või *ESI – electronically stored information*.

²⁶⁴ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

²⁶⁵ Tallinna RgKo 09.07.2015, 2-15-3596/13.

²⁶⁶ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, § 274 p 3.1 a lk 1466.

²⁶⁷ Vt TsMS § 275 lg 1, RT I, RT I 2005, 26, 197; RT I, 04.07.2017, 31.

²⁶⁸ *Ibidem*.

²⁶⁹ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, § 275, 1. lk 1467.

²⁷⁰ FRCivP art IX; Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, § 275, 1. lk 1468.

„Kohtule dokumentide esitamise kord“.²⁷¹ Seal on välja toodud kõige levinumad failiformaadid, kusjuures ühe e-kirja maht ei tohi olla suurem kui 5 MB. Alternatiivselt esitatakse kohtule dokumente e-toimiku kaudu, kus lubatav maht on 200 MB, mille ületamisel tuleb dokumendid esitada mingil muul andmekandjal, mälupulgal või DVD-plaadil.²⁷²

Peamise problemaatika põhjustajaks elektroonilise teabe nõudel föderaalsetes tsiviilprotsessis on nn „kalasutsekspeditsioonid“, mis võimaldavad dokumente välja nõuda kohati ebamõistlikus koguses ning täpselt määratlemata. See võib muuta andmete väljastamise nõude täitmise keeruliseks. Elektroonilise informatsiooni peamine problemaatika *e-discovery* inkorporeerimisel föderaalsetes tsiviilprotsessi seisnes andmete töötlemisel. Võttes arvesse, et *discovery* on oma olemuselt „kalasutsekspeditsioon“, tekivad paratamatult küsimused, kuidas kindlaks teha, et elektroonilisi dokumente ei ole fabritseeritud või ei sisalda elektrooniline teave infot, mis on kaetud privileegiga? Privileegiga kaetud teavet ei saa *discovery* menetluses FRCivP artikkel 26 järgi nõuda. Statistiliselt on kaheldav, et privileegiga kaetud informatsiooni ei liigu läbi *discovery*, kui nõude saanud pool peab esitama kogu tema käes oleva elektroonilise informatsiooni, sh metaandmed.²⁷³ Võib ette kujutada kui keerukas on välja selekteerida privileegiga kaetud informatsiooni isegi juhul, kui kliendil on ainult üks arvuti ning seal on võrreldes paberdokumentidega mitme tuhande riuli jagu elektroonilisi dokumente.²⁷⁴

Infoühiskonna ajastu esitas (*e-*)*discovery* muudatustega²⁷⁵ FRCivP-s väljakutseid nii hagejale kui kostjale. Eeskätt FRCivP (artikkel 34) muutmise eel tõusetanud problemaatika õigustas end täiel määral. Andmete elektrooniliseks muutumine oli möödapääsmatu ühiskonna arengust tulenevalt, ent *discovery* jätkusuutlikus muutus seetõttu kaheldavaks. Varasemalt ei olnud probleeme „kalasutsekspeditsioonidega“, kuid digitaliseerumise ning infoühiskonna tulekuga oli

---

²⁷¹ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga § 275, 1. lk 1468.

²⁷² *Ibid*, lk 1466.

²⁷³ Paul & Nearon, 2005, lk 8.

²⁷⁴ *Ibid*, lk 9.

²⁷⁵ Autor peab siin silmas *e-discovery* tekkimist, varasemalt polnud võimalik FRCivP art 34 järgi nõuda „mis tahes elektroonilist informatsiooni“, FRCivP regulatsioon ei käinud ilmselgelt ühiskonna arenguga kaasas ega olnud seesuguselt „disainitud“. 2006 a tuli paratamatult muuta regulatsiooni, arvutite ja elektroonika hüppeline kasv oli juba toimunud.

möödapääsmatu reguleerida elektroonilist informatsiooni ning *disocvery* menetlusest seda välja jätta ei olnud võimalik, kuivõrd see tekitaks vastuvõetamatu olukorra, kus paberil olev teave on menetluse objekt ja elektrooniline informatsioon *discovery* ulatusest väljas.

Kui varasemalt ei olnud hageja ja kostja alid koostööle, sundis *e-disocvery* poolte koostöövajadust ümber hindama. Kui üks pool küsib teiselt poolelt liiga avarat informatsiooni, seisab ta vastamisi suurel hulgal kasutu informatsiooniga (mis küll võib viia lubatavatele tõenditele ja on seega iseenesest lubatud), kannab tõenäoliselt ise produtseerimise kulud liigse teise poole koormamise eest ning seisab silmitsi arvega, mis võib teoreetiliselt hagemise ka võidu korral kulude tõttu irratsionaalseks muuta. Kõikide *discovery* vahendite puhul kannab üldjuhul kulud päringule vastama kohustatud pool, kuid FRCivP artikkel 26(c) võimaldab kaitsekorraldusena pöörata kulude koormise vastaspoole kanda.²⁷⁶ Viivitamisel andmete päringuga võib pool taotleda kohtult andmete säilitamist, mis samuti teist poolt koormab.²⁷⁷

Eesti õigussüsteem taolise problemaatikaga silmitsi ei ole seisnud, sest olenemata sellest, kas dokument on paberil, elektrooniliselt arvutis või muul andmekandjal, tuleb dokument Eesti tsiviilkohtumenetluses²⁷⁸ kohtu ja teise menetluspoole jaoks täpselt määratleda, mis on sobilik meede tõkestamiseks hüpoteetiliselt ka *e-disocvery* probleeme, et kitsendada *discovery* menetlust.

USA õiguskirjanduses on leitud, et *discovery* menetlus on suuresti *e-disocvery* muudatustega olnud praktikas pikka aega vastuoluline ja ebaprofessionaalne,²⁷⁹ olenemata poole võimalusest esitada vastuväide, kui elektrooniline informatsioon ei ole „mõistlikult kättesaadav“ või põhjustab ülemääraseid kulusid.²⁸⁰ Enne *discovery* menetluse algust koostatud plaan on lisaks tõhusale ja selgele menetlusele ka ülemääraste kulude limiteerimiseks^{281 282}.

---

²⁷⁶ Young, lk 358.

²⁷⁷ Paul & Nearon, lk 9.

²⁷⁸ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.

²⁷⁹ Grimm, Fax, Sandler, lk 78.

²⁸⁰ FRCivP 26(b)(2)(B).

²⁸¹ Siiski on plaani koostamine ebakindla väärtusega, sest tuvastatavat teavet, mida pool tuvastada püüab, ei ole plaani koostamise ajal sellele menetluspoolele teada ega pruugi olla ka teisele poolele. Samuti on küsitav optimaalseim vorm elektrooniliste andmete üleandmiseks või teave vastava tehnilise võimekuse suhtes üleandval poolel.

²⁸² Bennett, lk 1; Young, lk 358.

E-discovery regulatsioon hüpoteetiliselt Eesti õigussüsteemis ei aitaks kaasa asja kiirele ja efektiivsemale lahendamisele, samuti kulutab *e-discovery* USA õigussüsteemis ebamõistlikult ressursi, mida on püütud parandada viimati käesoleva töö kirjutamise ajal 2015. a muudatustega FRCivP-s²⁸³, milles kõrgendati näiteks sanktsioneerimise üldist regulatsiooni elektroonilise informatsiooni esitamata jätmisel²⁸⁴. *E-discovery* vahend on probleemne ja vastuoluline ega ühti *discovery* menetluse ega kohtumenetluse eesmärkidega. Võib spekuloida, et selle teke oli möödapääsmatu *discovery* menetluse moderniseerimine tänapäevasesse infoühiskonda. Kuna *discovery* menetlus on olemuselt nn „kalastusekspeditsioon“, kasvavad probleemid andmete töötlemisega koos andmetehulga kasvuga ning paratamatult on USA föderaalne tsiviilprotsess küsimuste ees, kuidas muuta regulatsiooni nii, et see *discovery* eesmärki täitma hakkaks. Hüpoteetiliselt kaasneks sarnase regulatsiooni inkorporeerimisel Eesti õigusesse rohkem probleeme kui regulatsioonist tõenäolist kasu saaks, alates menetlusressursi raiskamise, kulude suurenemise ning andmekaitse tõenäoliste rikkumistega, millest saadav kasu ei ole mõistlikult tajutav, olenemata kas menetlus oleks poolte või kohtu juhtida.

3.3 *Discovery* menetluses sätestatud asjade ettenäitamise võrdlus Eesti õigusega

FRCivP artikkel 34 on sisult mitme osaline. Kui 34(a)(1)(A) regulatsioon on suunatud dokumentidele, siis 34(a)(1)(B) sätestab täpselt samasugused õigused produtseerimiseks, loa andmiseks poolele või tema esindajale inspekteerimiseks, koopia tegemiseks, testimiseks või

---

²⁸³ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U.S. Government publishing office. Washington 2018, Disclosures and Discovery, 27.09.2015.

²⁸⁴ Enne 2015. a muudetud FRCivP 37(e) nägi ette, et kohus ei või rakendada sanktsioone elektroonilise informatsiooni esitamata jätmisel, kui pool on kaotanud välja andma kohustatud teabe infosüsteemist tavapärasel, heas usus majandamisel. Näiteks mõne süsteemirikke vms. asjaolu tagajärjel. Kaheldavaks võib pidada selle kontrollitavust. Kuna enamus dokumendid olid juba 2014. a elektroonilised, siis sisuliselt võis pool „kogemata“ nõutud teabe kaotada. 2015. a kaotati kohtu keeld sanktsioneerida heas usus elektrooniliste dokumentide kaotamise eest. Pool peab tegema mõistlikke pingutusi, et teave säiliks, vt FRCivP 37 (e) (2018).

näidiste tegemiseks materiaalistest asjadest²⁸⁵. Materiaalsed asjad²⁸⁶ hõlmavad isikliku vara, kinnisvara ja nendega seotuid asju.²⁸⁷

Eesti kehtivas õiguses sätestab eeltöendamismenetluse § 244 lg 2 õiguse teha muu menetlustoimingu lisaks paragrahvis nimetatud toimingutele.²⁸⁸ Föderaalse regulatsiooniga kattub TsMS § 244 lg 3, mille kohaselt, kui menetlus ei ole alanud, võib isik taotleda kohtult eeltöendamismenetluses ekspertiisi määramist ka siis, kui tal on õiguslik huvi, et tuvastataks:

- 1) isiku seisund) või eseme seisund või väärtus;
- 2) kahju või eseme puuduse põhjus;
- 3) kahju või eseme puuduse kõrvaldamiseks vajalikud kulud või abinõud.²⁸⁹

FRCivP regulatsiooni eesmärk on sisuliselt võimaldada teisel poolel kindlaks teha asja seisukord või väärtus, andes poolele võimaluse seda testida, sellest näidist võtta või vaadelda. Föderaalset tsiviilkohtumenetluses on regulatsioon täienenud 2015. a FRCivP²⁹⁰ muudatustega, mille kohaselt peab taotluses olema kirjeldatud piisavalt täpselt igat asja,²⁹¹ täpsustades mõistlikku aega ja viisi inspekteerimiseks või sellega seotud tegevusteks.²⁹² FRCivP artikkel 34(a) kohaselt kehtivad üldised eeldused, st nõue peab olema kooskõlas FRCivP artikliga 26(b), mille kohaselt võivad pooled *discovery* menetlusega nõuda teiselt poolelt järgmist:

- 1) informatsiooni, mis ei ole kaetud privileegiga;
- 2) on relevantne poole nõudega või kaitsega;
- 3) proportsionaalne kaasuse asjaoludega, võttes arvesse küsimuste tähtsust kaasuses ja;

---

²⁸⁵The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.
„34(a)(1) to produce and permit the requesting party or its representative to inspect, copy, test, or sample the following items in the responding party's possession, custody, or Control.“

²⁸⁶ Ing k - “Tangible things.”

²⁸⁷ Haydock, lk 7.

²⁸⁸ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22.

²⁸⁹ *Ibidem*.

²⁹⁰ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2015.

²⁹¹ FRCivP 34(a)(1)(A).

²⁹² FRCivP 34(a)(1)(B).

- 4) nõude suurust;
- 5) poolte relatiivset juurdepääsu asjakohasele teabele;
- 6) poolte ressursse;
- 7) tuvastamise tähtsust asjaolude lahendamisel;
- 8) kas kulud kaaluvad üle võimaliku kasu, mida võimalik tuvastus kaasa toob ning;
- 9) tuvastada soovitav teave ei pea olema lubatav tõend kohtumenetluses.²⁹³

Kui kohustatud pool leiab, et mõni eeldus ei ole täidetud, saab ta kaasata kohtu ning keelduda teisel poolel asjaga toimingute tegemise lubamisest. Kui pool teiselt poolelt spetsiifilist asja nõuab, siis tõenäoliselt soovib ta sellega tõendeid tagada, laiemalt hinnates ka asjaolusid tuvastada. Kui poole eesmärk on läbi viia ekspertiis, siis ühtlasi tõendite tagamisega tuvastab ta informatsiooni, mis võib olla kohtusse pöördumata jäämise aluseks. Eesti kohtupraktikas on tuginetud ekspertiisi läbiviimiseks tõendite tagamisele, näiteks on algatatud eeltõendamismenetlus, et viia läbi ekspertiis saematerjali kvaliteedi ja turuväärtuse kindlakstegemiseks, kuna aja möödudes võivad puidu omadused muutuda ning selle turuväärtuse kindlakstegemine seetõttu raskeneda.²⁹⁴

Teisalt võib asuda seisukohale, et FRCivP regulatsioonile on sarnasem hoopis materiaaloiguslik VÕS 50. peatüki asja ettenäitamise instituut, mille hulka kuuluvad ka VÕS § 1058 lõikest 5 kannatanu nõudeõigus ehitise või asja omanikult teabe ja dokumentide esitamiseks, mis on vajalikud ehitise või asja omaniku kindlakstegemiseks^{295 296}. Asja ettenäitamise erisätteid tuleneb ka teistest seadustest, näiteks ÄS § 94 lg 1, mille järgi osanikel on õigus saada teavet täisühingu tegevusest ja tutvuda täisühingu kõikide dokumentidega^{297 298}. AutÕS § 79 lg 2, mille järgi kollektiivse esindamise organisatsioonil on õigus saada kõikidelt isikutelt neile kättesaadavat teavet õiguste eseme ja selle kasutamisega seotud asjaolude kohta, mis on vajalik õigustest saadava tasu kogumiseks ning õiguste omajatele saadaolevate summade jaotamiseks ja

---

²⁹³ FRCivP 26(b).

²⁹⁴ Harju MKm, 25.06.2015, 2-15-9249.

²⁹⁵ Võlaõigussseadus.- RT I 2001, 81, 487; RT I, 20.02.2019, 8.

²⁹⁶ Varul, Kull, Käerdi, lk 558.

²⁹⁷ Äriseadustik. RT I, 28.02.2019, 11; RT I 1995, 26, 355.

²⁹⁸ Varul, Kull, Käerdi, lk 558.

väljamaksmiseks. Üürilepingu regulatsiooni järgi kohustab VÕS § 283 lg 2 üürnikku üürileandjat üüritud ese üle vaadata, kui see on vajalik asja säilitamiseks, võõrandamiseks või üürimiseks teisele isikule. VÕS § 292 lg 2 järg peab üürileandja võimaldama üürnikul tutvuda kõrvalkulusid tõendavate dokumentidega^{299 300}.

Asja ettenäitamise nõue võlaõigusseaduses³⁰¹ võrreldes FRCivP-ga ei sätesta nii mitmete eelduste olemasolu, kuivõrd asja ettenäitamise võlasuhe tekib asja ettenäitamisest asja valdaja ja seda nõudva isiku vahel, kui viimasel on asja suhtes mingi nõue või kui ta tahab veenduda temal asja suhtes oleva nõude olemasolus või puudumises ning tal on õigustatud huvi asja ettenäitamise või ülevaatamise vahel. Kusjuures asja ettenäitamise nõude all mõeldakse kohtuvälist taotlust,³⁰² mille alusel on poolel võimalik hinnata, kas ta soovib kohtusse pöörduda või mitte, samuti soodustab see asja kiiremat lahendamist ja hoiab kokku kohtukulusid, ennetades vaidlust. Seega on Eesti õiguses asja ettenäitamise eesmärgid FRCivP-ga võrreldes kaetud täielikult. FRCivP näeb ette eeldused, mida tuleb hinnata nõude maksmapanekuks ja kui võrrelda FRCivP artiklit 26(b)(1) asja ettenäitamise regulatsiooniga³⁰³, näeb võlaõigusseadus³⁰⁴ ette ainult õigustatud huvi kriteeriumi, mis kaitseb asja valdajat põhjendamatute nõuete vastu ning mille kohaselt peavad oletatavat nõuet puudutavad asjaolud olema piisavalt tõendatud asja ettenäitamist nõudva isiku poolt ja hädavajalikud nõude esitamiseks, ilma milleta ei saa tulevikus nõuet maksta panna.

Lähtudes eeltoodust, ei ole *discovery* menetluse asjade ettenäitamise või selle sarnase regulatsiooni loomine Eesti õiguses vajalik ega mõistlik.

---

²⁹⁹ Võlaõigusseadus.- RT I 2001, 81, 487;RT I, 20.02.2019,8.

³⁰⁰ Varul, Kull, Käerdi, lk 558.

³⁰¹ Võlaõigusseadus.- RT I 2001, 81, 487;RT I, 20.02.2019,8.

³⁰² *Ibdi*, lk 559.

³⁰³ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

³⁰⁴ Võlaõigusseadus.- RT I 2001, 81, 487;RT I, 20.02.2019,8.

3.4 *Discovery* menetluses sätestatud vaatluse regulatsioon võrdluses Eesti õigusega

FRCivP artikkel 34 näeb ette võimaluse siseneda teise maale, kas vaatluseks või teistel eesmärkidel.³⁰⁵ Teisi eesmärke föderaalne normistik ei nimeta. FRCivP artikkel 26(b) eeldusi järgides annab FRCivP artikkel 34(a)(2) õiguse nõuda luba kindlaksmääratud maa-alale või teisele varale, mida valdab või kontrollib vastav pool, et nõudev pool saaks inspekteerida, mõõta, vaadelda, fotografeerida, testida või võtta näidiseid valdusest või muust määratletud objektist või viia sellel läbi toiminguid.³⁰⁶

Eesti tsiviilkohtumenetluses lubab vaatluse eeltõendamismenetluses korraldada TsMS § 244 lg 2. Vaatlust reguleerib TsMS § 290, mille kohaselt on vaatlus igasugune vahetu andmete kogumine asjaolu olemasolu või olemuse kohta kohtu poolt, muu hulgas paikkonna või sündmuskoha vaatlemine.³⁰⁷ Säte lubab eeltõendamismenetluses poole taotluse alusel kohtul vahetu kogemuse kaudu faktiliste asjaolude kohta tõendusteavet koguda. Föderaalses tsiviilkohtumenetluses teostab vaatlust *discovery* menetluses teine pool üksi või koos oma esindajaga³⁰⁸ ja vaatluse võimaldamine ning läbiviimise tagamine on reguleeritud tõendite kogumise ja protsessisanktsioonide rakendamise üldregulatsiooni abil.³⁰⁹ Eesti tsiviilkohtumenetluses pooled ilma kohtunikuta vaatlust läbi viia ei saa, TsMS § 291 lg 3 kohaselt võib kohus vaatluse läbi viia ka ilma menetlusosaliste osavõtuta³¹⁰, kellele vaatlusest teatatakse, kuid kelle puudumisel ei jää vaatlus tegemata. Poolte roll vaatluses Eesti õiguses sõltub vaatluse taotlejast. Vaatluse võib korraldada kohtunik enda jaoks, pooltele tuleb menetlusosalistele teada anda vaatluse toimumise aeg ja koht, et soovi korral oleks neil võimalik vaatlusel osaleda. Kui üks menetlusosaline palub vaatluse edasilükkamist mõjuval põhjusel, et ta ise osaleda saaks, siis peaks kohtunik seda kooskõlas ausa kohtumenetluse põhimõttega ka tegema. Menetlusosaline saab vaatlusel anda kohtunikule

---

³⁰⁵ The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2015.

³⁰⁶ FRCivP 34(a)(2).The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

³⁰⁷ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I 2005, 26, 197;RT I, 19.03.2019, 22.

³⁰⁸ FRCivP 34(a)(1).

³⁰⁹ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, § 292,1, lk 1532.

³¹⁰ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I 2005, 26, 197;RT I, 19.03.2019, 22.

vaatluseseme või olukorra kohta seletusi, mis tõenäoliselt mõjutavad ka edasist menetluskäiku ja ühtlasi lõpptulemust. Teisel juhul, kui menetluse taotluse on algatanud pool, peaks ta juhtima kohtu tähelepanu tõendamist vajavatele asjaoludele.³¹¹

Föderaalses tsiviilkohtumenetluses on menetlusosalisel õigus teha kõiki õiguspäraseid toiminguid vaatluse käigus, millest peamiseks võib pidada fotografeerimist. Seeläbi kogub pool materjali enda hinnangul tõendamist vajavate asjaolude kohta, et need hiljem kohtule esitada.

Eesti õiguskirjanduses on vaatlust defineeritud kui tõendusteabe vahetut kogemist, mis võib toimuda mitte üksnes nägemise, vaid ka muude meelte abil ning vaatlus võib hõlmata ka eksperimente, nt ronib kohtunik veoki rooli, et välja selgitada nähtavusega seotud asjaolusid; või tehakse ahju tuli, et selgitada võimalikku suitsu teket. Lisaks kasutatakse vaatlusel tehnikavahendeid ja mõõteriistu, võimaldamaks kohtunikul jälgida vaatluse käigus selliseid fenomene, kus inimese meeltest jääb väheseks. Näiteks kasutada mõõdulinti vahemaade või esemete suuruse mõõtmiseks.³¹² Sarnasest tõlgendusest lähtub ka FRCivP artikkel 34(a)(2), mis esitab lahtise loetelu, mh on märgitud, et läbi võib viia mistahes eelnevalt määratletud toimingut.³¹³

Kui Eesti tsiviilkohtumenetluses korraldatud vaatluse korral võib tõusetuda teoreetiline, ent praktikas vähese tähtsusega küsimus sellest, kas vaatlus on menetlustoiming või tõend,³¹⁴ reguleerib föderaalses tsiviilprotsessis vaatluse läbiviimise tagamist tõendite kogumise ja protsessisanktsioonide rakendamise üldregulatsioon³¹⁵ ning tõend tekib vaatluse käigus olenevalt sellest, mida menetlusosaline kohapeal teeb. Kui Eesti õiguskirjanduses on asutud seisukohale, et teave on vaatluse puhul kohtuniku teadvusesse jõudnud vahetu kogemuse kaudu ning teabe verbaliseerimine kujutab endast tõendusteabe kirjeldamist, mistõttu on teabe näol tegemist tõendiga ehk vahetu kogemuse kaudu saadud informatsioonida.³¹⁶ Föderaalses tsiviilprotsessis

---

³¹¹ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, lk 1529.

³¹² *Ibid*, lk 1527.

³¹³ FRCivP 34(a)(2). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U:S. Government publishing office. Washington 2018.

³¹⁴ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga 31ptk. lk 1525.

³¹⁵ *Ibid*, lk 1527.

³¹⁶ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga ,lk 1525.

jõuab kohtuniku lauale tõendusteave kui kellegi teise poolt esitatud tõend ning vaatlust iseenesest tõendiks lugeda ei ole põhjendatud.

Eesti tsiviilkohtumenetluse regulatsioon viib teoreetiliselt vaatluse objektiivsema tulemuseni, kuivõrd kohtu ja tõendusteabe vahel ei ole enamast mingit vahendajat- tunnistajat, dokumendi koostajat, eksperti, kellest kohtuni jõudev teave võiks sõltuda ning mingilgi määral vahendajate mõjutustel moonduda.

Föderaalses tsiviilprotsessis ega Eesti tsiviilkohtumenetluses ei ole vaatluse eset piiratud üksnes kinnisasja, sündmuskoha või paikkonna vaatlusega, vaatlus hõlmab igasugust vahetult tõendusteabe kogumist, Eestis kohtu ja föderaalses tsiviilprotsessis menetlusosalise poolt. Vaadelda võib nii asitõendeid kui ka mitte asitõendeid. Asitõendi erisätteks on Eesti õiguses TsMS § 288,³¹⁷ aga FRCivP atikkel 43(a)(2) kohaselt võib vaadelda igat asja, mis vaatluseks on määratud.³¹⁸ Lai sõnastus annab poolele mõistliku võimaluse leida ulatuslikud võimalused asjaolude tõendamiseks, luues võimalikult vähe kitsendusi.

Vaatluse korraldamisel tuleb arvestada ka poolte erahuvidega. Eestis võib TsMS § 292 lg 1 kohaselt kohus menetlusosalist või muud isikut kohustada lubama vaatlust korraldada või keeldumisel trahvida.³¹⁹ Föderaalses tsiviilprotsessis peab pool, kellelt vaatlust nõutakse, vastama teisele poolele kirjalikult 30 päeva jooksul alates teate kättesaamisest või ajast, mil toimus kokkulepe vaatluses *discovery* konverentsil/plaani koostamisel.³²⁰ Vastuses peab pool märkima, kas ta lubab taotluses esitatut vaatlust ja seotuid toiminguid või keeldub põhjendatud vastuväidetega nõutud taotlusest. Dokumentide vaatluse asemel võib pool vaatluse lubamise asemel koostada dokumendid või teha koopiad. Sellisel juhul peavad dokumendid olema esitatud samaks ajaks, kui vaatluse teostamise aeg või muul mõistlikul ajal, kui see on vastusesse

---

³¹⁷ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, lk 1527.

³¹⁸ FRCivP 34(a)(2). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

³¹⁹ Tsiviilkohtumenetluse seadustik.- RT I 2005, 26, 197; RT I, 19.03.2019, 22

³²⁰ FRCivP 34(2)(A).

märgitud.³²¹ Kui pool esitab vastuväite, peab olema põhjendatud, millisele osale see vastab ning ülejäänud toiminguid tuleb siiski lubada taotleval poolel teostada.³²² Kolmandalt isikult võib nõuda vaatlust ainult läbi kohtu vastavasisulise korralduse.³²³

Üldjuhul isiku erahuve kaitseb föderaalset tsiviilprotsessis üldregulatsioon, FRCivP artikkel 26(c) kohaselt on vaatluse lubamist kohustaval poolel õigus nõuda kohtult kaitsekorraldust.³²⁴ Selleks tuleb menetlusosalisel (ka kolmandal isiku, kui temalt vaatlust nõutakse, kuigi FRCivP seda otsesõnu ei ütle) pöörduda kohtu poole, kes menetlust haldab ning esitada põhjendatud taotlus, milles märgitakse, et pool on üritanud vaidlusalust küsimust teise poolega mõistlikult lahendada ja ilma kohtu sekkumiseta. Kohus võib mõjuval põhjusel, mis oleneb konkreetse kaasuse asjaoludest, väljastada kaitsekorralduse, kaitsmaks poolt põhjendamatu tülitamise, häbistamise, rõhumise, liigse koormatuse või ebamõistlike kulude eest. Seejärel on kohtul õigus anda erinevaid korraldusi, samuti kohaldada mõnda muud *discovery* vahendit osaliselt või täielikult.³²⁵

Eesti tsiviilkohtumenetluses on vaatluse võimaldamisest keeldumise alused sarnased. Õiguse mõttega ei ole kooskõlas järeldus justkui puuduks menetlusosalisel õigus keelduda vaatluse lubamisest, kui vaatluse lubamine oleks vastuolus näiteks seadusest tuleneva kohustusega riigisaladust hoida, või mõne lepingulise kohustusega.³²⁶ Sarnaselt õigusega föderaalset tsiviilprotsessis vastuväitele lisaks taotleda kohtult kaitsekorraldust, on Eesti tsiviilkohtumenetluses võimalik vaatlusele esitada ka põhiõiguste riive ebaproportsionaalsusest

---

³²¹ FRCivP 34(2)(B). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

³²² FRCivP 34(2)(C). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

³²³ FRCivP 34(c). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

³²⁴ FRCivP 34(a)(2). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2015, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

³²⁵ FRCivP 26(c). The Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2018, U.S. Government publishing office. Washington 2018.

³²⁶ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, lk 1533.

tulenevaid vastuväiteid.³²⁷ Saksa kommentaatorite poolt on eluruumi vaatlust kujutatud intensiivse põhiõiguste riivena, millest keeldumine võib olla põhjendatud.³²⁸

Föderaalses tsiviilprotsessis erineb vaatluse korraldamine enamjaolt vahetu kogemise erinevuses. Föderaalses kohtumenetluses on eesmärgiks tõendite kogumine, mis toimub menetlusosalise aspektist, sarnaselt on Eesti õiguses võimalik menetlusosalisel juhtida tähelepanu asjaoludele, mida menetlusosaline tõendamist vajaminevaks peab. Regulatsioonide võrdlemisel võib asuda seisukohale, et Eesti regulatsioon on objektiivsem, kuivõrd kohtunik kogeb teavet vahetult, seevastu on nii USA kui Eesti õiguses menetlusosalistel õigus esitada vastuväiteid ning vaatluse läbiviimisest keelduda, kui see puudutab negatiivselt nende põhiõigusi või taotleda sarnaste riivete korral USA tsiviilprotsessis kaitsekorraldust. Eeltõendamismenetluse regulatsioon vaatluse aspektist ei vaja *discovery* menetluse regulatsioonist täiendust, eraldi väärib küsimust, kas vaatlust ei võiks teatud tingimustel võimaldada ainult menetlusosalistel korraldada ning kas kohtuniku kohalolek on iga vaatluse puhul vajalik. Ent see seaks küsimärgi alla vaatluse eesmärgi kui kohtuniku vahetu kogetu isegi juhul, kui sellega hoitaks kokku menetlusressurssi. Faktiliste asjaolude vaidlemise üle on kohtu kui erapooletu instantsi vahetu kontroll objektiivne meede veendumaks kellel on rohkem või vähem õigus, ilma, et seda vahendataks. Nendele asjaoludele, mida pool hüpoteetiliselt ilma kohtuta USA näitel vaatluse käigus tõendada sooviks, saab ta vahetult kohapeal kohtuniku tähelepanu juhtida. Seega ei ole mõistlik ega vajalik Eestis vaatluse regulatsiooni loomine sarnaselt *discovery* menetlusele.

---

³²⁷ Kõve, Järvekülg, Ots, Torga, lk 1534.

³²⁸ MüKoZPO/Zimmermann (2013) § 371, änr 28.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärgiks oli analüüsida USA *discovery* menetluse regulatsiooni ning praktikat föderaaalses tsiviilprotsessis, uurides, kuidas on föderaalne *discovery* menetluse eesmärgid kaetud Eesti õiguses ning seejärel hinnata, kas Eesti õigusesse võiks hüpoteetiliselt kaaluda mõne *discovery* menetluses kasutatava vahendi ülevõtmist või sarnase regulatsiooni loomist. Töö hüpoteesiks oli püstitatud väide, et *discovery* menetluse vahendid on funktsionaalselt sobilikud Eesti tsiviilkohtumenetlusse ülevõtmiseks.

Discovery menetluses koguvad pooled kohtu minimaalse sekkumisega tõendeid eesmärgil jõuda vaidluses kokkuleppele või selle mittesaavutamise korral valmistada põhimenetluseks. Kui eeltõendamismenetlus on Eesti tsiviilkohtumenetluses kohtu poolt juhitud menetlus, siis USA *discovery* menetluse võib mõtteliselt jagada kaheks: Osaks mille viivad läbi pooled ning kohtu poolt korraldatud menetluseks, mida juhib kohus. Kohus lahendab taotlusi, kui pooled *discovery* läbiviimisel ebaõnnestuvad, andes välja kohustava sisuga määrusi toimingute läbiviimiseks.

Töö üldisele uurimisküsimusele – „Kas *discovery* menetlusest on vajalik Eesti tsiviilkohtumenetlusse midagi üle võtta või luua sarnane regulatsioon?“ vastamiseks jaotus magistritöö peatükkideks, millest iga vastab alauurimisküsimusele.

Discovery menetluse eesmärgiks on tõendite kogumine, et tugevdada õiguslikku positsiooni ning mõista enda ja teise poole positsiooni kitsaskohti ning võimaliku põhimenetluse mõttekust. *Discovery* menetluse instrumendid kitsendavad hüpoteetiliselt kohtuvaidluste probleemkohti, mille kaudu saab pool enda valdusesse teabe, mis ei ole taotleja poolele vabalt kättesaadav ning mida pool saab hiljem kasutada võimaliku tõendina kohtuprotsessis. *Discovery* protsess soodustab teoreetiliselt kaasuse lahendamist enne asja kohtusse jõudmist, andes pooltele võimaluse analüüsida teavet ja nendega seotud fakte, elimineerides riski põhimenetluses kaotamiseks ja vältimaks hilisemaid kohtukulusid, mille põhimenetlus kaasa toob.

Õigete andmete avaldamist tagavad vanne, kohtumäärus ning kohtumääruse mittetäitmise korral sanktsioonid. Sanktsioonideks võivad olla kohtu poolt tehtud otsused teise poole kasuks, näiteks võib kohus lugeda rikkumise tagajärjel mitterikkunud poole väited tõendamist vajava asjaolu kohta

õigeks, keelduda rikkunud poole tõenditest vaidlusaluse asjaolu suhtes, mh võib kohus ka menetluse peatada kuniks rikkuv pool korralduse täidab. Kohtul on õigus poolele määrata sanktsioonina rahasumma mõistlikke kulude katteks, mille poole tegevus on põhjustanud, sh näiteks teise poole esindaja kulude tasumiseks. *Discovery* peamised instrumendid on „fakti jaatamine“ (FJ), päringud dokumentide ja asjade produtseerimiseks, kirjalikud küsimused ja ütluste deponeerimine

Kui Ameerika Ühendriikides on kohtu roll pigem järelevalveteostaja *discovery* läbiviimisel ja pooled tegutsevad aktiivselt ise asjaolude teada saamiseks, siis eeltõendamismenetluses ja eelmenetluses Eesti õigussüsteemis on menetluse juhiks kohus.

Eeltõendamismenetluses kogutud tõendid aitavad tõenäolisemalt kaasa põhimenetluse alustamata jätmisele, kuivõrd hüpoteetiliselt võiks üks pool soovida mingite asjaolude tuvastamisel kompromisskokkuleppe sõlmimist ning põhimenetluse vältimist. Kui kohus keeldub eeltõendamismenetluse algatatama jätmisest, jätkub vaidlus põhimenetluses, kus samade tuvastavate asjaolude pinnalt oleks pooled võinud enne põhimenetlust asja lahendada. Sellest omakorda tõusetub küsimus, miks peaks eeltõendamismenetluses asja lahendama enne, kui nii eeltõendamismenetluse ja põhimenetluse viib läbi kohus ning kompromissi võivad pooled sõlmida ka põhimenetluses, menetlusressursi olulise kulutamise vaheta? Üks võimalik argument oleks, et saavutada õiglasem tulem. Näiteks mälu hägustub ajas ning isegi ilma erakorraliste asjaoludeta oleks eeltõendamismenetluses võetud tunnistaja ütlused täpsemad ja usaldusväärsemad. Põhimenetlus võiks hüpoteetiliselt senisest enam eeltõendamismenetluse sagedasemal rakendamisel kiiremaks muutuda, kuivõrd sellised asjaolud, mis eeltõendamismenetluses oleks olnud lihtsamalt tuvastatavad, ei nõua põhimenetluses täiendavat ressursi.

Praeguse tsiviilkohtumenetluse regulatsiooni järgi on mõeldamatu, et eeltõendamismenetlust juhiksid pooled ilma kohtu sekkumise ja osavõtuta või, et kohus oleks passiivses rollis nagu *discovery* menetluses. Tsiviilkohtumenetluse ülesanne on, et asja lahendaks kohus, kui anda teatud menetlustoimingud *discovery* menetluse näitel poolte juhtida ja teostada, tekib oht, et uus regulatsioon koormaks põhjendamatult tsiviilkohtumenetlust ning põhjustaks uusi vaidlusi, mis kiirele, õiglasele ning võimalikult väiksete kuludega asja lahendamisele vastupidist mõju võiks avaldada.

Discovery menetluse esimeseks faasiks võiks pidada esmast andmete avaldamist. Esialgne avalikustamine toimub enne, kui üks pool teisele poolele konkreetse *discovery* vahendi kasutamisel päringu saadab, näiteks dokumentide produtseerimiseks. Esialgse avalikustamisega peab pool edastama teisele poolele (i) kõikide eraisikute nimed, sh kui on teada aadressid ja telefoninumbrid, tuleb edastada ka need ja sama informatsioon isikute suhtes, kellel on tõenäoliselt asjakohast tuvastatavat teavet, mida avalikustav pool võib kasutada enda nõude või vastuväidete toetuseks.

Eesti tsiviilkohtumenetluse seadustikus ei ole üheselt regulatsiooni, mis kattuks „esialgse avalikustamise“ regulatsiooniga, kuid sisuliselt on selle vahendi eesmärgid Eesti tsiviilkohtumenetluses kaetud eelmenetluses ja kostja vastuses hagiavaldusele. Esialgse avalikustamise käigus esitavad pooled teineteisele sisuliselt peale teineteise ja kolmandate isikute kontaktandmete enda väiteid toetavad tõendid.

Tuues *discovery* menetluse esialgse avalikustamise funktsiooni Eesti õigusesse, ei omandaks tsiviilkohtumenetlus lisandväärtust, kuivõrd samad küsimused lahenevad eelmenetluses ja kostja vastuses hagiavaldusele. Kuna Eesti tsiviilkohtumenetluses siiski asjad enamikel juhtudel eelmenetluses poolte kokkuleppega ei lahene, ei oleks otstarbekas sarnast regulatsiooni Eesti tsiviilkohtumenetluses kehtestada ega anda eelmenetlusega taotletavate eesmärkide täitmist juhtida pooltele. Kohtu jäämisel passiivseks suureneks poolte menetluskulud, sest kokkuleppele mitte jõudmise korral veniks kogu menetluse pikkus mõlema poole jaoks, kui kohus hakkaks välja selgitama samu asjaolusid, mida pooled eelnevalt enda nõuete ja faktide toetuseks teineteisele esitasid. Samuti jääks marginaalseks vaidluste lahenemise arv vaidluste algstaadiumis, mis ei kaaluks üles poolte menetlusökonoomia suurenemist neil hüpoteetiliselt vähestel juhtudel. Arvestada tuleks ka asjaoluga, et *discovery* menetlus toimub läbivalt kohtu passiivseks jäämise ning poolte poolt tõendite üksteiselt kogumisega, mis tähendab, et esialgse avalikustamise regulatsiooni menetlusökonoomiline mõju avaldub eelkõige koosmõjus teiste *discovery* menetluse elementidega ning ainuüksi esialgse avalikustamise regulatsioon ei kanna asja lahendamise seisukohalt kõige suuremat rolli. Seega ei oleks mõistlik anda üht osa kohtuprotsessist juhtida pooltele, eduka sarnase regulatsiooni kohaldamine eeldaks ka teiste *discovery* regulatsiooni elementide sarnaste regulatsioonide kohaldamise mõttekust. Kui kaoks ära selgitamiskohustus, mh osas milles kohus selgitab pooltele nende õiguslikku positsiooni, soodustuks oluliselt ebavajalike

toimingute tegemine ning segadus menetluses. Kuna eelmentlusega on *discovery* esialgse avalikustamise regulatsiooniga sätestatud eesmärgid juba põhiliselt täidetud, ei oma kohtu menetlusökonoomia argument piisavalt kaalu, mis õigustaks kohtu jäämist passiivsesse rolli menetlusökonoomia ja kulude seisukohast. Järelikult ei oleks vahend funktsionaalsest Eesti õigussüsteemi vajalik ega sobilik.

Vahendiga „kirjalikud küsimused“ taotleb pool kirjalikult esitatud küsimuste läbi teiselt menetluspolelt või isikult, kellel on vaidluse seisukohast tuvastatavat teavet, informatsiooni enda väidete või nõuete põhjendamiseks. Eesti õigussüsteemis sarnane regulatsioon puudub, kõnesolev vahend on enim kuritarvituste objektiks langenud *discovery* instrument, vahend ei anna lisandväärtust ega täida oma eesmärki vältimaks kohtuvaidlust või tagamaks tõendeid USA *discovery* näitel, samuti ei täidaks vahend oma eesmärki Eesti tsiviilkohtumenetluses. *Discovery* menetluse näitel saadakse selle vahendiga harva vajalikku informatsiooni, suurenevad kulud ning menetlus venib. Samuti on vahend *discovery* menetluses kaotanud suure osa oma funktsionaalsusest läbi „esialgse avalikustamise“ vahendi kehtestamise, mille eesmärgid on Eesti tsiviilkohtumenetluses täidetud eelmenetluses ja vastuses hagiavaldusele. Järelikult ei oleks vahend Eesti tsiviilkohtumenetluses vajalik ega sobilik.

Fakti jaatamise (FJ) vahendiga võib pool nõuda tõele vastavuse kinnitust mingi asjaolu suhtes. Küsimusele vastatakse „tõde-vale“ stiilis lühidalt ning ilma põhjendusteta. Kui pool küsimusele ei vasta, tuleb seda põhjendada, vastamata jätmisel võib kohus lugeda väite hiljem teise poole kasuks tõendatuks. Vahendiga võib taotleda faktide jaatamist, seaduse kohaldatavust vaidlusalustele faktidele või mõlemas osas arvamusi ja dokumentide ehtsuse kinnitust. Vahendi kasutamise teine eesmärk on lühendada istungi aega. Fakti jaatamine ei ole klassikaline *discovery* vahendi, selle eesmärk ei ole välja selgitada, kas mingi teave eksisteerib või mitte, kuid *discovery* keskne eesmärk on uue teabe tuvastamine, mida FJ ei täida. Vahendi kuulumist *discovery* menetluse vahendi alla toetab asjaolu, et FJ-d ei või teisele poolele esitada enne *discovery* menetluseks nõutud ajakava koostamist, samuti ei või jaatamist nõuda, kui *discovery* on lõppenud ja sh suletud kõikide *discovery* menetluse vahendite kasutamisele teabe tuvastamiseks, lisaks paikneb regulatsioon FRCivP *discovery* peatükis. Järelikult on fakti jaatamine *discovery* menetluse vahend.

Lähtudes menetlusökonoomiast võiks pooltel olla Eesti tsiviilkohtumenetluses võimalus esitada üksteisele konkreetseid faktiväiteid „õige-vale“ stiilis eelmenetluses, sellega lihtsustuks kohtu töö, kus hagiavaldus ja kostja vastus ei haaku ning millest tulenevalt peab kohus tegema kokkuvõtte olulisemates faktiväidetes, et pooltelt nõuda nende jaatamist või eitamist. Kohtul oleks olulistest faktiväidetes sellisel juhul selgus juba kostja vastuse esitamisel. Taoline küsimustik võiks aidata ka kostja vastuse konkretiseerimises hagiavaldusele, mis paneks praktikas hagi ja vastuse omavahel paremini haakuma. Eelduslikult oleks pool vastuses hagiavaldusele motiveeritud käsitlema hageja esitatud faktiväiteid senisest enam. Nii Eesti kui ka USA tsiviilkohtumenetluses peab kohtul olema hiljem võimalik kergesti välja sõeluda asjaolud, mille osas vaidlust ei olnud ning mis omistatakse poolele kas läbi vaikimise või fakti jaatamise.

Deponeerimist Eesti tsiviilkohtumenetluses ei tunta, seevastu on deponeerimine USA *discovery* menetluse üks osa. Küsimuste esitamisel loob vastaspoolest küsitleja deponeeritavast isikust kuvandi, proovides näidata tunnistajat kohtuistungil ebausaldusväärseks. Kui tunnistaja hiljem oma seisukohta kohtus deponeerimisel võetud küsimuse osas muudab, loob see eelise vastaspoolele, sest tunnistaja pole enam kohtu silmis usaldusväärne. Sellist usaldusväärset õnnestamist aga ei saa pidada kõige õnnestumaks. Kui tunnistajat ei küsitle kohus vahetult, jääb kohtu kontrolli alt välja hulga faktoreid, mis just tunnistaja ütluste usaldusväärsust teoreetiliselt mõjutavad. Kohtul ei ole võimalik veenduda, et tunnistajat mingil viisil ei ole mõjutatud ütluste andmisel, näiteks ähvarduste või vägivallega. Kuigi usaldusväärsus on deponeerimise keskne mõte föderaalsetes tsiviilprotsessis, ei nähtu meetmeid, mis tagaks, et tunnistaja ei ole deponeerimisel mõjutatud, järelikult ei oleks deponeerimine funktsionaalselt sobilik Eesti tsiviilkohtumenetluses.

Föderaalsetes tsiviilprotsessis kui ka Eesti tsiviilkohtumenetluses on dokumentaalne tõend oma olemuselt teabetalletus – objekt, mis on loodud informatsiooni salvestamiseks ning taasesitamiseks kohtule temas sisalduva informatsiooni pärast. Eesti õiguses peab dokumenti nõudev pool teadma, millist dokumenti ta nõuab, *discovery* menetluses võib pool viia läbi nõ „kalastusekspeditsiooni“ ning nõuda kõiki asjassepuutuvaid dokumente, kusjuures asjakohasus tähendab USA kohtupraktika järgi kõike asjassepuutuvat, mis iseenesest ei pruugi midagi tõendada, kuid mis võib mõistlikult võttes tõendini viia. Seega ei pea nõue olema suunatud dokumendile kui tõendile.

Sarnase regulatsiooni loomine Eesti tsiviilkohtumenetluses kurnaks põhjendamatult menetlust, lisaks menetlusnormidele sätestab dokumentidega tutvumise regulatsiooni ka VÕS § 1015, mis täidab dokumentidega tutvumise eesmärgi. Sätte mõtte kohaselt võib kontrollitavaks olla ka nõude enda eelduste kontrollimine, mis annab õiguse nõuda vaid sellise dokumendiga tutvumist, mis on koostatud nõudja huvides või kajastab nõudja ja valdaja vahelist õigussuhet või tehingu ettevalmistamise kulgu. Ebapraktiline oleks sarnaselt *discovery* menetlusele luua dokumentide lai nõudeõigus, kus pool täpselt ei pea teadma, mida ta välja nõuab.

Eesti tsiviilprotsessis elektroonilise dokumendi väljanõudmisel ulatusliku problemaatika ei nähtu, *e-discovery* regulatsioon kehtestati möödapääsmatult infotehnoloogia arengu tõttu. Kui varasemalt olid dokumendid enamasti paberil ning nn „kalastusekspeditsiooni“ võis pidada mõistlikuks, siis *discovery* menetluse ajakohastamine tänapäevase infoühiskonnaga tõi *discovery* menetlusesse kaasa ridamisi väljakutseid. Praegune *discovery* ei ole suures osas enam tõenäoliselt jätkusuutlik, sest see ei ole arvutite ajastul selliselt rakendatav nagu oli enne hüppelist infotehnoloogilist arengut. *Discovery* menetlus vajab autori hinnangul reformi, enim elektrooniliselt kogutud informatsiooni osas. Eesti tsiviilkohtumenetluses, olenemata kas tegemist on elektroonilise või paberil dokumentidega, välditakse *e-discovery* probleeme sellega, et pool peab teadma, mida ta teiselt poolelt nõuda tahab. *E-discovery* on irratsionaalne ning ebapraktiline, millest või mille sarnasest regulatsioonist ei nähtu mõistlikku kasu menetlusökonoomia ega asja kiire, ausa, õiglase ja võimalikult väikeste kuludega lahendamisel.

FRCivP artikkel 34 üks eesmärkidest on võimaldada teisele poolele kindlaks teha asja seisukord või väärtus, andes poolele võimaluse seda testita, sellest näidist võtta või vaadelda. Eesti õiguses leiab sarnase regulatsiooni VÕS 50. peatüki asja ettenäitamise instituudist. Asjade ettenäitamise erisätteid tuleneb ka teistest seadustest, näiteks ÄS § 94 lg 1, mille järgi on osanikel õigus tutvuda täisühingu kõikide dokumentidega AutÕS § 79 lg 2, mille järgi kollektiivse esindamise organisatsioonil on õigus saada kõikidelt isikutelt neile kättesaadavat teavet õiguste eseme ja selle kasutamisega seotud asjaolude kohta, mis on vajalik õigustest saadava tasu kogumiseks ning õiguste omajatele saadaolevate summade jaotamiseks ja väljamaksmiseks või VÕS § 283 lg 2, mille järgi peab üürnik laskma üürileandjal üüritud ese üle vaadata.

Asja ettenäitamise nõude all mõeldakse VÕS järgi kohtuvälist taotlust, mille alusel on poolel võimalik hinnata, kas ta soovib kohtusse pöörduda või mitte. Seega on asjade ettenäitamise

funktsionaalsus Eesti õiguses võrreldes FRCivP-ga kaetud. FRCivP näeb ette eeldused, mida tuleb hinnata nõude maksmapanekuks ja kui võrrelda FRCivP artiklit 26(b)(1) asja ettenäitamise regulatsiooniga, näeb VÕS ette ainult õigustatud huvi kriteeriumi. *Discovery* menetluse asjade ettenäitamise regulatsiooni ei ole vajalik Eesti õigusesse üle võtta, kuivõrd sama funktsioon on juba täidetud ning avaldub läbi VÕS-i ja eriseaduste.

Föderaalses tsiviilprotsessis ega Eesti tsiviilkohtumenetluses ei ole vaatluse eset piiratud üksnes kinnisasja, sündmuskoha või paikkonna vaatlusega, vaatlus hõlmab igasugust vahetult tõendusteabe kogumist, Eestis kohtu ja föderaalses tsiviilprotsessis menetlusosalise poolt. Eestis võib TsMS § 292 lg 1 kohaselt kohus menetlusosalist või muud isikut kohustada lubama vaatlust korraldada või keeldumisel trahvida. Föderaalses tsiviilprotsessis peab pool, kellelt vaatlust nõutakse, vastama teisele poolele kirjalikult 30 päeva jooksul alates teate kättesaamisest või ajast, mil toimus kokkulepe vaatluseks *discovery* läbirääkimistel.

Föderaalses kohtumenetluses on eesmärgiks tõendite kogumine, mis toimub menetlusosalise aspektist, sarnaselt on Eesti õiguses võimalik menetlusosalisel juhtida tähelepanu asjaoludele, mida menetlusosaline tõendamist vajaminevaks peab. *Discovery* menetluses viivad pooled vaatluse läbi ilma kohtuniku juuresolekuta. Kas sarnaselt võiks toimida ka Eestis? See seaks küsimärgi alla vaatluse eesmärgi kui kohtuniku vahetu kogetu, isegi juhul, kui sellega hoitaks kokku menetlusressurssi. Faktiliste asjaolude vaidlemise üle on kohtu kui erapooletu instantsi vahetu kontroll objektiivne meede, veendumaks kellel on rohkem või vähem õigus, ilma, et seda vahendataks. Nendele asjaoludele, mida pool hüpoteetiliselt ilma kohtuta USA näitel vaatluse käigus tõendada sooviks, saab ta vahetult kohapeal kohtuniku tähelepanu juhtida. Järelikult ei oleks vaatluse regulatsiooni vastavalt *discovery* menetlusele mõistlik Eesti tsiviilkohtumenetluses kehtestada.

Magistritöö kirjutamisel püstitatud hüpotees ei leidnud kinnitust, *discovery* menetluse vahenditest võiks Eesti õigus hüpoteetiliselt kasu saada ainult fakti jaatamise vahendi eeskujust, kui sarnane regulatsioon rakendada eelmenetlusse. Nii muutuks hagi ja vastuse hagiavaldusele ühtlasemalt haakuvaks, samuti annaks see nii pooltele kui ka kohtule ülevaate olulisematest vaidlusalustest küsimustest.

Teistest *discovery* vahenditest tõusetus märkimisväärselt väike kasutegur ning arvukas hulk probleeme, millega seisab silmitsi tänane USA õigussüsteem ja mille regulatsiooni eeskujuks võtmist tuleks vältida.

ENFORCEMENT OF THE OBJECTIVES OF THE DISCOVERY INSTRUMENTS OF THE UNITED STATES OF AMERICA IN ESTONIAN CIVIL LEGAL PROCEEDINGS

Abstract

The aim of this Master's thesis was to analyze the regulation and practice of the US *discovery* procedure in the federal civil process by examining how the objectives of the federal discovery procedure are covered by Estonian law and then assessing whether similar regulation could be hypothetically considered. The hypothesis of the thesis was that the components of the discovery proceeding are functionally suitable for the transposition of Estonian civil proceedings.

The *discovery* process theoretically facilitates settlement of a case before it goes to trial, giving the parties the opportunity to analyze information and related facts, eliminating the risk and subsequent litigation costs that should be incurred in the main proceedings due to missing information and the main proceedings itself. The disclosure of the correct information is guaranteed by an oath, a court order and sanctions for failure to comply with the discovery request.

While in the United States the role of the court in *discovery* is rather an oversight and the parties need to cooperate in finding out the facts, the Estonian court has an active participatory function to guide the pre-trial process.

Under the current rules of Estonian civil procedure, it is inconceivable that the preliminary collection of evidence procedure should be conducted by the parties without the active participation of the court or that the court should play a passive role as in the *discovery* procedure. If certain procedural steps were taken to execute by the parties as in the discovery procedure, there would be a risk that the new regulation would place an unreasonable burden on civil litigation and create new disputes that could adversely affect the speed, fairness and cost of litigation.

Initial disclosure could be considered the first phase of the *discovery* process. Upon initial disclosure, a Party shall communicate to the other Party the names of all individuals, including addresses and telephone numbers, if known and data of those persons who are likely to have relevant identifiable information that may be used by the disclosing party to support the claim or objection.

In essence, the objectives of this instrument are covered by the defendant's response to an action filed and throughout pre-trial proceedings in Estonian civil procedure.

By comparing the function of Initial disclosure of *discovery* proceedings with Estonian law, civil proceedings of Estonia would not gain any value, since the same issues are resolved in the pre-trial proceedings and in the defendant's response to the litigation. However, since in most cases the Estonian civil procedure does not resolve the issues in the pre-litigation by agreement of the parties, it would not be expedient to establish a similar regulation in the Estonian civil procedure or to entrust the parties with the objectives pursued by the pre-trial.

By means of "Interrogatories", a Party shall, through written questions, request information from any other party to the proceedings or from any person having knowledge of the subject of the dispute. There is no similar regulation in the Estonian legal system; the instrument in question is the Discovery instrument that has been the subject of most abuse, which would not fit into the Estonian legal system. In the example of the *discovery* procedure, this tool rarely provides the necessary information, increases costs and delays instead.

Request for Admission is a tool which a Party may use in *discovery* to require a declaration of truth in relation to a fact. The question is answered in a true-false style, briefly and without reasoning the answer. Based on procedural economics, the parties in the Estonian civil litigation could have the opportunity to make specific factual allegations in the "right-wrong" style of pre-litigation; In such a case, the court and parties would have a better overview of the facts and litigation as a whole.

In federal civil proceedings as well as in Estonian civil court proceedings, documentary evidence is in the nature of information storage - an object created to store and reproduced information in court for the information it contains. Under Estonian law, the party requesting a document must know which document is being requested, in a *discovery* procedure, the party may conduct a "fishing expedition" and require all relevant documents, whereas "relevant" according to US jurisprudence means also not relevant, but which may lead to admissible evidence and is therefore relevant. Creating a similar regulation in Estonian civil court proceedings would unjustifiably burden proceedings. It would be impractical and burdensome to create a broad claim for documents whereas the party does not have to know exactly what he is claiming.

For the most part, current *discovery* is no longer likely to be sustainable because it is not as applicable in the computer age as it was before the surge in technology. According to the author's assessment, the *discovery* procedure needs a reform. E-discovery for electronically stored information implemented in its current form was an inevitable change that cannot be considered sustainable.

The hypothesis established in the writing of the Master's thesis was not confirmed, the Estonian law could only hypothetically benefit from the means of the Request for Admission in a *discovery* procedure if a similar regulation were applied in the preliminary procedure. This would make the complaint and the response to the complaint more uniform and would give the parties and the court an overview of the main issues at stake.

Other *discovery* tools raised a remarkably low efficiency and numerous problems facing objectives of today's US legal system, which should be avoided as a model for regulation.

KASUTATUD KIRJANDUS

Raamatud

- 1) Dodson, S. (2013). *New Pleading in the Twenty-First Century*. Oxford University Press.
- 2) Dombroff, M. A. (1984). *Request for admissions. Advocacy Skills: Discovery*. Washington: The legal education institute.
- 3) Grimm, P. W., Fax, C. S., & Sandler, P. M. (2014). *Discovery Problems and their Solutions*. Chicago: American Bar Association.
- 4) Hare Jr, F. H., James, G. L., & Ollanik, S. A. (1995). *Full Disclosure: Combating Stonewalling and Other Discovery Abuses*. Chicago: ATLA press.
- 5) Haydock, H. (2017). *Discovery Practice*. Wolters Kluwer & Business.
- 6) Kergandberg, E., & Pikamäe, P. j. (2012). *Kriminaalmenetluse seadustik. Kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Kirjastus Juura.
- 7) Kõve, V., Järvekülg, I., & Ots, J. T. (2017). *Tsiviilkohtumenetluse seadustik I. Kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Kirjastus Juura.
- 8) Kõve, V., Järvekülg, I., & Ots, J. T. (2017). *Tsiviilkohtumenetluse seadustik II. Kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Kirjastus Juura.
- 9) Marcus, C. W. (1994). *Federal Practice and Procedure*. New York: West Publishing Co.; 2nd edition.
- 10) Paul, G. L., & Nearon, B. H. (2005). *The Discovery Revolution*. Chicago: American Bar Association Publishing.
- 11) Roche, B. (2009). *Law 101*. Naperville, Illinois. Sphinx Publishing.
- 12) Sandler, P. M., & Archibald, J. K. (2010). *Model Witness Examination*. Chicago: American Bar Association.
- 13) Tina, B. L. (2018). *The Discovery Process. Vol 3. Civil suit assist.* (Kindle edition).

- 14) Varul P., Kull, I. Kõve, V., Käerdi, M. jt *Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne*. Kirjastus Juura, Tallinn, 2009.

Artiklid

- 15) David J. Lender, Jared R. Friedmann, Weil, Gotshal, & Manges LLP and Jason B. Bonk, Kleinberg, Kaplan, Wolff & Cohen, P.C. *Subpoenas: Using subpoenas to obtain evidence. Practical law litigation* <https://www.weil.com/~media/files/pdfs/subpoenas-using-subpoenas-to-obtain-evidence.pdf> 18.01.2020.
- 16) Hamilton, A. E. (2007). Corporate Depositions in Patent Infringement Cases: Rule 30(b)(6) Is Broken and Needs to Be Fixed. Vol. 19. No 4. *Intellectual Property & Technology Law Journal*
- 17) Lundquist, W. I. (September 1980. a.). In search of Discovery Reform. *American Bar Association Journal*(66).
- 18) Luria, A. &. (2005). An Expense Out of Control: Rule 33 Interrogatories after the advent of initial Disclosures and Two Proposal for Cahnge. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.chapman.edu/law/_files/publications/CLR-9-amy-luria-and-john-clabby.pdf 26.11.2018.
- 19) Mikiver, M. Põhiõigus tasuta parkida teisele isikule kuuluval eramaal? *Juridica* IX/2016, lk 612.
- 20) Pacini, C. Y. (2014). Fightin Discovery Abuse in Litigation. *Journal of Forensic & Investigative Accounting*. Vol. 6, Issue 2.
- 21) Rennie, D. C. (2011). The End of Interrogatories: Why Twombly and Iqbal Should Finally Stop Rule 33 Abuse. *Lewis & Clark Law Review*.
- 22) Stephen N. Subrin & Thomas O. Main. *Braking the Rules: Why State Courts Sould Not Replicate Amendments to the Federal Rules of Civil Procedure*. Case Western Reserve Law Review·Volume 67·Issue 2·2016. Arvutivõrgus <https://scholarlycommons.law.case.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=4688&context=caselrev> 24.01.2020

- 23) Sumner, R. A., & Gray, D. (2015). Request for Admission: The Forgotten Weapon in the Litigator's Arsenal. Arvutivõrgus: <http://apps.americanbar.org/litigation/committees/trialpractice/articles/spring2015-0515-requests-for-admission-forgotten-weapon-in-litigators-arsenal.html> 27.11.2018.
- 24) Thomas E. Willging, Donna Stienstra, John Shapard & Dean Miletich, *An Empirical Study of Discovery and Disclosure Practice under the 1993 Federal Rule Amendments*, 39 B.C. L. Rev. 528 (1998).

Muu materjal

- 25) American Bar Association. How Courts Work. Article. 02.12.2013. Võrgus kättesaadav: https://www.americanbar.org/groups/public_education/resources/law_related_education_network/how_courts_work/discovery/ 26.01.2020.
- 26) Battaglia, A. J. (Jaanuar 2016. a.). Disclosures and Discovery Under the Federal Rules of Civil Procedure. Arvutivõrgus: <https://www.casd.uscourts.gov/Rules/Lists/Rules/Attachments/85/Battaglia%20-%20Disclosure%20and%20Discovery%20Under%20the%20Federal%20Rules%20of%20Civil%20Procedure.pdf>. 09.12.2018
- 27) Civil Cases. United States Courts. Arvutivõrgus: <https://www.uscourts.gov/about-federal-courts/types-cases/civil-cases> 25.01.2020
- 28) R. Newsome v. Penske truck leasing corporation. Case No. CBD 04-1024. Memorandum opinion granting plaintiff's oral motion to compel production of documents. Arvutivõrgus: https://www.govinfo.gov/content/pkg/USCOURTS-mdd-8_04-cv-01024/pdf/USCOURTS-mdd-8_04-cv-01024-0.pdf 20.01.2020
- 29) United States District Court for the District of Maryland. Local Rules. Rule 104(1). Arvutivõrgus: <https://www.mdd.uscourts.gov/local-rules> 24.01.2020.
- 30) US Legal Home. Civil Procedure. Discovery. Arvutivõrgus: <https://civilprocedure.uslegal.com/discovery/> 25.01.2020.
- 31) US Legal. Discovery. Arvutivõrgus: <https://definitions.uslegal.com/d/discovery/> 18.01.2020

- 32) What is Discovery in Civil Case? (2018). *Legal Articles*: Arvutivõrgus: <https://www.hg.org/legal-articles/what-is-discovery-in-a-civil-case-30930> 26.01.2020

Õigusaktid

- 33) Federal Rules of Civil Procedure, 01.01.2014, U.S. Government publishing office. Washington 2014.
- 34) Federal Rules of Civil Procedure, 01.02.2017, U.S. Government publishing office. Washington 2018.
- 35) Justiitsministri 28.12.2005 määruse nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord. Arvutiõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12992575> 09.12.2018
- 36) Lepitusseadus. RT I 2009, 59,385.
- 37) Massachusetts Rules of Civil Procedure. Massachusetts Trial Court Law Libraries. 2017. Rule34(b)(2)(C)ii, l. 1.-r.
- 38) Tsiviilkohtumenetluse seadustik. RT I, 04.07.2017, 31; RT I, 10.03.2016, 10; RT I 2005, 26, 197.
- 39) Võlaõigusseadus. RT I, 2., & RT I 2001, 8. 4; RT I, 20.02.2019,8.
- 40) Äriseadustik. RT I, 28.02.2019,11; RT I 1995, 26, 355.

Kohtupraktika

- 41) Abbott v. United States, 177 F.R.D. 92, 93 (N.D.N.Y. 1997).
- 42) Admiral Ins. Co. v. U.S. Dist. Ct. for Dist. Of Ariz.,881 F2d 1486, 1494 (9th Cir. 1989) (citing Fed. R. Civ. P. 26(b)(3)).
- 43) Allen v. Chicago Transit Auth., 198 F.R.D.. 495, 500 (N.D. Ill.2001), ja Inc. V. Ventritex, Inc., 139 F.R.D. 384, 392 (N.D. Cal. 1991). Intermedics.

- 44) *Ashcroft v. Iqbal*, 556 U.S. 662 (2009).
- 45) *Baker v. General Motors Corporation*, 209 F.3d 1051, 1053 (8th Cir. 2000)
- 46) *Bell Atlantic Corp. v. Twombly*, 550 U.S. 544 (2007).
- 47) *Better Packages, Inc. v. Zheng*, Civil Action No. 05-4477 (SRC). (D.N.J. May. 17, 2006).
- 48) *Blank v. Ronson Corp.*, 97 F.R.D. 744 (S.D.N.Y. 1983).
- 49) *Boughton v. Cotter*, 65. F.3d 828 (10th Cir. 1995).
- 50) *Brassell v. Turner*, Civil Action No. 3:05CV476LS, at *1 (S.D. Miss. Sep. 6, 2006).
- 51) *Chiasson*, 988 F.2d at 517. In *Behler v. Hanlon*, 199 F.R.D. 553, 560 (D. Md. 2001).
- 52) *Clean-Earth Remediation & Constr. Serv., Inc. v. A.I.G.*, 245 F.R.D. 137, 141 (S.D.N.Y. 2007).
- 53) *Connell v. City of N.Y.*, 230 F. Supp. 2d 432, 436 (S.D.N.Y. 2002).
- 54) *Cornell v. Jim Hawk truck Trailer, Inc.*, 297 F.R.D. 598 (N.D. Iowa).
- 55) *Deakins v. T.S. Pack*, 2012 U.S. Dist. LEXIS 9409, (S.D. W. Va. Jan. 25, 2012).
- 56) *Denty v. CSX Transp..Inc.*, . 168 F.R.D. 549 (E.D.N.C. 1996).
- 57) *Dollar v. Long Mfg., N.C., Inc.*, 561 F.2d 613, 615 (5th Cir. 1977).
- 58) *EEOC v. Jewel Food Stores*, 231 F.R.D. 343, 350 n.3 (N.D. Ill. 2005).
- 59) *Elion v. Jackson*, 544 F. Supp. 2d 1, 6–7 (D.D.C. 2008)
- 60) *Ellipsis, Inc. v. Color Works, Inc.*, 227 F.R.D. 496, 497 (W.D. Tenn. 2005).
- 61) *Engel v. Rapid City Sch. Dist.*, 506 F.3d 1118, 1127-28 (8th Cir.2007).
- 62) *Entertainment Technology, Corp. v. Walt Disney Imagineering*, No. 03-3546, 2003 WL 22519440 (E.D.Pa. October 2, 2003).
- 63) *Forstater v. State Farm Mut. Auto. Ins. Co. L.A.* No. 30042. (Supreme Court of California. October 15, 1973).

- 64) Grand River Enter. Six Nations, Ltd. v. King, 2009 U.S. Dist. LEXIS 12896, 24 (S.D.N.Y. Feb. 13, 2009).
- 65) Gucci America, Inc. v. Daffy's, Inc., No. 00-4463, WL 1720738 (D.N.J. Nov. 14, 2000).
- 66) Hart v. Dow Chem., No. 95 C 1811, 1998 U.S. Dist. LEXIS 3997, 8 (N.D. Ill. Mar. 25, 1998).
- 67) Hasbro, Inc. v. Serafino, 168 F.R.D. 99, 100 (D. Mass. 1996)).
- 68) Hatamian v. Advanced Micro Devices, Inc., No. 14-cv-00226-YGR (JSC), at *2 (N.D. Cal. Sep. 24, 2015).
- 69) Hatfield v. A+ Nursetemps, Inc., 2012 U.S. Dist. LEXIS 53639, (M.D. Fla. Apr. 17, 2012).
- 70) Helton v. Am. Motors Corp., 805 F.2d 1323, 1327, 1327 (8th Cir. 1986).
- 71) In re LeBlanc, No. 14-30198, at *5 (5th Cir. 2014).
- 72) India Brewing, Inc. v. Miller Brewing Co., 237 F.R.D. 190, 193 (E.D. Wis. 2006).
- 73) Jayne H. Lee, Inc. v. Flagstaff Indus. Corp., 173 F.R.D. 651, 652 (D.Md.1997).
- 74) Johnson v. Kraft Foods North America, Inc., U.S. District Court, 236 F.R.D. 535 (D.Kan.2006).
- 75) Loucas v. Cunningham (In re Cunningham), No. 14-15010, 2015 Bankr. LEXIS 672, 16 (Bankr. E.D. Pa. Mar. 4, 2015).
- 76) Madanes v. Madanes, 186 F.R.D. 279 (S.D.N.Y. 1999).
- 77) Mattenson v Baxter Healthcare Corp., 438 F. 3d763, 768 (7th Cir. 2006).
- 78) McBride v. Medicalodges, Inc., 250 F.R.D. 581, 583 (D. Kan. 2008).
- 79) McGill v. Duckworth, 944 F.2d 344, 353 (7th Cir. 1991).
- 80) Mealy v. Ryan Environmental, Inc., C.A. 06-109 Erie, at *1 (W.D. Pa. Mar. 4, 2008)
- 81) Miller v. Doctor's Gen. Hosp., 76 F.R.D. 136 (W.D. Okla. 1977).
- 82) Mortgage Information Servs. v. Kitchens, 210 F.R.D. 562, 563-66 (W.D.N.C. 2002).
- 83) Moses v. Halstead, 236 F.R.D. 667, 674 (D. Kan. 2006).

- 84) Nat'l Semiconductor Corp. v. Ramtron Int'l Corp., 265 F. Supp. 2d 71, 74 (D.D.C.2003).
- 85) Notaro v. Koch, 95 F.R.D. 403 (S.D.N.Y. 1982).
- 86) Oppenheimer Fund, Inc. v. Sanders, 437 U.S. 340, 351 (1978).
- 87) Pathmark Stores, Inc. v. Gator Monument Partners, LLP, CIVIL ACTION NO. 08-3082(E.D. Pa. Aug. 21, 2009).
- 88) Philadelphia Newspaper Corp. v. Gannett Satellite Information Network, Inc., No. 98-CV-27821, WL 404820 (E.D.Pa. July 15, 1998).
- 89) Riley v. United States, 2012 U.S. Dist. LEXIS 51210 (D. Kan. Apr. 12, 2012).
- 90) RLA Mktg. v. Wham-O, Inc., No. 04-3442, 2007 U.S. Dist. LEXIS 16629, 12–13 (D.N.J. Mar. 5, 2007).
- 91) Salter v. Upjohn Co., 593 F.2d 649 (9th Cir. 1979).
- 92) Sporck v Peil, 759 F2d 312 (3d Cir. 1985).
- 93) Zubulake v. UBS Warburg LLC, 216 F.R.D. 280, 283 (S.D.N.Y. 2003)
- 94) Towner v. Med James, Inc., 1995 U.S. Dist. LEXIS 11669 (D. Kan. Aug. 9, 1995).
- 95) Trs. Of Plumbers & Steamfilter v. Crawford, 573 F. Supp, 2d 1023 (E.D. Tenn.2008).
- 96) United States v. Nobles, 422 U.S. 225, 238 (1975).
- 97) United States v. Phillip Morris Incorporated, 209 F.R.D. 13, 17 (D.D.C. 2002).
- 98) Ward v. Leclair, No. 9:07-CV-0026 (LEK) (RFT), 2008 U.S. Dist. LEXIS 31880 (N.D.N.Y.).
- 99) Webb v. Green Tree Servicing, LLC, 283 F.R.D. 276 (D. Md. 2012).
- 100) Williams v. Art Inst. of Atlanta, 2006 U.S. Dist. LEXIS 62585 (N.D. Ga. Sept. 12, 2006).
- 101) Williams v. Sprint/United Mgmt. Co., 235 F.R.D. 494, 502 (D. Kan. 2006).“.
- 102) Vincent v. C.O. M. House, No. 07CV632A, 2009 U.S. Dist. LEXIS 80776, 8–9 (W.D.N.Y. Sept. 4, 2009).

- 103) Woodmen of the World Life Ins. Soc. v. U.S. Bank Nat'l Ass'n, 2012 U.S. Dist. LEXIS 63597, (D. Neb. Mai 7, 2012).
- 104) Xarelto (Rivaroxaban) Prods. Liab. Litig., 314 F.R.D. 397 (E.D. la. 2016).
- 105) Yeti by Molly, Ltd. V. Deckers Outdoor Corp., 259 F.3d 1101, 1106-07 (9th Cir. 2001)).

Eesti kohtupraktika

- 106) Tallinna RgKm 04.09.2013, 2-13-31128.
- 107) Tartu RgKM 23.02.2015, 2-14-14356.
- 108) TartuRgKM, 17.04.2013, 2-13-2493.
- 109) Tallinna RgKo 09.07.2015, 2-15-3596/13.

LIHTLITSENTS LÕPUTÖÖ REPRODUTSEERIMISEKS JA LÕPUTÖÖ ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISEKS

Mina, Taavi Hein,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Ameerika Ühendriikide *discovery* menetluse vahendite eesmärkide täidetavus Eesti tsiviilkohtumenetluses”, mille juhendaja on dr.iur. Urmas Volens,
  - 1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 29.01.2020